

UNIVERZITA KARLOVA

Filozofická fakulta

Ústav translatologie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Andrea Lerchová

Heidi Salaetsová a její přínos pro vývoj teorie tlumočení
Heidi Salaets and her Contribution to the Development of
Interpreting Studies

Praha, 2021

PhDr. Mgr. Petra Mračková Vavroušová, Ph.D.

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Petře Mračkové Vavroušové, Ph.D. za cenné rady, připomínky a trpělivost, se kterou přistupovala k vedení mé diplomové práce. Chtěla bych také poděkovat prof. dr. Heidi Salaetsové za vstřícnost, s níž mi poskytla rozhovor a zaslala řadu podkladů. Zároveň bych ráda poděkovala prof. PhDr. Ivaně Čeňkové, CSc. za seznámení s prof. dr. Heidi Salaetsovou a rovněž za přínosné konzultace, díky nimž jsem získala mnoho cenných informací a materiálů. Dále děkuji Mgr. Pavlu Pražákovi za přínosnou konzultaci termínů v oblasti práva. Velký dík rovněž patří Mgr. Lence Okrouhlíkové, Ph.D. za vstřícnou konzultaci termínů spojených s komunitou neslyšících. Rovněž bych ráda poděkovala Mgr. Janě Pellarové, Mgr. Blance Juranové a Mgr. Pavlíně Knap-Dlouhé, Ph.D. za vstřícné rady při překladu nizozemských termínů. Děkuji tímto také Mgr. Anně Michalcové za jazykovou korekturu a Drs. Albertu Gielenovi za kontrolu jazykové správnosti přepisu rozhovoru. V neposlední řadě děkuji všem blízkým a rodině za podporu nejen při psaní této diplomové práce, ale během celého studia.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 2. srpna 2021

.....

Andrea Lerchová

Abstrakt

Tato diplomová práce mapuje výzkum a dílo současné belgické badatelky, pedagožky a tlumočnice Heidi Salaetsové. Věnuje se dominantním oblastem jejího výzkumu, a to především soudnímu tlumočení, ale také tlumočení na dálku a tlumočení ve zdravotnictví. Práce představuje výzkumné projekty, na nichž se badatelka podílela jako koordinátorka či jako spoluřešitelka. Zahrnuje rovněž biografii Heidi Salaetsové, představuje její didaktickou činnost a recepci jejího výzkumu v českém prostředí. Motivací ke vzniku této práce je přiblížit české odborné veřejnosti tuto osobnost belgické translologie. Jedná se o teoretickou deskriptivní studii, která navazuje na další diplomové práce o významných osobnostech světové translologie.

Klíčová slova: *Heidi Salaetsová, teorie tlumočení, interdisciplinarita, soudní tlumočení, tlumočení pro policii, tlumočení ve zdravotnictví, tlumočení pro nezletilé, tlumočení na dálku*

Abstract

This Master's thesis provides an overview of the work of the contemporary Belgian researcher, teacher and interpreter Heidi Salaets. It focuses on the prominent fields of her research, which is predominantly legal interpreting but also videoconference interpreting and interpreting in healthcare. The thesis introduces research projects the Belgian researcher was involved in as their coordinator or coresearcher. It includes a biography of Heidi Salaets, an overview of her didactic activities and reception of her research in the Czech Republic. The main motivation for this thesis was to introduce this important persona of Belgian interpreting studies to the Czech academic community. This is a theoretical descriptive study that was written as a follow-up to other theses dedicated to famous personalities of the international interpreting studies scene.

Key words: *Heidi Salaets, interpreting studies, interdisciplinary approach, legal interpreting, police interpreting, health care interpreting, interpreting for children, videoconference interpreting*

Seznam zkratek

AIIC – Mezinárodní asociace konferenčních tlumočnicků (*Association internationale des interprètes de conférence*)

CETRA – Translatologické centrum na Filozofické fakulty Katolické univerzity v Lovani (*Centre for Translation Studies*)

CIUTI – Mezinárodním sdružení elitních překladatelsko-tlumočnických škol (*Conférence Internationale Permanente d'Instituts Universitaires de Traducteurs et Interprètes*)

COVID-19 – vysoce infekční onemocnění, které je způsobeno koronavirem SARS-CoV-2 (*Coronavirus disease 2019*)

DG Justice – Generální ředitelství pro spravedlnost a spotřebitele (*Directorate-General for Justice and Consumers*)

ECOSOC – Ekonomická a sociální rada Organizace spojených národů (*Conseil économique et social des Nations unies*)

ECTS – Evropský kreditní systém pro vysokoškolské vzdělávání (*European Credit Transfer and Accumulation System*)

EMCI – Evropský kurz konferenčního tlumočení (*European Masters in Conference Interpreting*)

EU – Evropská unie

FF – Filozofická fakulta

GVT-opleiding – Kurzu soudního tlumočení a překladu (*Opleiding gerechtsvertalers vertalen en -tolken*)

IGO – institut poskytující vzdělání v oblasti práva (*Instituut Gerechtelijke Opleiding*)

IMT – francouzský institut zaměřený na vysokoškolské vzdělávání a výzkum pro inovace v oblasti strojírenství a digitálních technologií (*Institut Mines Télécom*)

ISIT – francouzská univerzita, která nabízí diplomové programy v oblasti mezikulturního managementu a komunikace, překladu a konferenčního tlumočení (*Institut supérieur d'interprétation et de traduction de l'Université Catholique*)

ISM – francouzský vzdělávací institut zaměřený na tlumočení (*Interprétariat - Le dialogue à trois*)

KST ČR – Komora soudních tlumočnicků České republiky

KTV – nizozemský vzdělávací institut zaměřený na tlumočení a překlad (*Kennisnet voor Taal en Vakopleidingen*)

KU Leuven – Katolická univerzita v Lovani (*Katholieke Universiteit Leuven*)

OSN – Organizace spojených národů

SIGV – nizozemský Nadační ústav soudních tlumočnicků a překladatelů (*Stichting Instituut van Gerechttolken en -vertalers*)

TEPIS – Polská společnost soudních a specializovaných překladatelů (*Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych*)

UK – Univerzita Karlova

UNITI – mezinárodní síť sdružující instituty, které poskytují tlumočnické vzdělání (*University Network of Interpreter Training Institutes*)

ÚTRL – Ústav translatologie

Seznam grafů¹

Graf č. 1: Tlumočník je oporou pro nezletilého (zdroj: Balogh et al, 2015: 191)
(str. 35)

Graf č. 2: Tlumočník podporuje zájmy tazatele (zdroj: Balogh et al, 2015: 192)
(str. 35)

Graf č. 3: Tlumočník tlumočí doslovně (zdroj: Balogh et al, 2015: 193)
(str. 36)

Graf č. 4: Tlumočník tlumočí věrně (zdroj: Balogh et al, 2015: 194)
(str. 36)

Graf č. 5: Tlumočník z vlastní iniciativy vysvětluje sociokulturní rozdíly (zdroj: Balogh et al, 2015: 195)
(str. 37)

Graf č. 6: Tlumočník z vlastní iniciativy vysvětluje technickou terminologii (zdroj: Balogh et al, 2015: 196)
(str. 38)

Graf č. 7: Tlumočník z vlastní iniciativy přizpůsobuje jazyk úrovni dítěte (zdroj: Balogh et al, 2015: 197)
(str. 38)

Graf č. 8: Tlumočník z vlastní iniciativy uklidňuje nezletilého (zdroj: Balogh et al, 2015: 197)
(str. 39)

---

¹ Grafy jsme převzali v podobě, v jaké se vyskytují v publikaci Katalin Baloghové a Heidi Salaetsové.

Graf č. 9: Tlumočník z vlastní iniciativy zajišťuje, aby komunikace plynula (zdroj: Balogh et al, 2015: 198)

(str. 39)

Graf č. 10: Tlumočník vyjadřuje svůj názor k danému případu (zdroj: Balogh et al, 2015: 199)

(str. 40)

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Výzkumné projekty H. Salaetsové

(str. 19)

Obsah

1	Úvod	10
2	Metodologie	12
2.1	Cíl výzkumu a výzkumná metoda	12
2.2	Polostrukturovaný rozhovor	13
2.2.1	Charakteristika polostrukturovaného rozhovoru	13
2.2.2	Příprava na rozhovor	14
2.2.3	Průběh rozhovoru	15
2.2.4	Transkripce	16
3	Biografie a stručný přehled výzkumu	17
3.1	Přehled výzkumných projektů	18
4	Výzkum Heidi Salaetsové v oblasti soudního tlumočení	20
4.1	Publikace <i>Gerechtstolken: Handleiding voor politie en rechtskundigen in een meertalige context</i>	20
4.2	Výzkumné projekty AVIDICUS 1–3	22
4.3	Výzkumný projekt ImPLI	24
4.4	Výzkumný projekt CO-MINOR-IN/QUEST I	29
4.5	Výzkumný projekt CO-MINOR-IN/QUEST II	42
4.6	Výzkumný projekt ChiLLS	48
4.7	Výzkumný projekt TraiLLD	51
4.8	Výzkumný projekt JUSTISIGNS	56
4.9	Výzkumný projekt TOCAT	59
4.10	Výzkumný projekt TransLaw	60
5	Další oblasti výzkumu Heidi Salaetsové	64
5.1	Tlumočení ve zdravotnictví	64
5.1.1	Výzkumný projekt EmpathicCare4All	65
5.2	Tlumočení na dálku	66
5.2.1	Publikace <i>Linking up with video: Perspectives on interpreting practice and research</i> ..	67
6	Didaktická činnost Heidi Salaetsové	68
6.1	Publikace <i>Terminologie van het tolken</i>	68
6.2	Publikace <i>Tolktechnieken en deontologie: een praktische handleiding voor gesprekstolken</i> ..	69
7	Recepce výzkumu Heidi Salaetsové v českém prostředí	71
8	Závěr	73
	Seznam použitých zdrojů	76
	Internetové zdroje	79
	Seznam příloh	83
	Příloha 1 – Návrh otázek k rozhovoru s Heidi Salaetsovou (česká verze)	84

Příloha 2 – Návrh otázek k rozhovoru s Heidi Salaetsovou (nizozemská verze)	86
Příloha 3 – Přepis rozhovoru s Heidi Salaetsovou.....	88
Příloha 4 – Vzor informovaného souhlasu	111
Příloha 5 – Kompletní přehled díla Heidi Salaetsové	112
Příloha 6 – Letáčky k projektu AVIDICUS	125
Příloha 7 – Letáček k projektu CO-MINOR-IN/QUEST	130
Příloha 8 – Letáček k projektu TraiLLD	132
Příloha 9 – Letáček k projektu JUSTISIGNS	134

1 Úvod

Cílem této diplomové práce je představit osobnost, výzkum a dílo současné přední vlámské badatelky, pedagožky a tlumočnice Heidi Salaetsové a poukázat na její přínos pro teorii tlumočení. Práce bude sledovat hlavní oblasti výzkumu Heidi Salaetsové, a to zejména soudní tlumočení, tlumočení na dálku a tlumočení ve zdravotnictví. Práce rovněž mapuje didaktickou činnost Heidi Salaetsové a recepci jejího díla v České republice. Cílem práce je také uskutečnit rozhovor s Heidi Salaetsovou a získat tak věcné poznatky, ale i osobní náhled této vlámské badatelky na její výzkumnou, publikační a pedagogickou činnost.

Jako teoretická deskriptivní studie práce naváže na řadu diplomových prací téže povahy, které na Ústavu translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy doposud vznikly. Jedná se například o diplomové práce *Franz Pöchhacker – přední rakouský translatolog (teoretická studie)* (Kousalová, 2013), *Barbara Moser-Mercerová a její přínos pro vývoj teorie tlumočení (teoretická studie)* (Jandová, 2014), *Ángela Collados Ais a její přínos k rozvoji translatologie* (Frantová, 2016) či *Vývoj tlumočení ve Finsku na příkladu konferenčního tlumočení* (Mendelová, 2020) a další studie.

Pokud je nám známo, v českém prostředí dosud nevznikla žádná souhrnná diplomová práce o výzkumu Heidi Salaetsové. Několik diplomových prací se její výzkumné činnosti věnuje pouze částečně, lze zmínit práci Marie Příbylové *Zvládání stresu při simultánním tlumočení (teoreticko-empirická studie)* (Příbylová, 2014), Kateřiny Vorlické *Soudní tlumočení pro děti a nezletilé* (Vorlická, 2019) nebo také diplomovou práci Terezy Křikavové *Tlumočení policejních výslechů v České republice* (Křikavová, 2021). Jako přínos této práce tedy lze spatřovat ucelený přehled výzkumu této belgické badatelky. Vzhledem k tomu, že Heidi Salaetsová publikuje většinu svých děl v nizozemštině či angličtině, považujeme za přínos této práce zpřístupnění jejích děl odborné veřejnosti i zainteresovaným laikům, kteří by z důvodu jazykové bariéry neměli přístup k autorčině dílu.

Jako zdroje této práce nám poslouží především články, monografie a rovněž publikace, jež Salaetsová editovala. Dále budeme čerpat také z webových stránek, a to zejména z osobní stránky Heidi Salaetsové na webu její domovské instituce Katolické univerzity v Lovani či ze stránek jednotlivých projektů, na kterých se podílela. Pokud není uvedeno jinak, jsou všechny překlady autorčiny.

V první části diplomové práce představíme osobnost Heidi Salaetsové a uvedeme rovněž stručný přehled jejího výzkumu. Poskytneme také tabulku výzkumných projektů,

na nichž se podílela. Následně věnujeme jednu kapitolu metodologii. Představíme cíl výzkumu a popíšeme výzkumnou metodu realizovanou v rámci této diplomové práce. Dále se budeme zabývat výzkumem Heidi Salaetsové v soudním kontextu, jemuž věnujeme nejvíce prostoru. V rámci výzkumu soudního tlumočení se vlámská badatelka věnuje řadě specifických aspektů, jež budeme rovněž reflektovat, jedná se mimo jiné o tlumočení pro děti a nezletilé, tlumočení do takzvaných „méně rozšířených jazyků“, tlumočené policejní výslechy či tlumočení do znakového jazyka. Poté se zaměříme na další oblasti výzkumu Heidi Salaetsové, především na tlumočení ve zdravotnictví a tlumočení na dálku. Jakou měrou se budeme věnovat jednotlivým oblastem badatelčina zájmu, výzkumným projektům a publikacím závisí na významu, jaký dané problematice připisuje autorka sama, rovněž na tom, nakolik se příslušné tematické věnovala, a také na množství dostupných materiálů. Budeme se rovněž věnovat didaktické činnosti této belgické pedagožky. V neposlední řadě se budeme snažit zmapovat recepci výzkumu Heidi Salaetsové v České republice.

Domníváme se, že výzkum a dílo vlámské badatelky Heidi Salaetsové představuje významný přínos pro teorii tlumočení, a proto považujeme za důležité představit jej české odborné veřejnosti i zainteresovaným laikům.

2 Metodologie

2.1 Cíl výzkumu a výzkumná metoda

Cílem výzkumu je představit osobnost Heidi Salaetsové a rovněž zmapovat dílo této přední vlámské teoreticky tlumočení. Pokud je nám známo, na toto téma nebyla dosud v českém prostředí napsána závěrečná práce. Tato práce zpracovává výzkum belgické badatelky formou deskriptivní teoretické studie.

V rámci této diplomové práce byl realizován kvalitativní výzkum. Hendl (1999: 15) ve své publikaci uvádí definici pojmu kvalitativní výzkum podle Strausse a Corbinové, kteří za něj považují jakýkoliv výzkum, jehož výsledků se nedosahuje pomocí statistických procedur nebo jiných způsobů kvantifikace. Přitom mají na mysli výzkum, který se může týkat života lidí, historie i chodu organizací, společenských hnutí a vzájemných vztahů. Tito autoři zdůrazňují, že pro každého může znamenat tento pojem něco jiného.

Práce spočívala ze značné části v procházení zdrojů, jejich analýze a následném zpracování. Pracovali jsme zejména s existujícími dokumenty, pod tímto pojmem Miovský rozumí (2009: 204) data, která vznikla před zahájením samotného výzkumného projektu. Tato data tedy vznikají a jsou fixována přirozeným způsobem, ve výzkumu s nimi přicházíme do kontaktu právě až v jejich fixované formě a nemáme možnost se aktivně podílet na jejich vzniku. Miovský (2009: 189–190) uvádí jako jeden z relevantních zdrojů pro sběr kvalitativních dat textové dokumenty, jako další možné zdroje zmiňuje jiné typy dokumentů, konkrétně sem řadí filmový materiál, fotografie jakéhokoli typu, kresby, malby či grafiky, architektonické výtvořy a jiné materiální lidské výtvořy. Při psaní této práce jsme vycházeli zejména z veřejně dostupných zdrojů, a to především z webových stránek, publikací, projektových zpráv, článků, audiovizuálních nahrávek či prezentací. Další materiály nám laskavě poskytla sama Heidi Salaetsová a také Ivana Čěnková z Ústavu translologie, která s vlámskou badatelkou spolupracovala na jednom z výzkumných projektů, který reflektujeme v rámci této práce.

Vzhledem k množství podkladů jsme se s ohledem na rozsah této práce rozhodli zpracovat pouze vybrané materiály, které však zřetelně reprezentují hlavní oblasti zájmu Heidi Salaetsové. Zaměřili jsme se především na výzkumné projekty, publikace, na nichž se podílela, a na některá další díla, jež dle našeho názoru patří ke stěžejním dílům a pomáhají tak vytvořit komplexní přehled o oblastech výzkumu této vlámské badatelky. Kompletní seznam badatelčiných děl převzatý z jejich osobních stránek na webu Katolické univerzity v Lovani

však uvádíme v přílohách této práce. Abychom získali nová data či doplnění dostupných informací, provedli jsme polostrukturovaný rozhovor s Heidi Salaetsovou. Rozhovor blíže popíšeme v následujících podkapitolách. K získaným kvalitativním datům jsme následně přistupovali deskriptivně. Miovský (2009: 220) pod tímto přístupem rozumí proces utřídění, klasifikace a deskripce dat. Při zpracování dat rovněž probíhala jejich analýza. Dle Miovského (2009: 98) v širším pojetí chápeme analýzou dokumentů v oblasti kvalitativního přístupu analýzu jakéhokoli materiálu, který je zdrojem informací relevantních cílům studie. V užším pojetí pod termínem analýza dokumentů chápeme výzkumnou strategii založenou na analýze již existujícího materiálu, případně materiálu, který vzniká interakcí mezi výzkumníkem a účastníky výzkumu. Miovský (2009: 99) dále uvádí, že se analýza dokumentů vyznačuje rozmanitostí svého záběru a rozhodující místo v ní zaujímá kvalitativní interpretace.

Jak jsme již zmínili výše, zabývali jsme se mimo jiné osobností či přesněji řečeno profesním životem Heidi Salaetsové, tuto část práce tak lze dle Hendla (1999: 65–67) řadit k biografickému výzkumu, který má ústřední postavení v kvalitativním výzkumu. Jak doporučuje Hendl, vycházeli jsme v této části práce z biografického materiálu, který vznikl kontrolovaným způsobem, jednalo se především o materiál napsaný jiným člověkem. Rovněž jsme vycházeli z rozhovoru, jenž byl proveden v rámci této diplomové práce.

2.2 Polostrukturovaný rozhovor

2.2.1 Charakteristika polostrukturovaného rozhovoru

Interview patří dle Miovského (2009: 155) mezi nejobtížnější a současně nejvýhodnější metody pro získávání kvalitativních dat. Pro účely této práce se nám jevil jako nejvhodnější rozhovor polostrukturovaný, který stojí na pomezí strukturovaného a nestrukturovaného rozhovoru. Miovský (2009: 161) spatřuje výhody polostrukturovaného rozhovoru ve skutečnosti, že dokáže eliminovat nevýhody obou zbývajících variant a vytěžit současně maximum jejich výhod. Lze kreativně využívat možnosti volné, přirozené a nenucené komunikace v místech, která to při interview umožňují, tím je účastníka možné motivovat a využít jeho zájmu následně v místech s vyšší mírou struktury.

Jak uvádí Miovský (2009: 160), máme u polostrukturovaného interview definované tzv. jádro interview, tj. minimum témat a otázek, které má tazatel za povinnost probrat. Máme tak určitý stupeň jistoty, že všechna tato témata probrána skutečně budou. Na toto jádro se pak

nabaluje množství různých doplňujících témat a otázek, které se tazateli jevily jako smysluplné či vhodně rozšiřující původní zadání.

2.2.2 Příprava na rozhovor

Samotnému rozhovoru předcházela příprava. Dle Miovského (2009: 159) je v rámci přípravy vhodné vytvořit určité schéma, které je pro tazatele závazné. Toto schéma obvykle specifikuje okruhy otázek, jež jsou kladeny respondentovi. Haleová a Napierová (Hale, Napier, 2013: 99) uvádějí, že je vhodné stanovit, zda budou v průběhu rozhovoru pokládány otevřené či uzavřené otázky. Miovský (2009: 171) považuje za vhodné využívat v rozhovoru především otevřené otázky, které účastníky vedou ke strukturovanějším odpovědím. Ty nám objasní více kontextuálních informací a přiblíží nám například motivy, pocity, dojmy, úsudky atd.

Hendl ve své publikaci (1999: 106–107) uvádí typy dotazů podle Pattona, ten je rozděluje do následujících šesti kategorií, a to na otázky:

- vztahující se ke zkušenostem nebo chování,
- vztahující se k názorům,
- vztahující se k pocitům,
- vztahující se ke znalostem,
- vztahující se k vnímání,
- demografické a kontextové.

V interview byly nejhojněji zastoupeny otázky vztahující se ke zkušenostem (např. *V rámci projektu CO-MINOR-IN/QUEST II jste prováděli rozhovory s nezletilými, jak tyto rozhovory probíhaly a jaké výsledky přinesly?*). Zazněly ale také otázky vztahující se k názorům (např. *Jednou z oblastí Vašeho zájmu je také tlumočení prostřednictvím moderních technologií, jaký dopad má dle Vašeho názoru současná situace na tento typ tlumočení?*). Dále byly položeny otázky demografické a kontextové (např. *Jaká je Vaše jazyková kombinace?*).

Dotazy byly koncipovány tak, aby pomocí nich bylo možné doplnit informace, jež nevyplývaly z dostupných pramenů. Otázky jsme rozdělili do tří tematických okruhů. První byl zaměřený na obecné otázky, druhý na výzkum a třetí na didaktickou činnost Heidi Salaetsové. Na konci rozhovoru jsme respondentce dali prostor pro případné komentáře. Kompletní přehled otázek přikládáme v češtině i nizozemštině k této práci jako přílohu.

Haleová a Napierová (Hale, Napier, 2013: 98) uvádějí dle svých zkušeností jako ideální délku pro rozhovor 30–45 minut, snažili jsme se proto již při přípravě otázek brát ohled na časovou náročnost jejich zodpovězení. Otázky byly připraveny nejprve v češtině, následně byly přeloženy do nizozemštiny a zaslány Heidi Salaetsově. Rozhovor byl naplánován dle časových možností vlámské badatelky. Vzhledem k epidemiologické situaci nebylo možné provést interview osobně, byla k tomu proto využita online platforma Microsoft Teams.

2.2.3 Průběh rozhovoru

Rozhovor byl Heidi Salaetsovou laskavě poskytnut 31. března 2021. Abychom dostali formální požadavkům na rozhovor, požádali jsme na jeho začátku Heidi Salaetsovou, aby se vyjádřila v tom smyslu, zda s rozhovorem a jeho nahráváním souhlasí, k čemuž se ihned kladně vyjádřila. Za tímto účelem jsme teoretičce tlumočení také zaslali informovaný souhlas. Jak doporučují Haleová a Napierová (Hale, Napier, 2013: 48), předem jsme respondentce poskytli informace o rozhovoru. Měla poté možnost zaškrtnout ve formuláři, zda souhlasí s poskytnutím rozhovoru pro účely této diplomové práce, publikováním jeho autorizovaného přepisu v přílohách práce a zmíněním svého jména ve spojitosti s rozhovorem. Ve všech třech případech se Salaetsová vyjádřila kladně. V přílohách lze vedle přepisu rozhovoru nalézt i vzor informovaného souhlasu, jehož vyplněná verze se nachází v osobním archivu autorky této diplomové práce.

Poté, co se Heidi Salaetsová souhlasně vyjádřila k provedení a nahrávání rozhovoru, jsme začali s nahráváním přímo v aplikaci Microsoft Teams, v níž rozhovor probíhal, jednalo se o audiovizuální nahrávku. Vzhledem k doporučení Haleové a Napierové (Hale, Napier, 2013: 101–102) jsme si v průběhu celého rozhovoru dělali poznámky pro případ selhání techniky a zároveň jsme průběžně kontrolovali, že technika funguje a nahrávání probíhá.

Pro průběh rozhovoru platí určité zásady, dle Haleové a Napierové (Hale, Napier, 2013: 99) je vhodné více poslouchat než mluvit, naslouchat respondentovi, nepřerušovat jej nebo také doptat se v případě nepochopení odpovědi. Při rozhovoru jsme se několikrát uchýlili ke změně pořadí otázek. Jak uvádí ve své publikaci u charakteristiky polostrukturovaného rozhovoru Miovský (2009: 159), je obvykle možné zaměňovat pořadí, v jakém se otázkám věnujeme, dle potřeby a možností tedy toto pořadí upravujeme, abychom tím maximalizovali výtěžnost interview. V průběhu interview jsme respondentce kladli řadu doplňujících otázek, abychom ověřili, že jsme správně pochopili její sdělení, případně se jednalo o dotazy, jejichž cílem bylo dozvědět se více o kontextu právě probírané tematiky. Jak vyzdvihuje Miovský (2009: 160),

doplňující otázky mohou být velmi užitečné a přinést mnoho kontextuálně vázaných informací, které nám mohou pomoci lépe uchopit problém, který nás zajímá. Navzdory doplňujícím dotazům však jádro interview zůstalo zachováno.

Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, koncipovali jsme otázky tak, aby jejich zodpovězení nutně nezabralo více než 45 minut. Haleová a Napierová (Hale, Napier, 2013: 98) však upozorňují, že pokud respondent projeví ochotu pokračovat v rozhovoru déle, není vhodné jej přerušovat. Z tohoto doporučení jsme vycházeli i při vedení našeho interview, rozhovor tak nakonec trval dvě hodiny a sedm minut.

2.2.4 Transkripce

Po samotném rozhovoru jsme provedli jeho přepis. Jak ve své publikaci uvádí Miovský (2009: 206), rozumí se pod pojmem transkripce převod audio či audiovizuálního záznamu do textové podoby. Jelikož jsme s laskavým svolením Heidi Salaetsové pořídili audiovizuální záznam rozhovoru, vedle verbálního projevu jsme zachytili i vizuální stránku, která nám, jak vyzdvihuje Miovský (2009: 206), navíc nabízí možnost vidět neverbální komunikační prvky. Audiovizuální nahrávka se nachází v archivu autorky této diplomové práce.

Hendl (1999: 152–154) rozlišuje čtyři techniky transkripce, a to transkripci doslovnou, komentovanou, shrnující protokol či selektivní protokol. Pro účely této práce jsme se rozhodli aplikovat doslovnou transkripci. Transkripcí Hendl (1999: 152–154) rozumí proces převodu mluveného projevu z interview nebo ze skupinové diskuse. Při přepisu jsme se na základě doporučení Vaňka et al (2003: 36) snažili, aby bylo jeho provedení co nejpřesnější, nikoliv však na úkor srozumitelnosti.

Hotovou transkripci jsme vzhledem ke skutečnosti, že interview probíhalo v nizozemštině, nejprve odeslali rodilému mluvčímu ke korektuře. Následně jsme ji poslali Heidi Salaetsové k případným úpravám a autorizaci. Jak jsme již zmínili výše, je autorizovaný transkript rozhovoru s laskavým souhlasem vlámské badatelky připojen ve svém originálním znění k této práci jako příloha. Data získaná z rozhovoru jsme reflektovali na příslušných místech této diplomové práce.

3 Biografie a stručný přehled výzkumu

Heidi Salaetsová je současná přední vlámská badatelka, pedagožka a tlumočnice. Jak uvedla v rozhovoru, který vznikl pro účely této diplomové práce, vystudovala nejprve románské jazyky, a to v magisterském studijním programu na Katolické univerzitě v Lovani (*Katholieke Universiteit Leuven*). Později se na Katolické univerzitě nejsvětějšího srdce v italském Miláně (*Università Cattolica del Sacro Cuore*) specializovala na italskou literaturu. Právě italskou literaturou se zabývala i během svého doktorského studia opět na Katolické univerzitě v Lovani. Až později se začala věnovat výzkumu v oblasti překladu a následně tlumočení, a to nejdříve na bruselském a poté na antverpském kampusu Katolické univerzity v Lovani (Salaets, 2021). Jak Heidi Salaetsová (Salaets, 2021) rovněž uvedla v rámci rozhovoru, jsou jejími pracovními jazyky nizozemština (A), italština (B) a francouzština (C), v současné chvíli se však věnuje výhradně výzkumu a didaktické činnosti.

V současné době působí na Filozofické fakultě Katolické univerzity v Lovani (*Faculteit Letteren, KU Leuven*) jako vedoucí Tlumočnické výzkumné skupiny (*Onderzoeksgroep tolkwetenschap*). Na téže instituci rovněž učí předměty v bakalářských i magisterských studijních programech a také vede závěrečné práce. Vyučuje předměty zaměřené na teorii tlumočení (*Vertaal- en tolkwetenschap II, Tolkwetenschap III*), tlumočnickou notaci, tlumočnické techniky a techniku mluveného projevu (*Tolktechniek en spreekvaardigheid*), italský jazyk (*Italiaans mondelinge taalvaardigheid 3*) a tlumočení v jazykové kombinaci nizozemština – italština (*Italiaans tolken algemeen*). Na antverpském kampusu Katolické univerzity v Lovani rovněž vyučuje v postgraduálním programu *EMCI* a vzdělává zde budoucí soudní tlumočníky a překladatele v rámci Kurzu soudního tlumočení a překladu (*GVT-opleiding*).

Heidi Salaetsová je na Filozofické fakultě Katolické univerzity v Lovani rovněž součástí vedení a zároveň i členkou týmu Translatologického centra *CETRA* (*Centre for Translation Studies*). Postgraduální program *EMCI* od roku 2017 zastupuje v Mezinárodním sdružení elitních překladatelsko-tlumočnických škol (*Conférence Internationale Permanente d'Instituts Universitaires de Traducteurs et Interprètes, CIUTI*). Je také členkou vedení Evropské sítě pro tlumočení a překlad ve veřejných službách (*European Network for Public Services Interpreting and Translation, ENPSIT*).

Jak již bylo zmíněno výše, vede Heidi Salaetsová Tlumočnickou výzkumnou skupinu. Aktivně se tedy věnuje výzkumu v oblasti teorie tlumočení, ona sama (Salaets, 2021) považuje za stěžejní oblast svého výzkumu tzv. „*gesprek Stolken*“, tento nizozemský termín zahrnuje

mimo jiné soudní tlumočení, komunitní tlumočení či tlumočení na dálku. Salaetsová (Salaets, 2021) v rozhovoru vyzdvihla, že považuje za důležité, aby měl její výzkum přínos pro společnost. Svým výzkumem mnohdy reaguje právě na aktuální potřeby společnosti. Její bádání často probíhá v rámci výzkumných projektů, nejvíce z nich je věnováno soudnímu tlumočení. Zkoumá řadu specifík tlumočení v soudním kontextu, mimo jiné tlumočení pro děti a nezletilé, tlumočení pro neslyšící nebo také tlumočení takzvaných „méně rozšířených jazyků“. Zabývá se i dalšími oblastmi, a to zejména tlumočením ve zdravotnictví a tlumočením na dálku. V rozhovoru Heidi Salaetsová (Salaets, 2021) zmínila, že v rámci své výzkumné a publikační činnosti úzce spolupracuje se svou kolegyní z Filozofické fakulty Katolické univerzity v Lovani, Katalin Baloghovou.

Publikovala celou řadu článků, monografií a rovněž několik publikací editovala. Publikační seznam Salaetsové, na nějž nás badatelka odkázala během rozhovoru (Salaets, 2021), lze nalézt v přílohách této diplomové práce. Výše zmíněným oblastem výzkumu Heidi Salaetsové se budeme podrobněji věnovat v následujících kapitolách.

3.1 Přehled výzkumných projektů

V této podkapitole uvádíme přehled výzkumných projektů, na nichž se Heidi Salaetsová podílela jako hlavní řešitelka či jako spoluřešitelka. Projektům se budeme podrobněji věnovat v dalších kapitolách. V tabulce níže jsou pro přehled vyjmenovány výzkumné projekty (řazeno abecedně dle názvu), u každého projektu je krátce charakterizován předmět bádání a také uvedena doba trvání projektu.

Výzkumný projekt	Oblast výzkumu	Trvání projektu
AVIDICUS 1–3	soudní tlumočení na dálku	2008–2016
CO-MINOR-IN/QUEST I	soudní tlumočení pro nezletilé	2013–2014
CO-MINOR-IN/QUEST II	soudní tlumočení pro nezletilé	2016–2018
EmpathicCare4All	tlumočení ve zdravotnictví	2017–2021
ChiLLS	soudní tlumočení pro nezletilé	2018–2020
ImPLI	soudní tlumočení a tlumočení u policie	2011–2012

JUSTISIGNS	soudní tlumočení pro neslyšící	2013–2016
TOCAT	tlumočení a překlad u policie za účelem odhalení organizovaného zločinu	2016–2018
TraiLLD	soudní tlumočení pro mluvčí „méně rozšířených jazyků“	2013–2015
TransLaw	soudní tlumočení na právních klinikách	2018–2019

Tabulka č. 1: Výzkumné projekty H. Salaetsově

4 Výzkum Heidi Salaetsové v oblasti soudního tlumočení

Tato kapitola mapuje výzkum Heidi Salaetsové v soudním kontextu, který tato badatelka řadí ke stěžejním oblastem svého zájmu (Salaets, 2021). Představíme nejprve obecně zaměřenou publikaci věnovanou soudnímu tlumočení, následně v chronologickém pořadí popíšeme výzkumné projekty, které spojuje soudní kontext, zároveň však jednotlivé projekty odlišuje jejich konkrétní zaměření na daná specifika tlumočení v soudním kontextu, jedná se mimo jiné o tlumočení pro děti a nezletilé, tlumočení na dálku, tlumočené výsledky u policie či tlumočení do znakového jazyka. Většina níže popsaných projektů je realizována v souladu se *směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení*, případně také se *směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU ze dne 25. října 2012, kterou se zavádí minimální pravidla pro práva, podporu a ochranu obětí trestného činu a kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2001/220/SVV*. Dané projekty jsou tak relevantní pro všechny členské státy Evropské unie.

Za zmínku také stojí, že vlámská badatelka napsala řadu textů věnovaných soudnímu tlumočení, mimo jiné například článek o zkušenostech dětí a nezletilých s tlumočenými interakcemi v soudním kontextu *Participatie van kinderen en jongeren in rechtspraak: een onderzoek naar de ervaringen van anderstalige kinderen en jongeren van getolkte communicatie* (Salaets, Balogh, 2019) nebo také článek *Contextualized Ethics in Interpreter-Mediated Police Questioning and Awareness Raising through Joint Training* (Salaets, 2015) zaměřený na tlumočení u policie.

Právní terminologii jsme konzultovali s odborníkem v této oblasti, přesto bychom však chtěli zdůraznit, že v této diplomové práci nepřevažuje právní stránka, neboť vzniká na Ústavu translologie FF UK, klade si proto za cíl přispět k teorii tlumočení.

4.1 Publikace *Gerechtstolken: Handleiding voor politie en rechtskundigen in een meertalige context*

(2014) (Soudní tlumočení: příručka pro policisty a odborníky v oblasti práva ve vícejazyčném kontextu)

Jak jsme již zmínili v úvodu této kapitoly, Heidi Salaetsová se v rámci své výzkumné činnosti věnuje různým aspektům soudního tlumočení. V této podkapitole představíme publikaci *Gerechtstolken: Handleiding voor politie en rechtskundigen in een meertalige context* (2014) (Soudní tlumočení: příručka pro policisty a odborníky v oblasti práva ve vícejazyčném

kontextu), jež je zaměřená na problematiku soudního tlumočení na obecné rovině. Heidi Salaetsová příručku napsala spolu se svou kolegyní z Katolické univerzity v Lovani Katalin Baloghovou a s Dirkem Romboutsem, někdejší policejním vyšetřovatelem a také vyučujícím na Národním vzdělávacím institutu zaměřeném na vyšetřování v Bruselu (*Nationale Rechercheschool te Brussel*). Publikace je koncipována, jak je uvedeno v jejím podtitulu, jako příručka pro policisty a odborníky z oblasti práva ve vícejazyčném kontextu. Cílem autorů bylo zprostředkovat cílovým skupinám, jak efektivně spolupracovat se soudním tlumočnickem. Je ale určena také všem, kteří se chtějí dozvědět, jak pracuje soudní tlumočnick.

Publikace je rozdělena do čtyř částí, v první části autoři představují roli tlumočnicka jako takovou. V úvodu této části věnují mimo jiné pozornost *směrnici Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení*. Dále vysvětlují, jaký je rozdíl mezi tlumočením a překladem, a představují jednotlivé druhy tlumočení. Z teoretických děl vyzdvihují model úsilí Daniela Gila. Pozornost v této části věnují také tlumočení do znakového jazyka. Krátce nastiňují, jak lze při tlumočení využít moderní technologie. Nakonec poukazují na zásady práce tlumočnicka založené na jeho profesní etice. Ve druhé části poskytují tipy a návody, jak efektivně spolupracovat s tlumočnickem. Autoři v této části shrnuli rady a doporučení, jejichž cílem je zefektivnit a usnadnit spolupráci s tlumočnickem v soudním kontextu. Nejprve se zaměřili na tipy pro policisty v rámci výslechů, poté na postupy, které lze využít při tlumočené interakci u soudu, a následně na doporučení pro právníky v rámci jejich praxe. Následně ve třetí části badatelé pro ilustraci uvádějí konkrétní případ, aby ukázali osvědčené postupy při tlumočené interakci v soudním kontextu. Názorně tak ukazují, jak v praxi uplatnit teoretické zásady nastíněné ve druhé části publikace. V poslední, čtvrté části výzkumníci zveřejnili anketu, kterou provedl Dirk Rombouts mezi osmdesáti antverpskými policisty ohledně jejich spolupráce se soudními tlumočnickými v roce 2012. Anketa sestává z dvaceti otázek ohledně zkušeností policistů s tlumočnickými. Z výsledků vyplynulo (Salaets, Balogh, Rombouts; 2014: 173), že respondenti byli s průběhem spolupráce se soudními tlumočnickými spokojeni. Autoři však upozorňují, že se jednalo o policisty zvyklé na spolupráci s tlumočnickými. Nicméně výsledky průzkumu byly kladné, ačkoliv se ukázalo, že existuje na obou stranách prostor pro zlepšení. Dle respondentů by bylo přínosné, kdyby policisté tlumočnickům poskytovali více informací o daném případě, tlumočnicki by se měli striktněji držet profesní etiky. Po samotném textu publikace následují přílohy, a to termíny spjaté s tlumočením spolu s vysvětlením, seřazeny nejprve abecedně a poté tematicky, dále příklad tlumočnické notace a také *směrnice 2010/64/EU* v plném znění.

Závěrem bychom chtěli zdůraznit, že publikace, kterou jsme představili v rámci této podkapitoly, přináší vhled do práce soudních tlumočnicků, snaží se o jejich roli informovat veřejnost a v neposlední řadě napomáhá policistům i odborníkům z oblasti práva efektivně spolupracovat se soudními tlumočníky. Přínos publikace také shledáváme ve skutečnosti, že přispívá k pozitivnímu vnímání role (nejen soudních) tlumočnicků, a tím i ke zvýšení jejich profesionálního statutu. Poukazuje rovněž na význam spolupráce s profesionálními tlumočníky.

4.2 Výzkumné projekty AVIDICUS 1–3²

Tato kapitola je věnována výzkumným projektům AVIDICUS 1–3 (*Video-Mediated Interpreting*), na nichž se Heidi Salaetsová podílela jako jejich spoluřešitelka. Jak uvedla sama badatelka během rozhovoru, jež poskytla pro účely této diplomové práce, věnovala se projektům pouze v omezené míře (Salaets, 2021), Katolickou univerzitu v Lovani v rámci projektu podle jejích slov zastupovala především Katalin Baloghová. Vzhledem k tomu, že Heidi Salaetsová na projektech jistou měrou spolupracovala, budeme výzkumné projekty reflektovat na následujících řádcích této diplomové práce. Výzkumné projekty probíhaly v letech 2008 až 2016 pod vedením badatelů z britské Univerzity v Surrey (*University of Surrey*). Předmětem tohoto projektu je tlumočení na dálku v soudním kontextu. Výzkumný projekt se opírá o *směrnice 2010/64/EU* a *2012/29/EU*, finančně jej podpořila Evropská komise (DG Justice, Generální ředitelství pro spravedlnost).

První z řady navazujících projektů, AVIDICUS 1³, probíhal od roku 2008 do roku 2011. Na projektu se kromě jeho koordinátorů podíleli výzkumníci z belgické Vysoké školy Lessius, zástupci z řad belgických policistů z Antverp, nizozemského Ministerstva justice a bezpečnosti, nizozemské organizace zaměřené na právní pomoc *Raad voor Rechtsbijstand* a Polské společnosti soudních a specializovaných překladatelů (*Polskie Towarzystwo Tłumaczy Przysięgłych i Specjalistycznych, TEPIS*) a stejně jako na navazujících projektech také další externí partneři. Cílem tohoto výzkumného projektu bylo zjistit, zda je kvalita tlumočení

---

² Video-Mediated Interpreting Projects: http://wp.videoconference-interpreting.net/?page_id=25 [cit. 2021-07-12], Evropská komise Výzkumné projekty v oblasti tlumočení financované EU AVIDICUS: https://ec.europa.eu/education/knowledge-centre-interpretation/eu-funded-research-projects-interpreting_cs#remoteinterpreting [cit. 2021-07-12]

³ Video-Mediated Interpreting AVIDICUS 1: http://www.videoconference-interpreting.net/?page_id=13 [cit. 2021-07-12]

zajišťovaného pomocí videotechniky na takové úrovni, aby bylo tento typ tlumočení možné využívat v rámci trestního řízení.

Na následujícím projektu AVIDICUS 2⁴ výzkumný tým pracoval v letech 2011–13. Na projektu s jeho koordinátory spolupracovali výzkumníci z belgické Vysoké školy Lessius, francouzského institutu zaměřeného na vysokoškolské vzdělávání a výzkum pro inovace v oblasti strojírenství a digitálních technologií *IMT (Institut Mines Télécom)*, nizozemského Ministerstva justice a bezpečnosti a také z nizozemské organizace zaměřené na právní pomoc *Raad voor Rechtsbijstand*. V rámci druhého výzkumného projektu si badatelé dali za cíl zjistit, jak komunikace realizovaná prostřednictvím tlumočení na dálku ovlivňuje specifické cíle komunikace v soudním kontextu. Na základě zjištěných dopadů se pak výzkumný tým pokoušel stanovit strategie, které by tyto dopady zmírnily. Zároveň byla vyvinuta snaha o zvýšení informovanosti občanů Evropské unie o možnosti využít v soudním kontextu tlumočení na dálku.

Práce na posledním z této řady projektů, AVIDICUS 3⁵, probíhala od roku 2014 do roku 2016. Do výzkumu byli zapojeni zástupci nizozemského Ministerstva justice a bezpečnosti, Katolické univerzity v Lovani, francouzského institutu *IMT*, italské Terstské univerzity a španělské Univerzity v Alicante (*Universidad de Alicante*). V rámci výzkumného projektu AVIDICUS 3 badatelé pracovali na implementaci opatření, která by měla přispět k optimalizaci komunikace zprostředkované pomocí tlumočení na dálku v soudním kontextu.

Heidi Salaetsová (Salaets, 2021) v rozhovoru sdělila, že díky projektům vznikl výukový modul, který má tlumočnickům zprostředkovat, jak se vypořádat s konkrétními specifiky, s nimiž je během tlumočení na dálku třeba počítat. Výstupy z výzkumných projektů AVIDICUS 1–3 jsou dostupné na webových stránkách projektu⁶. K přílohám této diplomové práce přikládáme letáčky, jež jsou rovněž výstupem projektů.

---

⁴ Video-Mediated Interpreting AVIDICUS 2: http://wp.videoconference-interpreting.net/?page_id=16 [cit. 2021-07-12]

⁵ Video-Mediated Interpreting AVIDICUS 3: http://wp.videoconference-interpreting.net/?page_id=154 [cit. 2021-07-12]

⁶ Video-Mediated Interpreting Resources: http://www.videoconference-interpreting.net/?page_id=21 [cit. 2021-07-12]

4.3 Výzkumný projekt ImPLI⁷

V této kapitole představíme výzkumný projekt ImPLI (*Improving Police and Legal Interpreting*) zaměřený na problematiku tlumočení v soudním kontextu. Projekt proběhl pod záštitou mezinárodní iniciativy *UNITI (University Network of Interpreter Training Institutes)* a finančně jej podpořila Evropská komise (DG Justice, Generální ředitelství pro spravedlnost). Výzkumný projekt se zakládá na *směrnici 2010/64/EU*, v níž je ukotveno právo na tlumočení a překlad. Na projektu spolupracovali zástupci tlumočnických studijních oborů z francouzské univerzity *ISIT (Institut supérieur d'interprétation et de traduction de l'Université Catholique)*, jež byla koordinátorem a nositelem celého tohoto evropského projektu, a dále z někdejší vlámské Vysoké školy Lessius (*Lessius Hogeschool*)⁸, české Univerzity Karlovy (Filozofická fakulta, Ústav translatologie), německé Odborné vysoké školy v Kolíně nad Rýnem (*Fachhochschule Köln, Institut für Translation und Mehrsprachige Kommunikation*), italské Boloňské univerzity (*Università di Bologna sede di Forlì, Scuola Superiore di Lingue Moderne per Interpreti e Traduttori*) a skotské Univerzity Heriot-Watt v Edinburghu (*Heriot-Watt University Edinburgh, School of Management and Languages*). Každou ze zmíněných vzdělávacích institucí zastupovali dva řešitelé, kteří si do výzkumného týmu mohli přizvat další odborníky, například za Českou republiku byla přizvána zástupkyně Komory soudních tlumočnicků ČR. Projekt byl koncipován jako komparativní studie. Partneři projektu v jednotlivých zemích zkoumali průběh tlumočených policejních výslechů, analyzovali tlumočnické techniky a také techniky výslechů. Výzkumný projekt ImPLI probíhal od dubna 2011 do září 2012.

V rámci projektu proběhlo šest kulatých stolů, kterých se zúčastnili zástupci z řad státních zástupců, policejních škol i soudních tlumočnicků, ti měli možnost představit svou vizi o tlumočených policejních výsleších. Každý kulatý stůl se konal v jedné partnerské zemi, respektive na půdě zúčastněné univerzity či vysoké školy, která měla na starosti celou organizaci kulatého stolu, program, obsah, pozvání profesních účastníků – policistů, státních zástupců, představitelů profesních organizací či policejní akademie, ale i catering a ubytování. Kulatý stůl vždy organizoval garant oboru tlumočnictví dané instituce zapojené do výzkumného projektu, který si mohl přizvat další partnery. Na tomto místě se zaměříme na průběh kulatých stolů v Praze a ve vlámských Antverpách. Jak jsme již zmínili výše, Českou republiku v projektu ImPLI zastupoval Ústav translatologie Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, a to pod vedením Ivany Čenkové. V českém výzkumném týmu byla Catherina Van den Brinková

---

⁷ ÚTRL FF UK ImPLI: <https://utrl.ff.cuni.cz/cs/veda-a-vyzkum/projekty/impli/> [cit. 2021-06-14]

⁸ Od roku 2013 spadá po Katolickou univerzitu v Lovani (*Katholieke Universiteit Leuven*).

Štifterová z Komory soudních tlumočnicků České republiky a Nad'a Hynková Dingová z Ústavu jazyků a komunikace neslyšících FF UK. Na pražském kulatém stole vystoupili následující hosté: František Novotný z Katedry kriminalistiky Policejní akademie ČR, jenž se zabýval problematikou výuky vedení výslechu. Dále promluvila Lenka Bradáčová, tehdejší prezidentka Unie státních zástupců ČR a náměstkyně státního zástupce v Ústí nad Labem, na téma role tlumočnicka z hlediska státního zástupce. Stanislav Hájek z Celní správy ČR představil pohled psychologa na metodiku výslechu a práci tlumočnicka. V neposlední řadě byl mezi přednášejícími také Pavel Kajnar, náměstek ředitele Celního úřadu Praha D1 a ředitel odboru pátrání a dohledu, který nastínil konkrétní zkušenosti z praxe s výslechy vedenými za přítomnosti tlumočnicka. Po všech výše zmíněných příspěvcích následovala diskuse. Belgii v projektu zastupovala někdejší vlámská Vysoká škola Lessius pod vedením Heidi Salaetsové, s níž na projektu spolupracovala Katalin Baloghová. Na antverpském kulatém stole byly příspěvky přednášejících věnovány osvědčeným postupům v rámci tlumočených výslechu. Jednotliví hosté popisovali zmíněnou tematiku z úhlu pohledu své profese. Svůj pohled představili někdejší policejní vrchní inspektor a školitel Dirk Rombouts, právnička a hostující vyučující na Vysoké škole Lessius Yolanda Vanden Bosch, vyšetřující soudce Paul van Santvliet a soudní tlumočnick a generální ředitel tlumočnické a překladatelské agentury *Linquix* Abdes El-Ajjouri⁹.

Výstupem z výzkumného projektu je šest edukativních filmů¹⁰, které ilustrují průběh tlumočených výslechu u policie v jednotlivých partnerských zemích projektu, a také projektová¹¹ zpráva. Souhrnné informace o výzkumném projektu ImPLI jsou uvedeny i na oficiálních internetových stránkách Evropské unie¹².

Na následujících řádcích této diplomové práce projekt blíže popíšeme, budeme přitom vycházet z projektové zprávy, jež obsahuje bližší informace o zkoumané problematice. V úvodu zprávy řešitelé představili výzkumný projekt ImPLI. Dále je projektová zpráva rozdělena do dvou částí, první část je zaměřena tematicky, výzkumníci popisují jednotlivé aspekty tlumočených policejních výslechu. Ve druhé části je podrobně zmapována situace v jednotlivých partnerských zemích projektu. Poté následuje bibliografie, stručné biografie

---

⁹ Podklady k tomuto odstavci jsme získali díky konzultaci s Ivanou Čenkovou.

¹⁰ Università di Bologna ImPLI videos: <https://site.unibo.it/interpretazione-giuridica-impli/en/educational-videos> [cit. 2021-06-15]

¹¹ ISIT ImPLI Final Report: http://www.isitinternational.com/app/uploads/2014/11/IMPLI_Final_Report.pdf [cit. 2021-06-08]

¹² Evropská komise Výzkumné projekty v oblasti tlumočení financované EU ImPLI: https://ec.europa.eu/education/knowledge-centre-interpretation/eu-funded-research-projects-interpreting_cs [cit. 2021-06-14]

jednotlivých partnerů a také přílohy. Zde se zaměříme zejména na úvod a první část projektové zprávy.

V úvodu autoři nastínili téma výzkumu. Výzkumný projekt se zakládá na *směrnici Evropského parlamentu a rady 2010/64/EU* ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení, konkrétně na článcích 2 a 6. Záměrem výzkumného týmu bylo přispět k implementaci dané směrnice. Cíle projektu byly následující:

- zmapovat situace v jednotlivých partnerských zemích,
- rozvinout spolupráci mezi odborníky z oblasti práva a vyučujícími tlumočení,
- stanovit adekvátní postupy pro tlumočené policejní výsledky.

Řešitelé projektu se rozhodli zkoumat policejní výsledky, neboť jejich průběh má rozhodující dopad na následné trestní řízení. Věří, že komparativní studie přispěje k lepšímu porozumění strategií, k nimž se během tlumočených výsledků uchylují jejich participanti, a díky tomu dojde ke zlepšení kvality výuky tlumočnicků i policistů, kteří působí v tomto kontextu.

V následující tematicky zaměřené sekci projektové zprávy badatelé analyzovali jednotlivé aspekty průběhu tlumočených policejních výsledků. V každé kapitole rozebrali jeden či dva aspekty, na které se vždy podívali v kontextu postupů aplikovaných v partnerských zemích. Na konci každé kapitoly uvedli doporučení, která vyvodili z komparativního výzkumu.

Nejprve se autoři zprávy věnovali samotnému právu na tlumočení. Mimo to, že na evropské úrovni je právo na tlumočení a překlad ošetřeno ve výše zmíněné *směrnici 2010/64/EU*, jsou všechny země zapojené do projektu signatáři Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, v jejíchž článcích 5 a 6 je ukotveno právo na tlumočení v právním procesu, dále je tato otázka řešena na národní úrovni každé partnerské země. Autoři také pojednávali o skutečnosti, zda jeden tlumočnick v jednotlivých partnerských zemích projektu může tlumočit jak v rámci přípravného řízení, tak následně v řízení trestním, a také zda může tlumočit pro různé strany jednoho případu. Dle autorů je na místě, aby tlumočníci pracovali pro všechny strany zapojené do případu a také aby tlumočili jak v rámci přípravného, tak následného trestního řízení. Státy by měly zajistit, aby všechny strany zapojené do případu měli stejné právo na tlumočení. Badatelé také uvádějí, že by státy měly reagovat na aktuální situaci a vzdělávat tlumočnický „méně rozšířených jazyků“, po kterých je v dané chvíli poptávka. Problematice takzvaných „méně rozšířených jazyků“ v soudním kontextu se budeme zevrubně věnovat v kapitole zaměřené na výzkumný projekt TraiLLD.

Následně se výzkumníci zaměřili na status tlumočnicka a také na smluvní vztah mezi tlumočnickem a zadavatelem. Tlumočníci vykonávají svou činnost dvojím způsobem, buďto pracují jako zaměstnanci, anebo jako osoby samostatně výdělečně činné. V partnerských zemích projektu se liší akreditační kritéria, která je nutno splnit pro jmenování soudním tlumočnickem. Dále v některých zemích výzkumu existují registry tlumočnicků na národní či regionální úrovni, případně mají policisté nebo soudci k dispozici vlastní seznamy, z nichž mohou vhodného tlumočnicka vybrat. Při rozhodování, který tlumočnick bude angažován v daném případě, hraje často roli nejen jazyková kombinace, náklady, zařazení v registru, ale také okamžitá dostupnost či předešlá osobní zkušenost s daným tlumočnickem. Ve všech partnerských zemích je velký rozpor mezi očekávanou a poskytnutou službou. Výzkumný tým proto na konci druhé kapitoly doporučuje vždy zmapovat požadavky a přiřadit k nim odpovídající kvalifikace tlumočnicka tak, aby mohlo být vyhověno aktuálním potřebám. Rovněž navrhuje, aby byla zřízena minimální kritéria nutná pro akreditaci soudních tlumočnicků, jež by platila ve všech členských zemích Evropské unie. V zemích, kde tlumočníci působí jako interní zaměstnanci, by se měli podílet na definování těchto kritérií. Pokud jsou soudní tlumočníci nájímáni přes agentury, měli by do tohoto procesu být zapojeni odborníci z oblasti tlumočení pro veřejné orgány. Bylo by rovněž přínosné inspirovat se osvědčenými postupy pro nájímání tlumočnicků, využívat například nepřetržitě fungující operační centra, jako je tomu v České republice, či využít spolupráce mezi profesními organizacemi a justičními subjekty, jako je tomu ve Skotsku.

Poté se výzkumníci věnovali pracovním podmínkám soudních tlumočnicků. Řadí sem mimo jiné finanční ohodnocení soudních tlumočnicků. Cena je bohužel jedním z kritérií při výběru tlumočnicka. Nízké finanční ohodnocení však zároveň často značí nízkou kvalitu tlumočení, neboť kvalifikovaní tlumočníci by na takové finanční ohodnocení nepřistoupili. Badatelé proto zdůrazňují, že tlumočníci poskytují odborně zaměřenou službu, za niž by měli být odpovídajícím způsobem finančně ohodnoceni. Dalším kritickým aspektem je délka tlumočnického výkonu. Je třeba mít na paměti, že pokud tlumočnick pracuje příliš dlouho, kvalita tlumočení může klesat. Před samotným tlumočením by dle výzkumného týmu bylo vhodné uspořádat informativní setkání s tlumočnickem. Ve většině partnerských zemí se tak bohužel neděje. Policie má obavy, že by poskytnuté informace mohly ohrozit tlumočnickovu neutralitu. Dle badatelů je však na místě předem s tlumočnickem pohovořit o technice výslechu, daném případě či osobách do něj zapojených. Dalším citlivým tématem je nutnost garance bezpečnosti tlumočnicka a také nutnost ochrany jeho osobních údajů. Výzkumníci dále

upozorňují, že soudní tlumočníci se při své práci mohou dostat do psychicky náročných situací, proto by jim v případě potřeby měla být zajištěna psychologická podpora.

Dále se výzkumníci zaměřili na techniky výslechů a tlumočnické techniky. Při výsleších se většinou využívá konsektivního tlumočení nebo tlumočení šeptem (šušotáž) pro jednu ze stran, tj. klienta, výjimku představuje tlumočení znakového jazyka, které probíhá simultánně. Pro policisty je nejúčinnějším nástrojem k získávání informací investigativní rozhovor. Autoři proto doporučují, aby bylo tlumočnickům poskytováno vzdělání o investigativním rozhovoru a technikách výslechů. Všichni účastníci tlumočených výslechů by měli společně vypracovat zásady práce v takto specifických situacích. Policisté by měli být školeni pro práci s tlumočnickými, měli by rovněž akceptovat, že tlumočení má určitý dopad na výslech, a předem s tímto dopadem počítat.

Následně věnoval výzkumný tým pozornost roli tlumočnicka, kterou ovlivňují faktory jako například dostupnost terciárního vzdělání pro tlumočnické, požadavky týkající se kvalifikace tlumočnicka a také postavení a vliv profesních organizací. Z výzkumu vyplynulo, že zástupci justice mají obavu, že přítomnost tlumočnicka zapříčiní ztrátu kontroly nad výslechem. Policisté považují za důležité, aby tlumočnick disponoval jazykovými znalostmi, znalostí právního systému a aby zachovával mlčenlivost a neutralitu. Znalost právní terminologie je považována za důležitější než schopnost užití vhodné tlumočnické strategie. Ukázalo se, že tlumočnick jsou v soudním kontextu vnímáni jako jakási neviditelná součást komunikace. Řešitelé projektu však upozorňují, že tlumočnick jsou viditelnými účastníky interakce. Dle výzkumníků je vhodné podporovat posílení povědomí veřejnosti o roli soudních tlumočnicků.

Výzkumný tým v projektové zprávě rovněž reflektoval otázku profesní etiky tlumočnicka. Navrhuje, že by díky implementaci *směrnice 2010/64/EU* mohl vzniknout seznam etických standardů platný pro všechny členské státy Evropské unie. Rovněž by mělo být kontrolováno, zda se soudní tlumočnick drží profesní etiky, do tohoto procesu by měly být zapojeny profesní organizace zaměřené na soudní tlumočení. Profesní etiku lze vnímat jako nástroj, který pomáhá zajišťovat kvalitu tlumočení.

Následně se autoři věnovali kontrole kvality tlumočení. Kvalita tlumočení v soudním kontextu je důležitá, protože tlumočení zprostředkovává přístup k justici pro účastníka komunikace, který neovládá oficiální jazyk dané země. Autoři zprávy proto doporučují, aby bylo celé vyšetřování včetně tlumočení nahráváno. V případě pochybností by tak nahrávku mohl znovu přetlumočit jiný tlumočnick a obě tlumočení by poté bylo možné porovnat. Dále badatelé navrhují zřízení databáze akreditovaných soudních tlumočnicků v rámci celé Evropské

unie, která by garantovala určitou kvalitu. Výzkumníci rovněž vybízejí ke zřízení kontrolních mechanismů a také kurzů pro soudní tlumočníky.

Autoři dále věnovali pozornost vzdělávání v souladu se *směrnicí 2010/64/EU*, vzdělávání by mělo probíhat ve všech členských zemích stejným způsobem. V soudním kontextu, zejména pak v přípravném řízení by měli tlumočit pouze akreditovaní tlumočníci. Policistům by mělo být poskytováno vzdělání, které by je připravilo na spolupráci s tlumočníky. Za tímto účelem by se měli policisté a tlumočníci společně vzdělávat. V neposlední řadě řešitelé projektu vyzdvihli nutnost reagovat na vývoj nových technologií využívaných při tlumočení v soudním kontextu.

V závěru projektové zprávy autoři zdůrazňují význam vzniku společných vzdělávacích modulů pro soudní tlumočníky a policisty činné v přípravném řízení, aby se obě skupiny naučily spolupracovat a vzájemně respektovat své potřeby.

Výsledky výzkumného projektu byly představeny 7. září 2012 na konferenci v Paříži na univerzitě *ISIT*, kde byli přítomni odborníci z oblasti práva, zástupci řady profesních organizací a všechny zúčastněné univerzity, jejichž zástupci postupně představili ve stručných ppt prezentacích v angličtině či ve francouzštině jednotlivé důležité závěry z tohoto projektu. Konferenci zahájila tehdejší eurokomisařka Viviane Redingová prostřednictvím audiovizuální nahrávky¹³. Klíčové momenty konference jsou zachyceny v krátkém filmu¹⁴.

4.4 Výzkumný projekt CO-MINOR-IN/QUEST I¹⁵

Výzkumný projekt CO-MINOR-IN/QUEST I (*Cooperation in interpreter-mediated questioning of minors*) je zaměřený na problematiku tlumočení pro děti a nezletilé v soudním kontextu. Cílem projektu bylo zmapovat tuto dosud neprobádanou problematiku a na základě výsledků zlepšit praxi. Projekt probíhal od ledna 2013 do prosince 2014 a finančně jej podpořila Evropská komise (DG Justice, Generální ředitelství pro spravedlnost). Výsledky výzkumu byly představeny na závěrečné konferenci v listopadu 2014. Výstupy výzkumného projektu jsou brožurka s pokyny pro jednotlivé účastníky tlumočených soudních jednání za přítomnosti nezletilých, mapa zobrazující faktory, jež činí děti extrémně zranitelnými, a v neposlední řadě

---

¹³ Youtube Conférence ImPLI: message de Viviane Reding, Vice-Présidente de la Commission européenne: <https://www.youtube.com/watch?v=tGNimmUn0kk> [cit. 2021-06-15]

¹⁴ Youtube Conférence finale ImPLI - 7 septembre 2012: <https://www.youtube.com/watch?v=SSmHwLSgfrk> [cit. 2021-06-15]

¹⁵ KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST I: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/co_minor_in_quest [cit. 2021-02-12]

také publikace *Children and Justice: Overcoming Language Barriers* (2015) (Děti a justice: Jak překlenout jazykovou bariéru). Na následujících stranách této diplomové práce představíme projekt a jeho výsledky na základě údajů obsažených v publikaci a také na webových stránkách Katolické univerzity v Lovani. Publikace zahrnuje nejen zmíněný popis projektu s výsledky, ale i příspěvky od dalších autorů (Christiane Driesenové, Davida La Rooye, Gabriele Mackové, Ágoty Szekeresové či Lucie Solemové), kterým však v této diplomové práci nebudeme věnovat pozornost, jelikož se zaměřujeme výhradně na výzkum a dílo Heidi Salaetsové. Cílem publikace je zvýšit povědomí o zkoumané problematice u všech profesí zapojených do tlumočených soudních jednání s nezletilými a zlepšit tak praxi v rámci celé Evropské unie (Balogh et al, 2015: 5).

Salaetsová zaštiťovala projekt jako jeho koordinátorka spolu s Katalin Baloghovou, která rovněž působí na antverpském kampusu Katolické univerzity v Lovani, z téže univerzity se na projektu také podílela Dominique van Schoorová. Do projektu byli rovněž zapojeni partneři z některých dalších členských zemí Evropské unie, jednalo se o partnery z nizozemského Ministerstva justice a bezpečnosti (*Ministerie van Justitie en Veiligheid*), francouzské univerzity *ISIT*, skotské Univerzity Heriot-Watt v Edinburghu, italské Boloňské univerzity a maďarské nadace *Eszter*.

Výzkum v rámci projektu CO-MINOR-IN/QUEST I se zaměřuje na přípravné řízení předcházející trestnímu řízení s dětmi a nezletilými do osmnácti let. Badatelé nejprve popsali stav zkoumané problematiky, důležitým zdrojem byla diplomová práce Dominique van Schoorové, která zkoumala literaturu zaměřenou na tlumočenou přípravnou fázi trestního řízení s nezletilými v zemích zapojených do projektu CO-MINOR-IN/QUEST I. Van Schoorová dospěla k závěru, že jsou zdroje velmi omezené a většinou vyhledávané tematické odpovídají jen částečně. Toto zjištění řešitele projektu (Balogh et al, 2015: 14) utvrdilo v přesvědčení, že téma, které si pro výzkumný projekt vybrali, je v podstatě neprobádané. Fakt, že je oblast dosud téměř neprozkoumaná, zřejmě souvisí se specifičností, kterou do přípravné fáze trestního řízení s nezletilými vnáší zprostředkovanost komunikace osobou tlumočnicka. Vzhledem k tomu, že podle *směrnice 2010/64/EU*¹⁶ „mají podezřelí právo na tlumočení a překlad v trestním řízení“ a podle *směrnice 2012/29/EU*¹⁷ „musí mít oběti právo na tlumočení a překlad“, je však výzkum relevantní pro všechny členské země Evropské unie. Jelikož je v současném světě na denním

---

¹⁶ EUR-Lex Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32010L0064> [cit. 2021-02-12]

¹⁷ EUR-Lex Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32012L0029> [cit. 2021-02-12]

pořádku vysoká míra migrace, stále častěji je nutné přizvat k soudnímu jednání tlumočníka. Tato potřeba se týká i soudních jednání s dětmi, které jsou mimo jiné právě z důvodu migrace nezřídká v cizí zemi bez doprovodu rodiče či jiného zákonného zástupce. Skutečnost, že se jedná o jednání s nezletilými, činí podle autorů (Balogh et al, 2015: 6) celou situaci složitější a představuje v mnoha ohledech výzvu, čemuž odpovídá i nutnost speciální podpory a ochrany nezletilého, a to tak, aby celé soudní jednání proběhlo co nejpříznivěji pro všechny přítomné participanty jednání a zároveň bylo možné co nejlépe hájit zájmy nezletilého. Podle autorů (Balogh et al, 2015: 6) je nezletilý zranitelný ze tří konkrétních důvodů. Prvním důvodem je věk. Pod pojmem dítě či nezletilý je v rámci projektu myšlena „osoba mladší osmnácti let“. Podle usnesení OSN *ECOSOC 2005/20* Obecných zásad týkajících se justice ve věcech zahrnujících oběti a svědky trestné činnosti z řad dětí jsou děti jako takové zranitelné a vyžadují zvláštní ochranu úměrnou jejich věku, stadiu vývoje a individuálním zvláštním potřebám. Druhým důvodem je procedurální status nezletilého v rámci soudního procesu. Na tomto místě považujeme za vhodné zmínit, jak upozorňují i autoři publikace (Balogh et al, 2015: 7–8), že hranice mezi obětí, podezřelým a svědkem je často velmi tenká. Není těžké si představit, že kupříkladu v případě domácího násilí může vyjít najevo, že svědek je zároveň obětí či naopak. Rovněž není vyloučené, že nezletilý, který je považován za podezřelého, v daném případě představuje také oběť a naopak. Jeden dotazovaný může v daném trestním řízení zastávat více než jeden status. Děti se během výslechu či soudního jednání nacházejí v jim neznámém prostředí poté, co prožily něco nebezpečného či samy něco spáchaly, což může mít za následek, že se budou cítit zmateny nebo dokonce vyděšeny. Ať už je dítě obětí, svědkem či podezřelým, je nutné postupovat opatrně, aby nedošlo k další traumatizaci. Třetím důvodem, proč jsou nezletilí zranitelní, je jejich mateřský jazyk, je-li odlišný od jazyka, v němž přípravná fáze trestního řízení probíhá. Jak uvádí autoři publikace (Balogh et al, 2015: 9), může se jednat o děti z cizích zemí, jež si doposud neosvojily úřední jazyk země, v níž trestní řízení probíhá. Někdy se může na první pohled zdát, že dítě již úřední jazyk země ovládá na dostatečné úrovni, avšak v průběhu řízení se ukáže, že pro specifický kontext či vyčerpávající popis jeho jazykové schopnosti přece jen nestačí. Taková situace může nastat i u na první pohled téměř bilingvních dětí. Dále se může jednat o děti z minoritních skupin zastoupených v dané zemi. V neposlední řadě se však tato situace může také týkat sluchově postižených dětí, které jsou uživateli znakového jazyka. Výzkumný projekt se tedy orientuje i na nezletilé, kteří jsou zároveň uživateli znakového jazyka. Sluchově postižené děti jsou v kontextu projektu považovány za obzvláště zranitelné.

Hájit zájmy dítěte nejen v přípravné fázi trestního řízení, ale v soudním kontextu celkově, je klíčové, ale zároveň někdy problematické, i vzhledem k množství lidí, kteří se na výslechu či soudním jednání podílejí, a k míře kvality jejich spolupráce. Mezi participanty takových jednání patří následující aktéři (ačkoliv ne vždy musí být přítomni všichni z nich); policista, soudce, právník, sociální pracovník, psycholog a v případě jazykové bariéry navíc ještě tlumočník. Přítomnost tolika dospělých osob při výslechu může být pro dítě stresující. Aby bylo možné učinit situaci pro nezletilého i ostatní aktéry co nejpříznivější a aby byly co nejlépe chráněny zájmy nezletilého, je nutné, aby všichni zúčastnění co nejlépe a nejefektivněji spolupracovali. Překážkou kvalitní spolupráce je nezdělaná skutečnost, že si participanti nejsou dostatečně vědomi rolí ostatních aktérů, a není výjimkou, že si nejsou jisti ani hranicemi své vlastní role. Aby však bylo možno pracovat v souladu, je nutné role jednotlivých participantů předem vytyčit.

Badatelé si dali za cíl vytvořit dotazník, jehož prostřednictvím by zjistili, jak jednotliví participanti tlumočené přípravné fáze trestního řízení s nezletilými vnímají své role a role ostatních účastníků. Za tímto účelem řešitelé projektu v květnu 2013 uspořádali workshop, kterého se zúčastnili tři zástupci z řad právníků, dva psychologové, dva tlumočníci a jeden tlumočník znakového jazyka. Hlavním cílem workshopu bylo, aby si participanti vzájemně naslouchali a učili se od sebe. Ukázalo se, že participanti nejsou dostatečně obeznámeni s rolami ostatních účastníků.

Díky workshopu vznikl dotazník, který měl výzkumníkům pomoci získat informace o tom, jak své role a role ostatních participantů vnímá širší vzorek aktérů. Pro každou profesní skupinu se dotazník lehce odlišoval. Úvodem byl krátce představen projekt a respondent si rovněž mohl vybrat preferovaný jazyk (angličtinu, nizozemštinu, francouzštinu, maďarštinu či italštinu). Obsahově byl průzkum rozdělen do tří částí. V první měli účastníci dotazníkového průzkumu vyplnit údaje obecnějšího rázu o své profesi, zemi působení, pracovních zkušenostech s nezletilými, četnosti takových případů, věku nezletilých a typu případů, na nichž spolupracovali. V této části byla také respondentům položena otázka, zda absolvovali nějaké vzdělání, které by je připravilo na práci s dětmi a stejně tak i na práci s tlumočníkem. Další, hlavní část dotazníku se soustředila na to, jak dotazovaní vnímají svou vlastní úlohu, roli tlumočnicka i dalších participantů podílejících se na tlumočené přípravné fázi trestního řízení s nezletilými. Otázky v této části dotazníku byly řazeny chronologicky podle toho, jak daná problematika vyvstává v průběhu výslechu či soudního jednání. Nejprve se tedy zaměřovaly na to, co samému jednání předchází, zda by bylo vhodné nejprve uspořádat informativní setkání

pro všechny participanty. Dále se otázky týkaly samotného průběhu jednání. Řada otázek byla věnována prostorovému rozmístění jednotlivých účastníků. Výzkumníky však také zajímalo, jak respondenti vnímají výroky týkající se role tlumočnicka či jaký vliv může mít přítomnost tlumočnicka na aktivity ostatních zastoupených profesí. Poté byli v poslední části dotazníku respondenti tázáni ohledně jejich zájmu o případné informativní setkání po soudním jednání. Následně bylo několik otázek věnováno doplňujícím demografickým informacím, konkrétně výzkumníky zajímalo pohlaví, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, členství v profesních organizacích, mateřský jazyk a u tlumočnicků rovněž pracovní jazyky. Dotazovaní měli u otázek, kde vybírali z nabídky několika možných odpovědí, příležitost vyjádřit se k nim prostřednictvím slovního komentáře, díky tomu výzkumnice získaly množství dat nejen kvantitativního, ale také kvalitativního charakteru.

Vzhledem k tomu, že moderní technologie umožňují, aby se dotazník snadno dostal k vyššímu počtu respondentů, rozhodli se badatelé dotazník distribuovat online, a to pomocí metody sněhové koule. Dotazník tedy nejprve všichni partneři projektu poslali odborníkům pracujícím v oblasti zájmu výzkumu, které znali, ti jej následně poslali svým známým atd. Dotazník tak vyplnili respondenti ze všech partnerských zemí podílejících se na výzkumném projektu. Zastoupeni však byli i respondenti z jiných zemí, přičemž považujeme za zajímavé zmínit, že mezi účastníky dotazníkového průzkumu byl rovněž jeden z České republiky. Dotazník vyplnil neočekávaně vysoký počet respondentů, čímž se dle badatelů potvrdilo, že je problematiku třeba zkoumat. Celkem obdrželi 848 vyplněných dotazníků, jejichž výsledky bylo možné zpracovat. Jak badatelé uvádějí (Balogh et al, 2015: 188), bylo pro ně příjemným překvapením, že se dotazník rozhodlo vyplnit tak velké množství respondentů, byl to z jejich pohledu dar, ale zároveň i výzva.

Badatelé získali velké množství dat, takže se rozhodli, že se v rámci analýzy budou věnovat především datům, která se bezprostředně týkají role tlumočnicka (Balogh et al, 2015: 187). Výzkumnice data podrobily jak kvantitativní, tak kvalitativní analýze. Na následujících řádcích této diplomové práce nastíníme výsledky výzkumu, které při analýze získaných dat vyzdvihují samy výzkumnice.

Nejprve uvádíme výsledky kvantitativní analýzy dat. Výzkumnice podrobily kvantitativní analýze zejména reakce respondentů na výroky týkající se role tlumočnicka. Jednalo se o následující výroky (Balogh et al, 2015: 189):

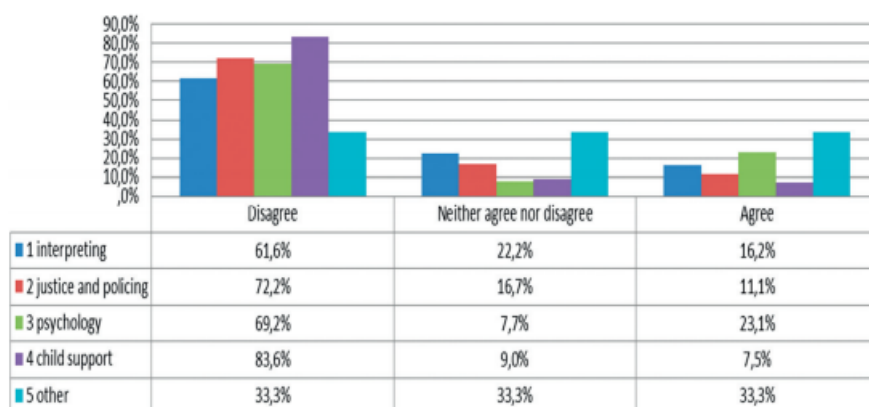
1. *Tlumočnick je (prostřednictvím tlumočení a vlastní iniciativy) oporou pro nezletilého.*

2. *Tlumočník podporuje (prostřednictvím tlumočení a vlastní iniciativy) zájmy tazatele.*
3. *Tlumočník tlumočí doslovně.*
4. *Tlumočník tlumočí věrně.*
5. *Tlumočník z vlastní iniciativy vysvětluje sociokulturní rozdíly.*
6. *Tlumočník z vlastní iniciativy vysvětluje technickou terminologii.*
7. *Tlumočník z vlastní iniciativy přizpůsobuje jazyk úrovni dítěte.*
8. *Tlumočník z vlastní iniciativy uklidňuje nezletilého.*
9. *Tlumočník z vlastní iniciativy zajišťuje, aby komunikace plynula.*
10. *Tlumočník vyjadřuje svůj názor k danému případu.*

Respondenti mohli na tyto výroky reagovat výběrem jedné z pěti následujících možností: zcela souhlasím; souhlasím; nestavím se k výroku ani souhlasně, ani nesouhlasně; nesouhlasím; vůbec nesouhlasím. Při analýze však výzkumnice odpovědi rozdělily pouze do tří kategorií: souhlasím; nestavím se k výroku ani souhlasně, ani nesouhlasně; nesouhlasím. Respondenti byli, jak již bylo zmíněno, rozděleni do skupin na základě svých profesí, navíc byla zařazena i kategorie „ostatní“, která však při analýze spadala pod skupinu psychologů. Analýza se tedy vztahovala na následující čtyři skupiny: tlumočníky; právníky a policii; psychology a sociální pracovníky. K následujícímu popisu výsledků, které přinesly reakce dotazovaných na jednotlivé výroky, připojujeme grafy, které jsme převzali z publikace *Children and Justice: Overcoming Language Barriers* (Balogh et al, 2015: 189).

. Z reakcí na první tvrzení *tlumočník je (prostřednictvím tlumočení a vlastní iniciativy) oporou pro nezletilého* vyplynulo, že převážná většina respondentů ví, že není úkolem tlumočnicka být oporou dítěte. Je však překvapivé, že jeden ze čtyř psychologů je opačného názoru, a to především s ohledem na fakt, že podpora dítěte je mimo jiné právě jejich úkolem. Na druhou stranu lze argumentovat, že vnímají tlumočnicka jako někoho, kdo se může dostat do užšího kontaktu s dítětem tím, že zná jeho jazyk a kulturu. V tomto smyslu je tlumočnicka možné vnímat jako osobu, která dítěti zprostředkovává podporu psychologa.

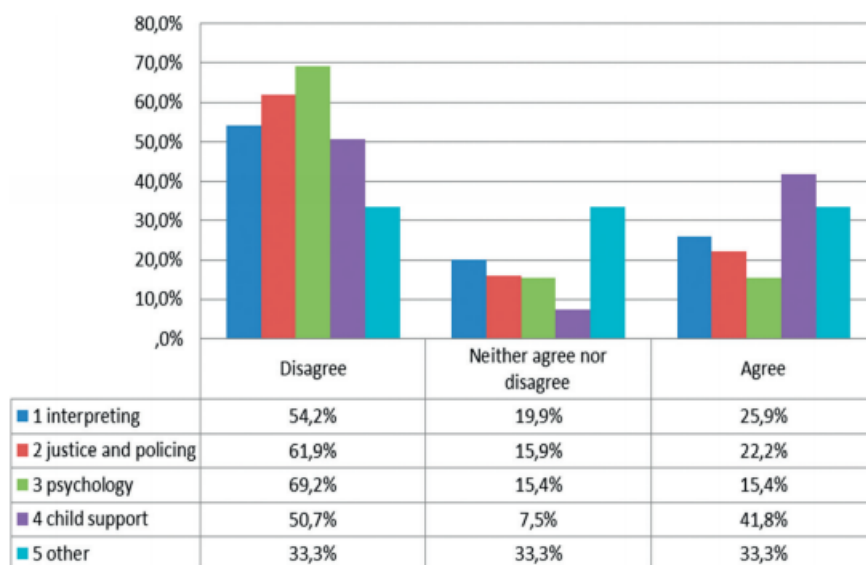
Figure 5. The interpreter supports the minor

Graf č. 1: Tlumočník je oporou pro nezletilého (zdroj: Balogh et al, 2015: 191)

Na druhý výrok, že *tlumočník podporuje (prostřednictvím tlumočení a vlastní iniciativy) zájmy tazatele*, zareagovala na první pohled většina účastníků dotazníkového průzkumu nesouhlasně. Při bližším pohledu si však můžeme všimnout, že s tímto tvrzením nesouhlasí pouze polovina dotazovaných z řad tlumočnicků. Čtvrtina z nich dokonce vyjádřila svůj souhlas s touto tezí. Na tomto místě je důležité připomenout, že nestrannost je zakotvena v etickém kodexu tlumočnicka. Je proto zarážející, že tolik tlumočnicků vyjádřilo svůj nesouhlas. Podobných výsledků si lze všimnout i u sociálních pracovníků. Rozdílem nicméně je, že od tlumočnicků by se spíše dalo očekávat, že si budou vědomi hranic své vlastní role.

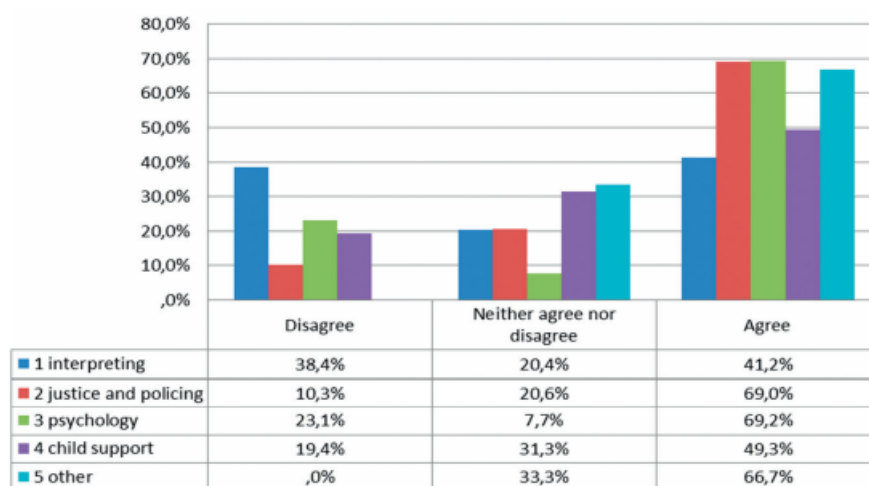
Figure 6. The interpreter supports the interviewer

Graf č. 2: Tlumočník podporuje zájmy tazatele (zdroj: Balogh et al, 2015: 192)

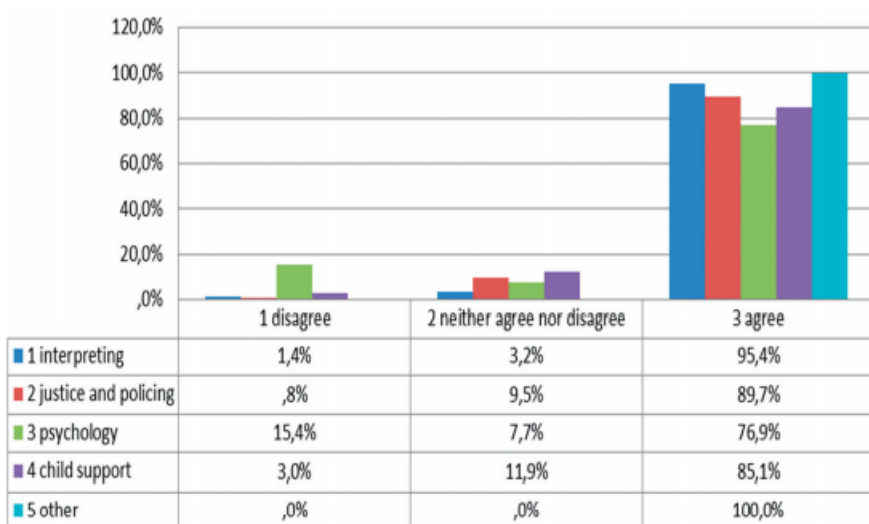
Není překvapivé, že se třetím tvrzením *tlumočnick tlumočí doslovně* souhlasí nejvíce zástupců z řad policie a soudců. Navzdory tomu je zážející, jak málo si tlumočníci jsou vědomi své role. Počet respondentů z řad tlumočnicků, kteří s výrokem nesouhlasí, se téměř rovná počtu tlumočnicků, kteří s výrokem souhlasí. Profesionální tlumočnick by si ale měl být vědom, že doslovný překlad, potažmo doslovné tlumočení není z jazykových, kulturních a situačních důvodů možné. S následujícím tvrzením, že *tlumočnick tlumočí věrně*, valná většina respondentů souhlasila.

Figure 7. The interpreter interprets literally

Graf č. 3: Tlumočnick tlumočí doslovně (zdroj: Balogh et al, 2015: 193)

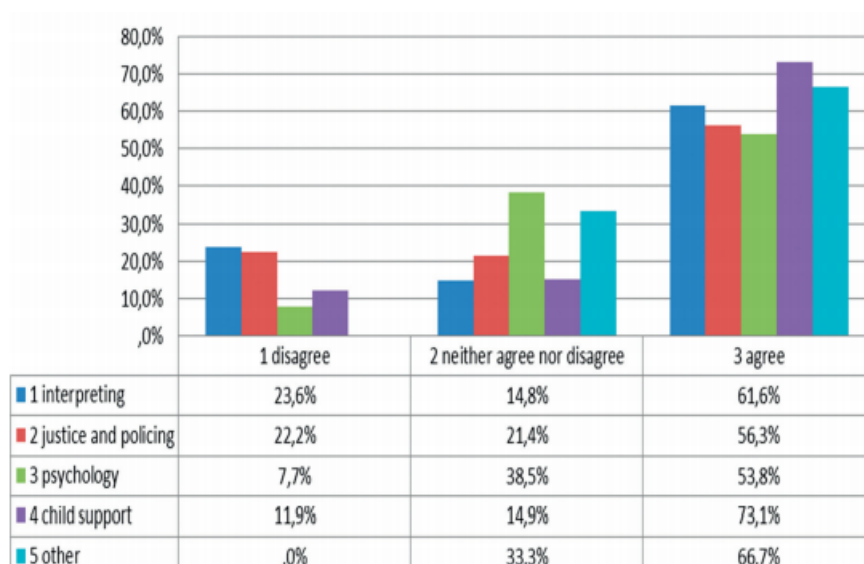
Figure 8. The interpreter interprets faithfully

Graf č. 4: Tlumočnick tlumočí věrně (zdroj: Balogh et al, 2015: 194)

I s výrokem, že *tlumočnick z vlastní iniciativy vysvětluje sociokulturní rozdíly*, souhlasila v každé profesní skupině nadpoloviční většina. Nejvíce přesvědčeni o tomto aspektu práce tlumočnicka byli sociální pracovníci. Může to být z toho důvodu, že v tomto případě vnímají tlumočnicka jako osobu, která se může přiblížit dítěti, tak jako tomu bylo u psychologů u prvního výroku.

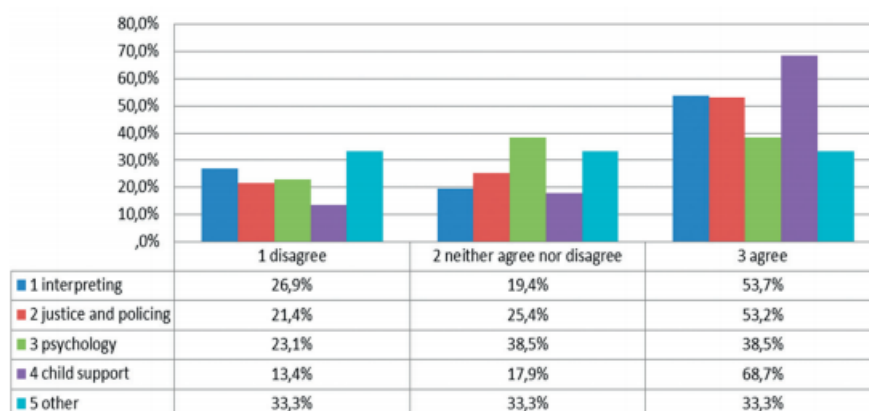
Figure 9. The interpreter takes the initiative to explain socio-cultural differences

Graf č. 5: Tlumočnick z vlastní iniciativy vysvětluje sociokulturní rozdíly (zdroj: Balogh et al, 2015: 195)

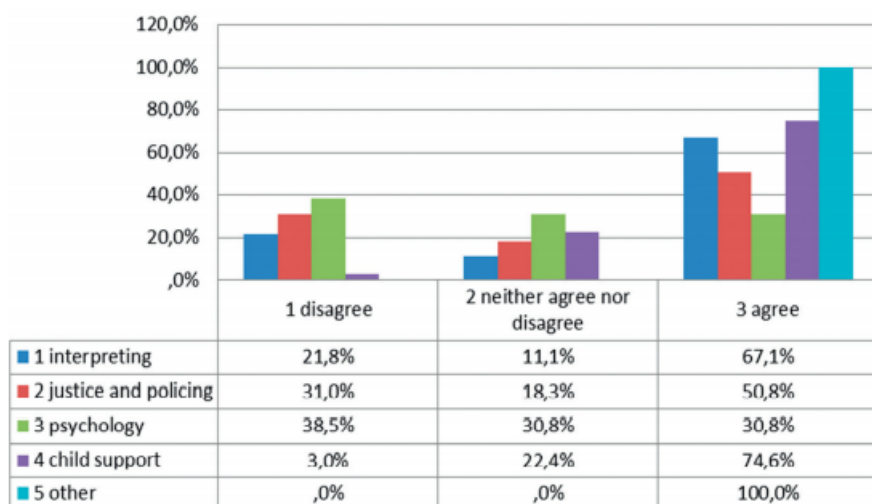
Velmi podobná data přinesly i reakce na tezi *tlumočnick z vlastní iniciativy vysvětluje technickou terminologii*. Avšak zatímco objasňování sociokulturních rozdílů je často při práci tlumočnicka nutností, vysvětlovat technickou terminologii mezi povinnosti tlumočnicka nespadá. Je tedy alarmující, že je přesto padesát procent dotazovaných tlumočnicků přesvědčeno, že tato úloha spadá do jejich kompetence. Neméně znepokojivé byly odpovědi ostatních profesních skupin. O správnosti tohoto výroku je rovněž přesvědčeno 40 % psychologů, téměř 70 % sociálních pracovníků a 53 % respondentů z řad policistů a právníků. Toto zjištění se belgickými badatelkami (Balogh et al, 2015: 196) opět jeví jako překvapující. Vysvětlovat technickou terminologii není v popisu práce tlumočnicka. Proč by tedy tyto profesní skupiny měly přenechávat tlumočnickovi svou práci?

Figure 10. The interpreter takes the initiative to explain technical terminology

Graf č. 6: Tlumočník z vlastní iniciativy vysvětluje technickou terminologii (zdroj: Balogh et al, 2015: 196)

Figure 11. The interpreter takes the initiative to adjust the language to the level of the minor

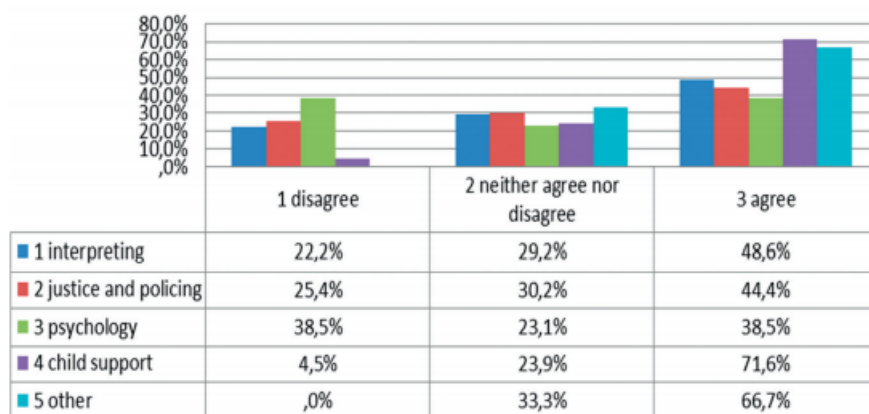

Graf č. 7: Tlumočník z vlastní iniciativy přizpůsobuje jazyk úrovni dítěte (zdroj: Balogh et al, 2015: 197)

S následujícím tvrzením, že *tlumočník z vlastní iniciativy přizpůsobuje jazyk úrovni dítěte*, opět souhlasila většina respondentů. Nejméně jej byla ochotna akceptovat profesní skupina psychologů. Přizpůsobovat jazyk úrovni nezletilého ale nepatří k úlohám tlumočnicka. Tlumočník může upozornit ostatní participanty, že nezletilý nerozumí, ale proč tomu tak je, by měl zjistit některý z ostatních aktérů; policista, právník, sociální pracovní či psycholog. Příčin nepochopení může být celá řada, dítě může například trpět poruchou autistického spektra nebo jeho jazyková úroveň nemusí odpovídat jeho věku.

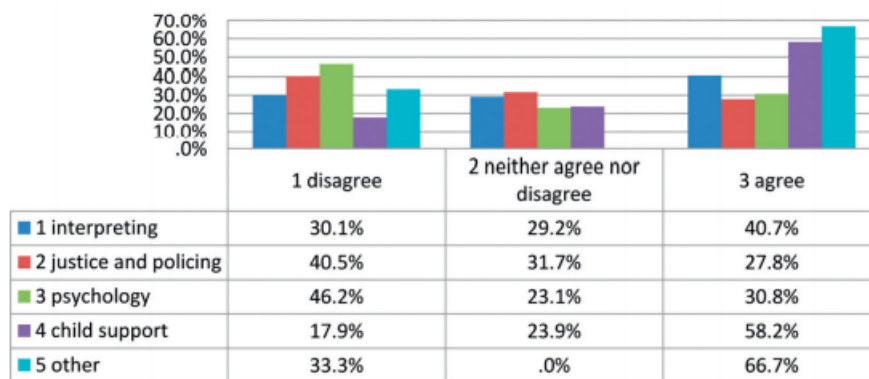
Většina respondentů včetně dotazovaných z řad tlumočnicků souhlasila, že *tlumočnick z vlastní iniciativy uklidňuje nezletilého*. Z kvantitativních dat samozřejmě nelze vyčíst, zda dotazovaní podporou mysleli pouze útěchu v podobě několika povzbudivých slov anebo objetí, když se dítě rozpláče. Množství úloh, které respondenti tlumočnickovi připisují, však již začíná představovat enormní zátěž.

Figure 12. The interpreter takes the initiative to put the minor at ease

Graf č. 8: Tlumočnick z vlastní iniciativy uklidňuje nezletilého (zdroj: Balogh et al, 2015: 197)

Figure 13. The interpreter takes the initiative to keep the communication flowing

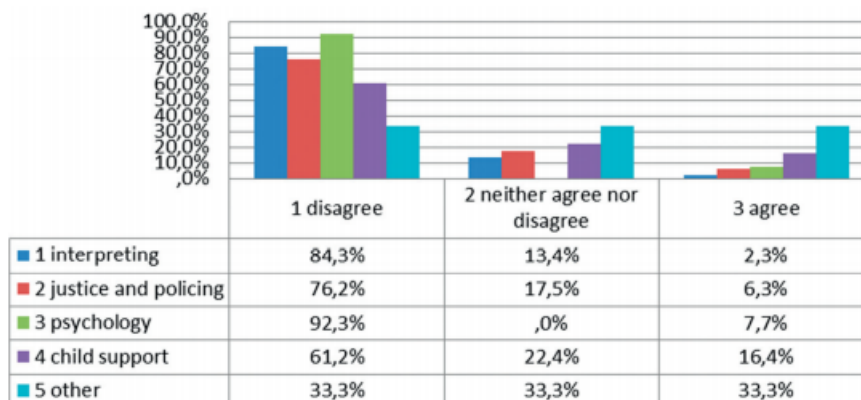

Graf č. 9: Tlumočnick z vlastní iniciativy zajišťuje, aby komunikace plynula (zdroj: Balogh et al, 2015: 198)

Jinak tomu není ani u reakcí účastníků dotazníkového průzkumu na tvrzení, že *tlumočnick z vlastní iniciativy zajišťuje, aby komunikace plynula*. Zdá se, že sociální pracovníci jsou přesvědčeni, že by to tak mělo být. Ze získaných dat vyplývá, že si této iniciativy necení psychologové, právníci a policisté, což badatelky považují za logické vzhledem k tomu, že tato iniciativa navozuje dojem, že se tlumočnick ujímá vedení rozhovoru namísto tazatele.

Na poslední výrok *tlumočnick vyjadruje svůj názor k danému případu* zareagovala většina respondentů nesouhlasně. Je však zarážející, že i přesto s tezí souhlasí téměř čtvrtina právníků a policistů a skoro 40 % sociálních pracovníků. Ještě více alarmující ale je, že s tvrzením souhlasí i někteří tlumočníci.

Figure 14. The interpreter gives his/her opinion on the case

Graf č. 10: Tlumočnick vyjadruje svůj názor k danému případu (zdroj: Balogh et al, 2015: 199)

Díky slovním komentářům respondentů získaly řešitelky projektu kvalitativní data, která rovněž podrobily analýze (Balogh et al, 2015: 202–212). Data analyzovaly opět podle jednotlivých profesních skupin. V publikaci badatelky citovaly i konkrétní slovní komentáře respondentů, my zde však pro účely této diplomové práce uvádíme pouze interpretace, které výzkumnice z dat vyvodily.

Z odpovědí sociálních pracovníků vyplývá, že z jejich pohledu je důležité, aby tlumočnick pracoval dostatečně transparentně. Roli tlumočnicka vnímají flexibilně do té míry, aby jim to nebránilo plnit jejich úlohu. Psychologové roli tlumočnicka rovněž vnímají flexibilně, avšak tato flexibilita nesmí být iniciována přímo tlumočnickem. Tlumočnick by si podle jejich mínění měl vždy zachovávat profesionální odstup, aniž by však byl „chladný“ či „nelidský“. Z komentářů právníků a policistů je zřejmé, že mají obavu ze ztráty kontroly nad situací. Jak poukazují Salaetsová a Baloghová (Balogh et al, 2015: 208), neuvědomují si, že z toho důvodu, že nehovoří jazykem dotazovaného, už kontrolu částečně ztratili. A je to právě tlumočnick, kdo jim kontrolu může navrátit. Přesně to totiž je úlohou tlumočnicka; zprostředkovat komunikaci a umožnit tak právníkům a soudcům vykonávat jejich práci. Sami tlumočnicki si nejsou svou rolí zcela jistí. Vědí, co spadá pod jejich kompetence a co nikoliv. Praxe se však často dostává do konfliktu s realitou, která je mnohem komplexnější než doporučení v etickém kodexu tlumočnicka. Tlumočnicki se proto snaží najít vhodnou míru rovnováhy. Tlumočnicki dále uváděli,

že se nesnaží přebírat iniciativu, nýbrž nechat ji na vedoucím výsledku. Obecně lze říct, že role tlumočnicka byla nejasná respondentům ze všech dotazovaných profesních skupin. V otázkách hranice své role tápali i respondenti z řad tlumočnicků. Belgické badatelky uvádějí (Balogh et al, 2015: 212), že existují dvě možnosti, jak tuto situaci zlepšit. Zaprvé by bylo na místě představit tlumočnicka nezletilému a objasnit mu tak jeho roli. Zadruhé by bylo vhodné zorganizovat společné školení pro všechny zúčastněné profesionály.

Heidi Salaetsová a Katalin Baloghová při analýze získaných dat dále věnovaly zvláštní pozornost odpovědím týkajícím se zasedacímu pořádku participantů tlumočené přípravné fáze trestního řízení s nezletilými. Badatelky uvádějí (Balogh et al, 2015: 212–213), že pozice tlumočnicka je velmi důležitá, neboť může mít dopad jak na otázky vedoucího rozhovoru, tak na odpovědi nezletilého. Z odpovědí respondentů vyplynulo, že často nevědí, jaké místo by měl tlumočnick zaujmout. Jeho pozice je však důležitá proto, aby mohl zachovávat svou neutralitu (Balogh et al, 2015: 221). Nemluvě o důležitosti pozice tlumočnicka znakového jazyka, u něž je vhodná pozice rovněž klíčová pro správné porozumění.

Badatelky z analýzy vyvodily, že je nutné zaměřit se především na čtyři oblasti, a to na dostatečnou časovou dotaci, budování důvěry, týmovou spolupráci a školení. Respondenti dotazníků hojně uváděli, že by pro ně bylo přínosné společné školení. Tlumočníci by se tak mohli dozvědět potřebné informace o technikách výsledku či dětské psychologii. Ostatní participanty by se naučili, jak efektivně spolupracovat s tlumočnickem. Společná školení by tedy byla přínosná pro všechny participanty tlumočených přípravných fází trestního řízení s nezletilými a umožnila by tak co nejlépe hájit zájmy dítěte. Jak jsme již zmínili výše, vznikla díky projektu CO-MINOR-IN/QUEST I také brožurka¹⁸, která zúčastněným rovněž může pomoci ke zlepšení spolupráce. Brožurka obsahuje doporučení pro tlumočnický i ostatní zúčastněné profese. Je volně dostupná na webových stránkách Katolické univerzity v Lovani v nizozemštině, angličtině, francouzštině, maďarštině a italštině. Brožuru si tedy může každý stáhnout, případně vytisknout a dále ji rozšiřovat.

Za projekt CO-MINOR-IN/QUEST získali jeho řešitelé mimořádné uznání v kategorii akademického ocenění *Maatschappijprijs Humane Wetenschappen*, jež každoročně udílí Katolická univerzita v Lovani vědcům v oblasti humanitních věd, jejichž výzkum má významný přínos pro společnost, přičemž byl projekt nominován policisty, s nimiž na projektu

---

¹⁸ KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST Leaflets with recommendations: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/co_minor_in_quest/recommendations [cit. 2021-02-12]

badatelé spolupracovali. Heidi Salaetsová (Salaets, 2021) fakt, že nominace přišla ze strany policistů, hodnotila kladně, neboť považuje interdisciplinární spolupráci za velmi důležitou. Salaetsová a Baloghová doufají (Balogh et al, 2015: 225), že projekt CO-MINOR-IN/QUEST I zvýší povědomí o roli tlumočnicka a vyvrátí nedorozumění, která s ní bývají spojena. Zároveň se ukázalo, že i pro tlumočnický je někdy těžké skloubit teoretické zásady s praxí, právě s tím by jim mohla pomoci výše zmíněná brožurka. Velký zájem o dotazník dle vlámských badatelek ukazuje, že je třeba se zkoumané problematice dále věnovat. Proto doufaly, že budou ve svém výzkumu moci pokračovat v rámci navazujícího projektu.

4.5 Výzkumný projekt CO-MINOR-IN/QUEST II¹⁹

Na výzkumný projekt CO-MINOR-IN/QUEST I popsány v předchozí kapitole této diplomové práce navazuje výzkumný projekt CO-MINOR-IN/QUEST II (*Cooperation in interpreter-mediated questioning of minors II*). Projekt probíhal od září 2016 do srpna 2018 za finanční podpory Evropské komise (DG Justice, Generální ředitelství pro spravedlnost). I tento projekt zaštiťovala Heidi Salaetsová spolu s Katalin Baloghovou a tentokrát také s Dominique van Schoorovou. Partnery projektu byli výzkumníci z francouzské univerzity *ISIT*, italské Boloňské univerzity a z maďarské pobočky organizace *Terre des hommes*, která pomáhá dětem po celém světě. Dále se na projektu podílel forenzní psycholog, odborník na dětská práva, obhájce nezletilých, policista a odbornice na znakový jazyk. Jak jsme zmiňovali již v předchozí kapitole, problematice tlumočených výslechů nezletilých dosud nebyla věnována patřičná pozornost. Prvním krokem byl právě předcházející výzkumný projekt CO-MINOR-IN/QUEST I a publikace, která byla jedním z výstupů tohoto projektu. Jak je však uvedeno na webových stránkách projektu Katolické univerzity v Lovani, je zarážející, že tato problematika doposud nebyla do větší míry probádána. Dnešní svět je stále více globalizovaný. Lidé neustále migrují, může se tak snadno stát, že se dítě ocitne bez doprovodu v cizí zemi. Co když musí nezletilý v této situaci před soud nebo na policii jako svědek, oběť či podezřelý. V Evropě k tomu dochází každým dnem. Je tedy na místě se ptát, jak taková situace, která může pro nezletilého být velmi traumatizující, probíhá.

Z předchozího výzkumu vyplynulo, že aby došlo ke zlepšení této specifické situace, je potřeba zaměřit se na následující dva aspekty. Zaprvé je nutné zvýšit vzájemné povědomí

---

¹⁹ KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST II:
https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/co-minor-in-quest-ii [cit. 2021-03-18]

o úlohách aktérů, kteří na tlumočených výsleších nezletilých participují; zadruhé je záhodno zvýšit povědomí o roli tlumočnicka. Výzkumnice se proto v rámci projektu zasadily za vznik společných školení pro všechny zúčastněné. Nejprve proběhla skupinová diskuse s participanty z řad odborníků zastoupených při výsleších nezletilých. Stejně tak proběhl rozhovor i se samotnými nezletilými, ačkoliv ze zřejmých důvodů pouze v experimentálním prostředí. Heidi Salaetsová (Salaets, 2021) v rozhovoru uvedla, že se rozhovorů účastnily děti a nezletilí ve věku od pěti do sedmnácti let. Ti nejprve zhlédli krátký, asi třiminutový němý film, o němž následně hovořili s osobou, která nemluvila jejich jazykem. Komunikace tedy probíhala zprostředkovaně přes tlumočnicka. Výzkumnice dětem a nezletilým následně kladly otázky týkající se tlumočené komunikace a osoby tlumočnicka. Interview přinesly zajímavé poznatky: ukázalo se, že děti vkládají do tlumočnicka velkou důvěru, neboť se jedná o jedinou osobu v místnosti, která mluví jejich jazykem. Často se během rozhovoru dívaly na tlumočnicka, a nikoliv na svého komunikačního partnera. Dále se mimo jiné například ukázalo, že děti oceňovaly, když tlumočnick prováděl zápis, protože díky tomu měly pocit, že si tak může lépe zapamatovat jejich výpověď. Na základě dat získaných ze skupinové diskuse a z rozhovorů s dětmi a nezletilými badatelky vytvořily dva dotazníky: první zjišťoval, kteří participanti by považovali za přínosné účastnit se společných školení; druhý zkoumal, jakým povědomím a zkušenostmi aktéři disponují. Následně vypracovaly výukový modul a také výukové materiály, jež měly sloužit jako podklady pro společná školení pro právníky, tlumočnicky, psychology a sociální pracovníky. Výukový modul i materiály byly dále testovány. Jejich konečné verze byly následně publikovány. Výstupy projektu CO-MINOR-IN/QUEST II tedy představuje publikace *Tolk-gemedieerde kinderverhoren: leidraad voor een interprofessionele opleiding / Interpreter-mediated Child Interviews. Tools for interprofessional training* (2018) (Tlumočené výslechy dětí: podklady pro interdisciplinární školení) a dále video pro odborníky přítomné při dětských výsleších a dva animované filmy určené vyslychaným dětem.

Nyní blíže představíme výukový modul i výukové materiály, které jsou shrnuty ve výše zmíněné publikaci. Příručka je rozdělena do dvou částí – první je zaměřená teoreticky, druhá je orientována prakticky. V první, teoretické části jsou popsány projekty CO-MINOR-IN/QUEST I a II. Vzhledem k tomu, že jsme se projektu CO-MINOR-IN/QUEST I již zevrubně věnovali v předchozí kapitole této diplomové práce, nebudeme se jím na tomto místě dále zabývat. Zde se pokusíme přiblížit výzkumný projekt CO-MINOR-IN/QUEST II. Autoři uvádějí (Balogh et al, 2018: 7), že hlavním cílem projektu CO-MINOR-IN/QUEST II bylo vyvinout podklady pro interdisciplinární workshop. Za tímto účelem proběhly v experimentálním prostředí rozhovory s nezletilými, jejichž cílem bylo zjistit, jaké nové aspekty přináší přítomnost tlumočnicka. Byly

zorganizovány také ohniskové skupiny, jichž se účastnili profesionálové, kteří participují na výsleších nezletilých. Rozhovory s nezletilými i ohniskové skupiny měly badatelům poskytnout kvalitativní data. Výzkumníci tak chtěli jednat přesněji stanovit konkrétní potřeby jednotlivých aktérů, ale také získat jedinečnou možnost podívat se na celou situaci pohledem nezletilých. Cílem ohniskových skupin také bylo, aby se všichni participanti výsledků (tlumočníci, právníci, forenzní psychologové a sociální pracovníci) společně sešli. Měli možnost vyložit své konkrétní potřeby a nastínit, jaké materiály by jim v rámci společných interdisciplinárních školení mohly pomoci. Z dat získaných díky ohniskovým skupinám vyplynulo, že je potřeba vyvinout společný workshop pro participanty výsledků nezletilých. Společná školení by dle autorů (Balogh et al, 2018: 8) aktérům přinesla příležitost poskytnout si vzájemně informace o svém způsobu práce.

V červenci 2017 tedy v Belgii proběhlo první zkušební společné interdisciplinární školení za účelem vytvoření výukového modulu. Během tréninku byl vyhrazen dostatečný čas na brainstorming; školení dále zahrnovalo informativní části a rovněž byl věnován prostor rolovým hrám. Díky využití výše zmíněných dotazníků si výzkumníci mohli již předem udělat představu o zkušenostech a očekávání účastníků workshopu. Proto také bylo školení možné co nejlépe přizpůsobit konkrétním potřebám participantů. Po zkušebním workshopu byl obsah školení znovu analyzován a pozměněn, a to na základě zpětné vazby od účastníků kurzu, vnějších pozorovatelů i partnerů projektu. Konečná podoba je podrobně popsána právě v publikaci, jež je výstupem projektu a je určena školitelům, kteří pomocí příručky mohou organizovat interdisciplinární školení pro participanty dětských výsledků.

Dále řešitelé projektu vytvořili řadu dalších podpůrných materiálů. Jedná se o seznam literatury, kterou mohou lektori zadat k četbě účastníkům školení. Dalším takovým materiálem je informativní video²⁰, které jsme zmiňovali v úvodu této podkapitoly. Video je určeno všem aktérům, kteří se podílejí na výsleších nezletilých. Smyslem videa je, aby participanty přimělo k zamyšlení a zároveň se díky němu dozvěděli něco o takto konkrétním typu výsledků. Vedle zmíněného videa vznikly také dva animované filmy pro děti. Jeden²¹ je určen dětem od tří do

---

²⁰ KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST II Video for stakeholders in interpreter-mediated child interviews: <https://videolab.avnet.kuleuven.be/video/?id=08f1246ce5f9efca72a977d8b4ae792b&height=390&width=640&autoplay=false> [cit. 2021-03-15]

²¹ KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST II Animation movie for children aged 3-6 about the role of the interpreter: <https://videolab.avnet.kuleuven.be/video/?id=5af49e61d19c500705d82bdef891056e&height=390&width=640&autoplay=false> [cit. 2021-03-15]

šesti let, druhý²² dětem starším šesti let. Animované filmy mají dětem ozřejmit roli tlumočnicka, aby jim bylo jasné, kdo tlumočnick vlastně je a co dělá. Zároveň mají animované filmy zamezit nedorozuměním ohledně role tlumočnicka a povzbudit nezletilého, aby dal najevo, pokud mu něco není jasné. Badatelé (Balogh et al, 2018: 8), doufají, že ačkoliv se projekty CO-MINOR-IN/QUEST I a II orientují na přípravnou fázi trestního řízení, pomohou poznatky výzkumu i v dalších kontextech dětských výslechů. Autoři rovněž věří, že jejich publikace bude pomáhat jak lektorům, tak i samotným aktérům, kteří se účastní výslechů nezletilých.

Dále se v publikaci autoři (Balogh et al, 2018: 9) snažili zodpovědět otázku, proč je interdisciplinární školení tak důležité. Uvádějí, že komunikace s dětmi není totéž jako komunikace s dospělými. To se týká nejen komunikace s malými dětmi, ale i s dětmi staršími a s mladistvými. Jazyková úroveň dítěte je proto důležitým aspektem pro všechny participanty výslechů nezletilých. Podle *směrnice Evropského parlamentu a Rady EU 2016/800 ze dne 11. května 2016 o procesních zárukách pro děti, které jsou podezřelými nebo obviněnými osobami v trestním řízení*, se personálu donucovacích orgánů a detenčních zařízení, který se zabývá případy, v nichž jsou zapojeny děti, musí dostat zvláštního vzdělání zaměřeného na jednání s dětmi. Toto vzdělání je zaměřeno na dětská práva, vhodné techniky výslechů, dětskou psychologii a komunikaci jazykově přizpůsobené dětem. Jak již bylo zmíněno výše, v současné době stále častěji dochází k tlumočeným interakcím s nezletilými. Aktéři takových interakcí jsou tedy nuceni naučit se spolupracovat s dalším participantem již tak velmi komplexních komunikačních situací, tlumočnickem. Z výzkumu v rámci projektu CO-MINOR-IN/QUEST I vyplynulo, že osoby podílející se na tlumočené přípravné fázi trestního řízení tlumočnickovi nezřídka připisovaly zodpovědnost i za úkony, jež k úlohám tlumočnicka nepatří. Ukázalo se také, že i samotní tlumočnicki se často cítí odpovědní za úlohy ostatních aktérů. Tlumočnicki i ostatní zúčastnění nejčastěji zmiňovali právě společná školení jako možný krok ke zlepšení vzájemné důvěry a spolupráce, což by jim rovněž umožnilo co nejlépe hájit zájmy dítěte. Podle autorů je tedy smyslem výukových materiálů především zlepšit spolupráci, a tím i vzájemné pochopení a respekt zúčastněných. Díky aktivitám v rámci školení mohou participanty sdílet své myšlenky, očekávání, obavy i dojmy. Rolové hry účastníkům pomohou pochopit odbornou způsobilost ostatních aktérů. Dále by měl trénink účastníkům ukázat, jak důležité jsou informativní schůzky před samotným výslechem i po něm. Také si díky aktivitám, z nichž

---

²² KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST II Animation movie for children aged 6-18 about the role of the interpreter:
<https://videolab.avnet.kuleuven.be/video/?id=033e00870b742c03fa15aad54cb07907&height=390&width=640&autoplay=false> [cit. 2021-03-15]

workshop sestává, mohou uvědomit, že výsledky mohou mít emocionální dopady, a to nejen na nezletilého, nýbrž i na zúčastněné profesionály. Hlavním cílem workshopů z pohledu výzkumníků (Balogh et al, 2018: 11) tedy je, aby se jejich účastníci obeznámili s rolemi ostatních aktérů, s nimiž spolupracují, hranicemi jejich rolí i výzvami, s nimiž se potýkají, a mohli tak společně co nejlépe hájit zájmy nezletilých.

Autoři (Balogh et al, 2018: 12) v publikaci poukazují na fakt, že dříve spadalo trestní právo výhradně pod národní zákonodárství jednotlivých států, zatímco dnes tuto oblast v rámci Evropské unie ošetřuje i Evropský soudní dvůr pro lidská práva. Právě díky zvýšené míře migrace jsou v současné době mezi podezřelými či obžalovanými v rámci trestního řízení nezřídkou zastoupeni i nezletilí z řad cizinců. Stoupá tedy počet případů, kdy kvalitní komunikaci brání jazyková bariéra, a stále častěji je nutná přítomnost tlumočníka. Článek 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv ošetřující právo na spravedlivý proces zahrnuje i problematiku jazykové bariéry. Evropský soudní dvůr pro lidská práva se zasazuje za právo na tlumočení a překlad pro ty, kteří nerozumí jazyku řízení. *Směrnice 2010/64/EU* poprvé rozlišuje právo na tlumočení a právo na překlad. Právo na tlumočení během řízení se vztahuje na slyšení u soudu, ale také na komunikaci mezi podezřelým či obžalovaným a jeho právníkem. V případě podezření, že daná osoba rozumí jazyku soudního procesu a ovládá jej, je nutné tuto skutečnost ověřit. V příručce je dále popsána situace v jednotlivých partnerských zemích projektu; v rámci této diplomové práce tuto část publikace však nepovažujeme za stěžejní, proto ji zde nebudeme reflektovat. Badatelé podotýkají (Balogh et al, 2018: 14), že *směrnice 2010/64/EU* se vztahuje výhradně k trestnímu řízení. Kauzy s nezletilými však často nejsou klasifikovány jako trestní řízení, a to i v případě, že následuje trest odnětí svobody. Tyto kauzy tedy nespádají pod evropské právo a v každé zemi je tato problematika ošetřena individuálně. Výroční zpráva Evropské komise za rok 2016 zdůrazňuje, že je klíčové efektivně implementovat evropskou legislativu, aby občané i podniky mohly využívat výhod členství v Evropské unii. Dále je ve zprávě uvedeno, že problém netkví v evropské legislativě, nýbrž spíše v otázce, jak efektivně je v jednotlivých členských státech legislativa aplikována. Výzkumníci proto doufají (Balogh et al, 2018: 14), že „členské státy co nejdříve uvedou *směrnici 2010/64/EU* do praxe tak, aby se díky ní zvýšila míra ochrany nezletilých, kteří jsou zranitelní z důvodu svého věku a jazykové bariéry, a to nejen v trestním, ale také ve správním a občanském soudním řízení.“

Zajištění náležité komunikace s nezletilými v soudních procesech vyžaduje jistou citlivost a profesionalitu. Protože jsou děti zranitelné, je povinností členských států zohledňovat

v rámci soudních procesů jejich věk, pohlaví a kulturu, a to bez ohledu na procedurální status nezletilého. Náležitá komunikace hraje významnou roli při hájení zájmů dítěte, a to s ohledem na práva dítěte. V každém případě musí být dodržovány základní principy Úmluvy o právech dítěte OSN, a to princip zákazu diskriminace; princip nejlepšího zájmu dítěte; právo dítěte na život, zachování života a jeho rozvoj; právo dítěte na vyjádření jeho názoru a na účast při rozhodování, jež se ho týká. Zmíněným principům podléhá každé jednání, které má vliv na nezletilého. Dva komisaři OSN se vyjádřili v tom smyslu, že děti v soudních procesech musí mít právo na překlad, tak aby se mohly plnohodnotně vyjadřovat ve svém mateřském jazyce. Tuto úlohu může plnit osoba, která je obeznána s etnickým, náboženským a kulturním zázemím dítěte. Tito odborníci musí být také důkladně seznámeni s konkrétními potřebami nezletilého v rámci mezinárodní migrace, a to s ohledem na pohlaví, kulturní, náboženské a další aspekty, které spolu souvisejí (Balogh et al, 2018: 15). Tyto interpretace obou komisařů vrhají nové světlo na komplexní charakter náležité komunikace s dětmi, které neovládají jazyk soudního procesu. Mimoto je při komunikaci s dítětem v takto specifických případech nutné nejen samotné tlumočení či překlad, ale je také nutné zohledňovat zázemí, věk, pohlaví a další kulturní aspekty nezletilého, aby dětem v rámci soudních procesů mohla být zajištěna jejich práva.

Děti mají speciální potřeby, které vyplývají z jejich zranitelnosti. Prvním faktorem, který činí nezletilé zranitelnými, je jejich věk. Ten však nelze chápat jako jedno souvislé období, stupeň zranitelnosti se liší v závislosti na stadiu vývoje nezletilého. Dalším faktorem je v tomto kontextu jazyk. Významnými faktory spojenými s vývojem dítěte či s jeho zranitelností jsou problémy s porozuměním a komunikací. Dalším aspektem je také emoční zranitelnost. Tyto faktory s sebou mohou nést speciální potřeby, se kterými je nutno počítat.

Práce s nezletilými vyžaduje speciální přístup. Podle autorů publikace (Balogh et al, 2018: 17) je tedy klíčové, aby mezi participanty tlumočeného soudního procesu s nezletilými panovala důvěra. Prvním krokem je výběr správného tlumočnicka. Zvláštní pozornost je dle autorů dále třeba věnovat dětem se sluchovým postižením a zjistit, jaký jazyk sluchově postižený nezletilý nejlépe ovládá. Před samotným procesem je žádoucí uspořádat informativní setkání, během něhož by se všichni zúčastnění mohli seznámit s daným případem. Velmi důležité je zejména stanovit zasedací pořádek pro jednotlivé aktéry. Tlumočníci by při tomto setkání tak měli ostatním zúčastněným objasnit svou roli a její hranice. Bylo by rovněž vhodné, aby tlumočníci při informativním setkání navrhli nejvhodnější druh tlumočení; vysvětlili, proč je žádoucí tlumočit v první místo ve třetí osobě, a zmínili, že by bylo dobré představit

nezletilému osobu tlumočníka tak, aby tento způsob odpovídal úrovni jeho komunikačního vývoje. Samozřejmě je vedle potřeb dítěte samotného nutné zohledňovat i potřeby participantů z řad profesionálů.

Na konci první, teoretické části publikace autoři upozorňují, co je nutné vykonat před zahájením školení. Jak jsme již zmiňovali výše, je žádoucí dát účastníkům kurzu nejprve vyplnit dotazníky, které vyučujícím pomohou zjistit profesní zaměření a zkušenosti účastníků a také jejich postoj k problematice probírané v rámci školení. Na konci první části lze dále nalézt tipy pro instruktory, seznam s položkami, jež je nutné před zahájením tréninku zajistit, a také seznam materiálů, které je možné při tréninku využít.

Druhá, praktická část příručky sestává z konkrétních vypracovaných modelových cvičení určených ke společným školením. Obsahuje krátká cvičení na rozeběhání; společný brainstorming; delší úlohy, které mají především za cíl umožnit účastníkům vzájemně se vžít do svých profesionálních rolí, učit se od sebe a také vžít se do pocitů nezletilého; prezentaci videa, jež je rovněž výstupem projektu, a v neposlední řadě také dopodrobna propracovaný časový plán školení.

V této podkapitole jsme se věnovali výzkumnému projektu CO-MINOR-IN/QUEST II, jehož cílem bylo vytvořit výukový modul pro společná školení participantů tlumočených soudních řízení s nezletilými. Příručka, kterou výzkumníci publikovali, obsahuje nejen teoretická východiska, ale také praktické detailně propracované materiály určené ke společným kurzům. Mimoto autoři v rámci projektu také vytvořili dva animované filmy pro nezletilé, které jim mohou pomoci lépe pochopit roli tlumočníka. Veškeré zmíněné materiály mají za cíl zlepšit důvěru mezi participanty soudních řízení a tím i jejich vzájemnou spolupráci tak, aby společně mohli co nejlépe hájit zájmy nezletilých. V následující podkapitole se budeme věnovat navazujícímu projektu, jehož cílem je probádat tlumočení pro nezletilé v soudním kontextu ještě více do hloubky a vypracovat tak další náměty pro zlepšení.

4.6 Výzkumný projekt ChiLLS²³

Výzkumný projekt ChiLLS (*Children in Legal Language Settings*) navazuje na projekty CO-MINOR-IN/QUEST I a CO-MINOR-IN/QUEST II. Zaměřuje se tedy stejně jako předchozí dva výzkumy na tlumočená trestní řízení s nezletilými. I tento projekt finančně podpořila

---

²³ KU Leuven ChiLLS: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/chills [cit. 2021-07-04]

Evropská komise (DG Justice, Generální ředitelství pro spravedlnost) a je realizován v souladu se *směrnicí 2010/64/EU* a také se *směrnicí 2012/29/EU*. Projekt probíhal od listopadu 2018 do října 2020 pod vedením Heidi Salaetsové a Katalin Baloghové z Katolické univerzity v Lovani za spolupráce Maartena Wijnantse z téže instituce a dále vědců z italské Boloňské univerzity a maďarské nadace *Hintalovon*, na projektu se také podíleli další externí partneři. Na projektu spolupracovali odborníci, kteří reprezentovali profesní skupiny zastoupené v tlumočeném trestním řízení s nezletilými. Lze tedy konstatovat, že práce na projektu probíhala interdisciplinárně, a přínosem projektu je právě propojení úhlů pohledů odborníků zastupujících jednotlivé profesní skupiny. Cílem badatelů bylo vytvořit webové stránky a jejich prostřednictvím poskytovat informace dětem a nezletilým, kteří figuruji v trestním řízení v zemi, jejíž oficiální jazyk neovládají, a také odborníkům angažovaným v tomtéž kontextu. Výstupem z projektu jsou webové stránky výzkumného projektu ChiLLS²⁴, které byly představeny na online konferenci v říjnu 2020.

Zatímco v rámci předcházejícího výzkumného projektu probíhaly pouze experimentální rozhovory, výzkumný projekt ChiLLS jde ještě o krok dále než předcházející projekt CO-MINOR-IN/QUEST II. Badatelé v rámci projektu uskutečnili rozhovory s nezletilými, tentokrát se však jednalo o reálné, nikoliv simulované interview. Řešitelé projektu zorganizovali rozhovory s nezletilými zapojenými do trestního řízení v zemi, jejíž oficiální jazyk neovládají. Dle Salaetsové (Salaets, 2021) dětem výzkumný tým pokládal dotazy ohledně jejich dosavadních zkušeností s tlumočnickými. Z odpovědí nezletilých vyplynulo, že dokážou velmi dobře rozpoznat, zda se jedná o profesionálního tlumočnicka, či nikoliv. Pokud například tlumočnick dáva najevo negativní emoce nebo přetlumočí dvouminutovou výpověď během deseti sekund, jsou si nezletilí vědomi, že to není znakem tlumočnickovy profesionality. Rozhovory tedy přinesly řadu zajímavých poznatků.

V rámci projektu také proběhl v květnu 2019 workshop; zúčastnili se jej reprezentanti profesí zastoupených v tlumočeném trestním řízení s nezletilými, tedy mimo jiné odborníci z oblasti práva, zástupci z řad policistů, sociálních pracovníků, psychiatrů a tlumočnicků. Účastníci workshopu na společném brainstormingu přemítali o roli tlumočnicka nebo také o zranitelnosti nezletilých. Těmto tématům byly věnovány i přednášky, jež byly součástí programu. Pozvaní přednášející promluvili o zranitelnosti nezletilých, tlumočnických pro

---

²⁴ ChiLLS When Communication matters most ChiLLS brings a voice to Children: <https://chills-research.eu/> [cit. 2021-07-04]

nezletilé, ale také o významu kooperace během práce s nezletilými. Následně proběhly skupinové diskuse zaměřené na týmovou spolupráci a rovněž na analýzu případových studií.

Jak jsme zmínili výše, byla v rámci výzkumného projektu ChiLLS také zorganizována online konference²⁵. Vzhledem k tomu, že jsou audiovizuální nahrávky z konference dostupné na webových stránkách projektu ChiLLS, lze ji považovat za jeden z výstupů výzkumného projektu. Konference sestávala z řady přednášek, tři z nich byly věnovány specifikům tlumočených soudních řízení s nezletilými, a to z perspektivy právníka, tlumočnicka a psychologa. Dále se přednášející zabývali potřebami dětí zapojených do trestního řízení a také otázkou, jak děti o jejich právech v rámci řízení informovat. Rovněž podtrhli význam spolupráce jednotlivých profesionálů v rámci tlumočeného trestního řízení za přítomnosti nezletilého a sdíleli tipy, jež umožňují zlepšit spolupráci na interdisciplinární úrovni, aby bylo možné co nejlépe společnými silami hájit zájmy dítěte. V závěru konference byly také představeny další užitečné zdroje ke zkoumané problematice a v neposlední řadě byla jedna přednáška zaměřena na nově vzniklé projektové webové stránky.

Webové stránky výzkumného projektu ChiLLS jsou dostupné ve čtyřech jazycích, a to v angličtině, nizozemštině, maďarštině a italštině. Web je koncipován jako soubor informací, tipů a návodů týkajících se tlumočených trestních řízení za přítomnosti nezletilých. Výzkumný tým vytvořil krátké, stručné příspěvky, které obsahují řadu užitečných informací. Jsou rozděleny podle toho, zda jsou určeny odborníkům, kteří jsou zapojeni do tlumočených interakcí v soudním kontextu, či samotným zranitelným nezletilým. Dále je na stránkách vedle obecných informací o projektu a jeho řešitelích také přístup k fóru určenému k výměně zkušeností a tipů ohledně zkoumané problematiky, jehož cílem je prohloubit interdisciplinární přístup.

Výzkumné projekty CO-MINOR-IN/QUEST I, CO-MINOR-IN/QUEST II a ChiLLS společně představují významný přínos pro teorii tlumočení, neboť se do hloubky věnují doposud nepřilíh probádané tematice. Díky projektům vznikla řada výstupů, jejichž cílem je poskytnout odborníkům zapojeným do tlumočených interakcí s nezletilými v soudním kontextu informace o tom, jak společně co nejlépe hájit zájmy nezletilých. V rámci projektu ChiLLS výzkumný tým pod vedením Heidi Salaetsové a Katalin Baloghové připravil materiály, které jsou díky umístění na webových stránkách dostupné pro širokou veřejnost, a může z nich tak čerpat kdokoli, kdo se potřebuje lépe zorientovat ve zkoumané problematice, ať už se jedná

---

²⁵ ChiLLS When Communication matters most ChiLLS brings a voice to Children Online conference – 19 & 20 October 2020: <https://chills-research.eu/online-conference-19-20-october-2020/> [cit. 2021-07-04]

o profesionály zapojené do tlumočených trestních řízení s nezletilými, či o samotné zranitelné nezletilé a jejich rodiče, kteří by měli mít možnost dozvědět se o svých právech. Snadná dostupnost materiálů je významná i z toho důvodu, že se projekty opírají o evropské směrnice – informace na webových stránkách projektu ChiLLS tak mohou využívat nejen partnerské země projektu, ale i ostatní členské státy Evropské unie.

4.7 Výzkumný projekt TraiLLD²⁶

Předmětem výzkumného projektu TraiLLD (*Training in Languages of Lesser Diffusion*) je soudní tlumočení pro mluvčí „méně rozšířených jazyků“. Heidi Salaetsová stála v čele výzkumného projektu spolu s Katalin Baloghovou. Na projektu se z Katolické univerzity v Lovani, respektive jejího antverpského kampusu, dále podílela Dominique van Schoorová; rovněž na něm spolupracovaly výzkumné týmy z partnerských zemí, a to z nizozemského Nadačního ústavu soudních tlumočnicků a překladatelů (*Stichting Instituut van Gerechtoolken en -Vertalers, SIGV*), německé Vysoké školy Magdeburk-Stendal (*Hochschule Magdeburg-Stendal*), slovinské Univerzity v Lublani (*Univerza v Ljubljani*) a italské Boloňské univerzity. Dále se na projektu podíleli externí partneři: Andrew Constable, Christiane Driesenová, Erik Hertog a Hanne Skaadenová. Výzkumný projekt probíhal v letech 2013–2015, finančně jej podpořila Evropská komise (DG Justice, Generální ředitelství pro spravedlnost). Výstupy z tohoto projektu byly publikace *TraiLLD: Training in Languages of Lesser Diffusion* (2016) (TraiLLD: Návčik tlumočení „méně rozšířených jazyků“), definice „méně rozšířených jazyků“ a brožurka obsahující doporučení související se zkoumanou tematikou. Na následujících řádcích této diplomové práce blíže představíme samotný výzkumný projekt TraiLLD, přičemž budeme vycházet zejména ze zmíněné publikace a zaměříme se především na kapitoly, na nichž se podílela Heidi Salaetsová.

V úvodu publikace autorky popsaly výzkumný projekt TraiLLD na obecné úrovni. Projekt reaguje na současnou jazykovou situaci. V Evropě se nyní užívá mnoho různých jazyků, vzrůstá tedy potřeba tlumočit vedle běžných jazyků i jazyky méně obvyklé. Výzkumný projekt TraiLLD je proto zaměřen na problematiku soudního tlumočení pro mluvčí „méně rozšířených jazyků“. Tlumočníci velkých jazyků mají dostatek příležitostí ke vzdělávání a návčiku tlumočení, avšak u tlumočnicků „méně rozšířených jazyků“ tomu tak často není. Je tedy nutné zajistit stejně kvalitní soudní tlumočení pro mluvčí všech jazyků, tedy i těch „méně

---

²⁶ KU Leuven TraiLLD: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/traiilld [cit. 2021-03-19]

rozšířených“, neboť i menšiny mají právo na spravedlivý proces. V první řadě je důležité říct, co přesně je v tomto kontextu pod pojmem „méně rozšířené jazyky“ myšleno. Badatelky varují před případnou záměnou s jinými pojmy a uvádějí definici, kterou používal výzkumný tým v rámci projektu. Takzvaný „méně rozšířený jazyk“ („*language of lesser diffusion*“):

- má relativně málo mluvčích v určité specifické lokaci či geografickém území ve vztahu k populaci jako celku,
- je izolovaný,
- často nemá oficiální status,
- často není standardizovaný a existuje pouze v mluvené podobě (k dispozici je pouze minimum psaných zdrojů),
- často silně variuje,
- je jazykem, v němž není vždy pevně ustavená právní terminologie nebo vůbec neexistuje,
- je jazykem, s nímž máme málo zkušeností a/nebo kontaktu,
- je jazykem, v němž neexistuje dostatek výukových materiálů pro tlumočníky; nejsou k dispozici výukové materiály, možnosti vzdělávání, bilingvní vyučující, kteří by ovládali dané jazyky a tlumočnické dovednosti atd.,
- je jazykem, pro nějž představuje vzdělávání tlumočnicků s ohledem na kombinaci jazykových faktorů a kontext významnou organizační výzvu,
- je jazykem, pro který není k dispozici univerzitní vzdělávací program pro tlumočníky,
- je (na daném geografickém území) pracovním jazykem malého množství akreditovaných tlumočnicků (Balogh et al, 2016: 23).

Čím více z výše uvedených bodů pro daný jazyk platí, tím vyšší je pravděpodobnost, že se jedná o takzvaný „méně rozšířený jazyk“. Je také důležité zmínit, že pod pojmem „méně rozšířené jazyky“ nelze vnímat stále stejné jazyky, nýbrž že se jejich skladba dynamicky vyvíjí. Můžeme říct, že tak, jako se v průběhu času mění země, ze kterých do Evropy proudí imigranti, se mění i aktuální skladba „méně rozšířených jazyků“. Jelikož tedy „méně rozšířené jazyky“ nepředstavují žádnou stálou skupinu jazyků a stále se proměňují, je třeba soustředit se na obecné strategie pro vzdělávání soudních tlumočnicků „méně rozšířených jazyků“, a nikoliv vytvářet strategie pro konkrétní jazyky. Aby bylo možno co nejlépe reflektovat aktuální situaci a díky tomu poskytovat vzdělání tlumočnickům jazyků, které jsou v dané chvíli potřeba, bylo by žádoucí, aby se zapojili i právní činitelé a úředníci pro přistěhovalce. Badatelé navrhují, aby informovali instituty, jež poskytují vzdělávání soudních tlumočnicků, že jsou potřeba tlumočníci

daného „méně rozšířeného jazyka“, na vzniklou situaci by tak bylo možné co nejrychleji reagovat.

Badatelé si proto dali za cíl zanalyzovat možnosti nácviku pro tlumočníky „méně rozšířených jazyků“ a následně z nich vyvodit praktická doporučení týkající se možností vzdělávání pro samotné tlumočníky a zároveň vzdělávání vyučujících, kteří by mohli vyučovat ve výukových programech pro tlumočníky. Záměry projektu byly tedy následující:

- vyvinout nové metodologie a strategie nácviku, aby bylo pro mluvčí méně rozšířených jazyků možné připravit tlumočnicka v rámci krátkého, intenzivního nácviku,
- omezit rozšířené využívání služeb neoficiálních a nekvalifikovaných tlumočnicků „méně rozšířených jazyků“,
- najít strategie pro vzdělávání vyučujících a zpřístupnit jejich služby většímu okruhu případných studentů,
- vyvinout v rámci EU přístup k informacím, instrukcím, modelům a doporučením, která se týkají vzdělávání tlumočnicků „méně rozšířených jazyků“ a vyučujících pro tyto tlumočnicka,
- zabývat se v rámci výukových strategií využíváním technik simultánního tlumočení,
- zajistit v členských státech EU lepší finanční ohodnocení soudních tlumočnicků „méně rozšířených jazyků“,
- zajistit, aby nedocházelo k očividné diskriminaci na základě rozporů finančního ohodnocení soudních tlumočnicků různých jazyků (Balogh et al, 2016: 12).

U mluvčích méně rozšířených jazyků hrozí vyšší riziko nespravedlivého procesu. Nicméně výzkumníci (Balogh et al, 2016: 12) vycházeli ze *směrnice 2010/64/EU*, *2012/13/EU* a *2012/29/EU*. Na základě *směrnice 2010/64/EU* by měl každý členský stát Evropské unie poskytnout tlumočnicka, jehož služby jsou dostatečně kvalitní, a to během všech fází soudního řízení. Ze *směrnice 2012/13/EU* vyplývá právo na informaci v trestním řízení. *Směrnice 2012/29/EU* ošetřuje práva obětí trestného činu. V rámci celé Evropy se stále zvyšuje míra migrace, to samé platí i o migraci do Evropy ze třetích zemí. Z toho důvodu jsou stále častěji potřeba soudní tlumočnicka „méně rozšířených jazyků“. Nové strategie a techniky pro vzdělávání tlumočnicků „méně rozšířených jazyků“ by tak mohly všem členským zemím Evropské unie pomoci lépe se s touto problematikou vypořádat.

Autoři projektu si nejprve dali za cíl prostudovat vzdělávací postupy, které se v partnerských státech projektu pro vzdělávání soudních tlumočnicků využívají. Jejich práce

tedy zprvu spočívala ve sběru dat a jejich následné analýze. Poté na partnerských institucích probíhalo testování daných výukových modelů. Tohoto kroku se účastnili kandidáti, kteří se chtěli stát soudními tlumočníky „méně rozšířených jazyků“, jež byly v rámci testování nabízeny. Na základě výsledků poté výzkumníci vytvořili tabulku, která obsahuje osvědčené postupy, jež badatelé v průběhu testování shledali užitečnými. Stojí také za zmínku, že výzkumníci v publikaci uvádějí projekty zaměřené na soudní tlumočení, které projektu TraiLLD předcházely. Mezi zmíněnými výzkumnými projekty byly mimo jiné například projekty CO-MINOR-IN/QUEST či ImPLI, kterým rovněž věnujeme pozornost v rámci této diplomové práce. Dle výzkumníků projekt TraiLLD doplňuje ostatní projekty věnované jiným specifickým oblastem soudního tlumočení v tom smyslu, že by se tlumočníci „méně rozšířených jazyků“ měli vzdělávat i v těchto dalších specifických oblastech.

Na základě teoretické analýzy dat i praktického testování vzdělávání soudních tlumočnicků výzkumníci vyvodili několik obecně platných doporučení. Vycházeli přitom také ze zpětné vazby participantů testování vzdělávacích modulů. Vzhledem k tomu, že v případě „méně rozšířených jazyků“ nemusejí být k dispozici vyučující tlumočení, lingvisté, psané právní texty, slovníky apod., může být práce s těmito jazyky značně problematická. Umožnit vzdělávání soudním tlumočnickům „méně rozšířených jazyků“ tedy představuje výzvu. Badatelé uvádějí následující výukové metody jako klíčové:

- kolaborativní učení (včetně vzájemného hodnocení),
- blended learning,
- sdílená internetová platforma za účelem vzdělávání online,
- tandemové učení,
- přeshraniční spolupráce (pokud tato možnost existuje) (Balogh et al, 2016: 213).

Tyto metody lze užívat samostatně nebo je v závislosti na počtu účastníků kurzu, nákladech či možnostech spolupráce kombinovat. Na základě testování výukových modulů badatelé také vypracovali doporučení ohledně osvědčených postupů, které je vhodné aplikovat před výukou, během výuky či po výuce. Před výukou je tedy záhodno nezanedbat následující:

- zjistit obecné informace o daném jazyku,
- všichni participanté musí disponovat stejnou minimální úrovní daného jazyka, je proto nutné otestovat jazykové znalosti potenciálních participantů,

- je doporučeno pořádat kurzy pro minimálně tři účastníky, přispěje to ke snížení nákladů a umožní aplikaci některých výukových technik jako například vzájemné kontroly či rolových her,
- zjistit, zda je možné spolupracovat s dalšími institucemi,
- v případě, že není k dispozici lingvista a/či facilitátor pro daný jazyk, nezdráhejte se využívat techniku vzájemného hodnocení, absence těchto figur by neměla být překážkou pro zahájení kurzu (Balogh et al, 2016: 213–214).

Během samotné výuky je třeba brát v potaz následující doporučení:

- přemýšlejte o vhodných technikách, které přispějí nejen ke kvalitě vzdělávání, ale také ke snížení nákladů,
- rozvíjejte tlumočnické dovednosti pomocí pilotáže; požádejte studenty, aby připravili texty, prezentace a krátké projevy v jazyce výuky; tyto materiály mohou být využity jako základ pro cvičení zaměřená na nácvik tlumočení, rovněž si je studenti mohou vzájemně sdílet se studenty jiných jazykových kombinací,
- vytvořte vícejazyčné skupiny za účelem hraní rolových her; studenti se mohou účastnit jako herci, tlumočníci či pozorovatelé,
- nabídněte studentům relevantní výukové materiály a techniky, ale poskytněte jim zároveň dostatek prostoru pro samostudium (Balogh et al, 2016: 214–215).

Po ukončení kurzu je vhodné nezanedbat následující:

- nabídněte specializované kurzy pro aprobované soudní tlumočnické,
- pokuste se přimět nejvhodnější kandidáty, aby se stali instruktory kurzu (Balogh et al, 2016: 215).

Badatelé dále přišli s myšlenkou, že by bylo všestranně výhodné pracovat s online databází či portálem, kde by bylo možné sdílet informace týkající se vyučujících a jejich dostupnosti, cvičení, zkoušek, terminologie apod. Heidi Salaetsová (Salaets, 2021) v rozhovoru uvedla, že by vznik zmíněné platformy v budoucnu ráda realizovala v rámci dalšího výzkumného projektu.

Výzkumníci doufají, že přispějí ke zlepšení vzdělávání soudních tlumočnicků „méně rozšířených jazyků“, a tím také ke zkvalitnění tlumočnických služeb v těchto jazycích. Shrnutí nejdůležitějších doporučení pro právní činitele a vyučující tlumočení obsahuje brožurka, kterou přikládáme k přílohám této diplomové práce.

4.8 Výzkumný projekt JUSTISIGNS²⁷

Předmětem bádání výzkumného projektu JUSTISIGNS (*Access to Justice for Deaf people*) je tlumočení pro neslyšící v soudním kontextu. Projekt probíhal od roku 2013 do roku 2016 pod vedením výzkumníků z irské společnosti *Intersource Group (Ireland) Limited*, dále se na něm podíleli badatelé z belgické Katolické univerzity v Lovani, Evropského fóra tlumočnicků znakového jazyka (*European Forum of Sign Language Interpreters*), Evropské asociace soudních tlumočnicků a překladatelů (*European Legal Interpreters and Translators Association*), irské Univerzity v Dublinu (*University of Dublin*), švýcarské Vysoké školy speciální pedagogiky v Curychu (*Interkantonale Hochschule für Heilpädagogik Zürich*), americké Gallaudetovy univerzity (*Gallaudet University*) a skotské Univerzity Heriot-Watt v Edinburghu. Katolickou univerzitu v Lovani zastupovala spolu s Heidi Salaetsovou také Myriam Vermeerbergenová. Finančně projekt podpořila Evropská komise. Stejně jako další výzkumné projekty, na nichž se podílela Heidi Salaetsová, se i tento projekt zakládá na právu na tlumočení a překlad ukotveném ve *směrnici 2010/64/EU*. Projekt je díky tomu opět relevantní pro všechny členské státy Evropské unie. Cílem bylo vytvořit výukové materiály pro tři skupiny:

- pro soudní tlumočnický znakového jazyka, a to nejen pro aktivní tlumočnický, ale i pro studenty tlumočnictví a čerstvé absolventy,
- pro neslyšící,
- pro policisty a další odborníky činné v soudním řízení.

Díky výzkumnému projektu vznikly mimo jiné vzdělávací modul za pět kreditů pro všechny výše zmíněné cílové skupiny, příručka pro soudní tlumočnický znakového jazyka, příručka pro ostatní aktéry činné v soudním řízení, semináře za účelem osvěty, magisterské předměty pro tlumočnický znakového jazyka, plakáty, brožurky a videa²⁸.

Zde se zaměříme zejména na příručku *Interactie en communicatie met dove mensen* (2016) (Interakce a komunikace s neslyšícími), již napsala Heidi Salaetsová spolu s Myriam Vermeerbergenovou. Hlavním tématem publikace je přístup k justici pro neslyšící a role tlumočnicků znakového jazyka v této otázce. Policie je mnohdy první instancí, s níž přijdou do kontaktu oběti, pachatelé či svědkové trestného činu jakékoli povahy (např. krádeže, stalkingu) či události, která může nabýt právního charakteru (např. dopravní nehody). Efektivní komunikace během prvního kontaktu neslyšícího s policií představuje důležitý předpoklad pro

²⁷ JUSTISIGNS: http://justisigns.eu/JUSTISIGNS_Project/Partners.html [cit. 2021-04-08]

²⁸ JUSTISIGNS Results: http://justisigns.eu/JUSTISIGNS_Project/Partners.html [cit. 2021-04-08]

korektní průběh následného soudního řízení (Vermeerbergen, Salaets; 2016). Příručka je určena policistům, jejím cílem je zlepšit komunikaci mezi nimi a neslyšícími. Publikace je rozdělena do tří částí, první část je věnována obecným informacím o neslyšících a nedoslýchavých a také je zde představena role tlumočnicka. Druhá část obsahuje tipy, díky nimž lze zlepšit komunikaci s neslyšícími. Ve třetí části autorky uvedly informace o partnerech projektu JUSTISIGNS, organizacích, které se podílely na vzniku publikace, a v neposlední řadě také přehled zdrojů, v nichž lze nalézt další informace o komunitě neslyšících a soudním tlumočení. Pro účely této diplomové práce budeme reflektovat především první a druhou část příručky. V publikaci jsou rovněž uvedeny informace specifické pro Vlámko, jelikož je však nepovažujeme za stěžejní pro české publikum, nebudeme jim v rámci této práce věnovat prostor.

V první části příručky autorky představují komunitu neslyšících. Salaetsová a Vermeerbergenová (Vermeerbergen, Salaets, 2016: 6) upozorňují, že pojem neslyšící označuje osoby trpící ztrátou sluchu, velikost této ztráty se však u jednotlivých osob může značně lišit. Důležitým faktorem je vedle velikosti ztráty sluchu také věk, v němž ke ztrátě sluchu došlo. Neslyšící komunikují pomocí mluveného jazyka či znakového jazyka. Pro neslyšící děti je velmi náročné osvojit si mluvený jazyk, protože je pro ně těžko přístupný. Proces osvojení daného jazyka tak u neslyšících dětí neprobíhá přirozenou cestou a vyžaduje velké úsilí. Pro řadu neslyšících a nedoslýchavých je obtížné slyšet mluvený jazyk i s pomocí sluchadla, z toho důvodu odezírají. Odezírání je velmi náročná činnost, neboť mluvené jazyky nejsou k odezírání primárně určeny. Mnoho faktorů má proto vliv na jeho úspěšnost, velmi těžké je to například ve skupině nebo pokud je mezi neslyšícím a jeho komunikačním partnerem příliš velká vzdálenost. Naučit se odezírat a mluvit pro neslyšící není samozřejmostí. Navzdory tomu, že neslyšící osoba nemusí umět odezírat či mluvit, může ovládat čtení a psaní. U jiných neslyšících tomu může být naopak. Čtení a psaní zpravidla ovládají lidé, kteří o sluch přišli v průběhu života. Ne všichni neslyšící ale psaní a čtení plně ovládají.

Další možnost komunikace představuje pro neslyšící znakový jazyk, nebo lépe řečeno znakové jazyky. Neexistuje totiž pouze jeden mezinárodní znakový jazyk, každá země potažmo každý region má svůj vlastní znakový jazyk. Znakové jazyky nejsou mluvené jazyky obohacené o gesta, nýbrž plnohodnotné přirozené jazyky. Stejně jako mluvené jazyky se přirozeně vyvíjejí a v rámci jednotlivých znakových jazyků existují i regionální varianty, respektive dialekty. Znakový jazyk může být stejně jako mluvený jazyk mateřským jazykem.

Dále Vermeerbergenová a Salaetsová v první části publikace představily roli tlumočnicka a jednotlivé druhy tlumočení. Zvláštní pozornost věnovaly tlumočnickům pro

neslyšící. Tlumočníci znakového jazyka jsou většinou slyšící osoby, které tlumočí mezi znakovým a mluveným jazykem. Tlumočení znakového jazyka probíhá téměř vždy simultánně, někdy se však využívá i kratšího konsekutivního tlumočení. Neslyšící také někdy využívají tlumočení na dálku pomocí moderních technologií, v takovém případě se tlumočnick nachází na jiném místě než oba komunikační partneři. Samotní komunikační partneři mohou, ale nemusejí být na tomtéž místě.

Ve druhé části příručky se Salaetsová a Vermeerbergenová zaměřují na tipy, které mají usnadnit komunikaci s neslyšícími. Nejprve věnují pozornost samotnému navázání kontaktu s neslyšící osobou. Autorky upozorňují, že policisté při prvním kontaktu s neslyšícím někdy mylně docházejí k závěru, že je osoba pod vlivem alkoholu nebo má problémy s porozuměním. Je však třeba počítat s tím, že se může jednat o osobu se sluchovou vadou. Autorky vybízejí, aby se komunikační partner v případě, že osoba nereaguje na mluvený jazyk či zvuky obecně, pokusil navázat kontakt viditelným pohybem, například máváním, případně je možné poklepat neslyšícímu na rameno či využít světla nebo otřesů, které může vyvolat zadupání na podlahu, zaklepání na stůl a podobně.

Při komunikaci s neslyšícími je třeba mít na paměti jejich specifické potřeby spojené s komunikací. Je důležité zjistit, jakou formu komunikace neslyšící upřednostňuje. Pokud se neslyšící rozhodne pro komunikaci mluvenou řečí, je nutné brát v potaz, že kvůli odezírání by obličej komunikačního partnera měl být vždy dobře viditelný, je rovněž na místě udržovat během komunikace oční kontakt, neslyšící se proto v průběhu rozhovoru nemůže dívat jinam než na svého komunikačního partnera. Za účelem lepšího porozumění není žádoucí zvyšovat hlas. Odezírání je velmi únavné, proto autorky doporučují, aby komunikační partneři byli při interakci s neslyšícími vždy ochotni odložit rozhovor či pokračovat v rozhovoru za přítomnosti tlumočnicka. Je-li komunikace mluvenou řečí pro neslyšícího příliš náročná, je možné přistoupit ke komunikaci psanou formou. Tu lze využít buď plnohodnotně, jako jednu z možných variant forem komunikace či jako podporu při komunikaci mluvenou řečí.

Autorky uvádějí (Vermeerbergen, Salaets; 2016: 32), že radě neslyšících tlumočnick umožňuje zapojit se do hovoru nejlepším možným způsobem, přičemž důrazně doporučují zapojit tlumočnicka profesionálního. Zdůrazňují také, že vedle další přípravy je nutné předem vyjasnit pozice jednotlivých komunikačních partnerů včetně samotného tlumočnicka, neboť vhodné rozmístění osob je při tlumočení pro neslyšící klíčové, aby byla zajištěna úspěšná komunikace. Dále se autorky věnovaly průběhu výslechu, vyzdvihovaly především, že je důležité respektovat roli tlumočnicka. Po skončení výslechu je dle autorek vhodné uspořádat

informativní setkání, v jehož rámci by tlumočnické mohl objasnit specifické prvky týkající se tlumočení či poskytnout tipy pro budoucí spolupráci s tlumočnickými.

V této podkapitole jsme se zabývali výzkumným projektem JUSTISIGNS, jenž je zaměřený na tlumočení znakového jazyka v soudním kontextu. Partneri projektu vytvořili webové stránky a další materiály, které přispívají k informovanosti cílových skupin i širší veřejnosti o specifických potřebách neslyšících. Do příloh této práce přikládáme letáček, který stručně shrnuje tipy pro efektivní komunikaci s neslyšícími.

4.9 Výzkumný projekt TOCAT²⁹

Výzkumný projekt TOCAT (*Transnational Organised Crime and Translation*) je zaměřený na tlumočení a překlad u policie za účelem odhalení organizovaného zločinu. Projekt probíhal od listopadu 2016 do května 2018. Podíleli se na něm Heidi Salaetsová a Katalin Baloghová z antverpského kampusu Katolické univerzity v Lovani a Joanna Druganová a Andri Innesová z britské Východoanglické univerzity (*University of East Anglia*). Výzkumnice spolupracovaly s dalšími odborníky z řad profesí, které se pohybují ve zkoumané problematice.

V současné době dochází mimo jiné v důsledku migrace k nadnárodnímu organizovanému zločinu. Častým příkladem takového zločinu může být převaděčství. Policie musí být proto více než kdy dřív schopna komunikovat v cizích jazycích, aby mohla lépe předcházet organizovanému zločinu, provádět vyšetřování a stíhat podezřelé. Pro policii je klíčové mít k dispozici kvalitní tlumočnické a překladatelské služby; docílit toho, aby byly efektivní, je však náročné.

Badatelky se výzkum rozhodly provést, aby porozuměly, jaký dopad má tlumočení či překlad na nadnárodní organizovaný zločin, přesněji řečeno, jaký dopad mají výzvy týkající se jazyka a komunikace na policisty, kteří řeší případy nadnárodního organizovaného zločinu, a v důsledku toho také na bezpečí občanů. Výzkum zaměřený na tlumočení a překlad v kontextu zkoumané problematiky má zásadní význam pro zamezení nadnárodních organizovaných zločinů, a to především těch, které se zaměřují na konkrétní skupinu jedinců, tak jako v případě již zmíněného převaděčství.

---

²⁹ KU Leuven TOCAT: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/tocat [cit. 2021-05-09], Partnership for Conflict, Crime and Security Research Transnational Organised Crime and Translation Improving police communication across languages: <http://www.paccsresearch.org.uk/transnational-organised-crime-and-translation/> [cit. 2021-05-09]

Heidi Salaetsová v rozhovoru pro účely této diplomové práce uvedla, že díky výzkumnému projektu TOCAT započala interdisciplinární spolupráce mezi výzkumným týmem a policisty z Antverpské policejní školy (*Antwerpse politieschool*) v belgickém Ranstu. Společně pořádali kurzy pro policisty, aby se naučili efektivně spolupracovat s tlumočníky. Kurz vedl vyškolený policista, který měl zkušenosti se spoluprací s tlumočníky. Policista účastníky během kurzu seznámil s výzvami, které může představovat spolupráce s tlumočníky, ale i s výhodami, které tato spolupráce přináší. Spolupráce s policií v belgickém Ranstu i nadále pokračuje (Salaets, 2021).

4.10 Výzkumný projekt TransLaw³⁰

Dalším z projektů věnovaných problematice soudního tlumočení, na nichž se podílela Heidi Salaetsová, nese název TransLaw (*TransLaw – Exploring Legal Interpreting Service Paths and Transcultural Law Clinics for persons suspected or accused of crime*). Výzkumný projekt probíhal od ledna 2018 do prosince 2019 pod vedením výzkumníků z Vídeňské univerzity (*Universität Wien, Zentrum für Translationswissenschaft*). Do projektu byly dále zapojeny italská Terstská univerzita (*Università degli Studi di Trieste*), slovinská Univerzita v Mariboru (*Univerza v Mariboru*) a belgická Katolická univerzita v Lovani, kterou zastupovaly Heidi Salaetsová a Katalin Baloghová. I tento výzkumný projekt se opírá o *směrnici 2010/64/EU* a na jeho financování se podílela Evropská komise (DG Justice, Generální ředitelství pro spravedlnost). Záměrem řešitelů projektu TransLaw bylo zpřístupnit tlumočnické služby v soudním kontextu osobám podezřelým či obviněným z trestného činu, které nedisponují dostatečnou znalostí oficiálního jazyka země, v níž se nacházejí. Cílem výzkumného projektu bylo stimulovat spolupráci mezi odborníky z oblasti práva a soudními tlumočníky, aby mohli hájit práva osob podezřelých či obviněných z trestného činu, a za tímto účelem zakládat takzvané mezikulturní právní kliniky, jež studentům práv i studentům tlumočnictví poskytují příležitost osvojit si dovednosti potřebné pro práci s cizojazyčnými klienty v soudním kontextu. Výzkumný tým na projektu pracoval v několika fázích.

V následující části této podkapitoly při popisu jednotlivých pracovních fází budeme vycházet zejména z projektových zpráv³¹, jež vznikly v rámci výzkumného projektu. Výstupem

---

³⁰ Universität Wien TransLaw: <https://translaw.univie.ac.at/activities/translaw-project/> [cit. 2021-06-28], KU Leuven TransLaw: <https://www.arts.kuleuven.be/tolkwetenschap/projecten/translaw> [cit. 2021-06-28]

³¹ Universität Wien TransLaw Publications and downloads: <https://translaw.univie.ac.at/downloads/> [cit. 2021-06-15]

z projektu je výukový modul pro společná školení odborníků v oblasti práva a soudních tlumočnicků a dále seznam tipů, jež zmíněným profesním skupinám mají usnadnit spolupráci.

V první fázi badatelé zmapovali dosavadní situaci, zaměřili se nejen na současný stav, ale i na historický vývoj právních klinik. Právní kliniku definují pro účely svého projektu jako vzdělávací program, který spojuje prvky právní pomoci a praktický nácvik na reálných případech pro odborníky v právní oblasti, kterými jsou v tomto kontextu myšleni studenti práv. Na právních klinikách je tedy bezplatně poskytována právní pomoc marginalizovaným skupinám populace, které nedisponují dostatečnými prostředky, aby si právní pomoc zajistily jiným způsobem. Studenti na klinikách pracují pod dohledem vyučujících. Záměrem řešitelů projektu je založit mezikulturní právní kliniky, ty by vedle aspektů zmíněných výše u obecné charakteristiky právních klinik zpřístupňovaly právní pomoc osobám s různým kulturním, etnickým a jazykovým zázemím, přesněji řečeno občanům jiných členských zemí Evropské unie či občanům třetích zemí. Zároveň by skýtaly příležitost praktického nácviku na reálných případech pro studenty tlumočnictví. Takovýto nácvik studentům tlumočnictví napomáhá správně vnímat svou profesní roli, profesní etiku, dynamiku tlumočené interakce a dále také lépe pochopit právní terminologii. Výhodou mezikulturních právních klinik by také bylo navazování spolupráce mezi studenty tlumočnictví a studenty práv. Studenti práv by tak měli možnost naučit se pracovat s tlumočnickými, dozvěděli by se mimo jiné, že je při komunikaci zprostředkované tlumočnickem vhodné oslovovat klienta přímo; počkat na skončení tlumočení, než položí další otázku; uzpůsobovat délku promluvočných úseků; poskytovat tlumočnickům materiály k přípravě předem; co mohou od tlumočnicka očekávat; že tlumočnick se řídí podle určité profesní etiky a v neposlední řadě také to, že je potřeba spolupracovat s profesionálním tlumočnickem. Nácvik na právních klinikách dále umožňuje jak studentům tlumočnictví, tak studentům práv pochopit potřeby klientů, vybudovat si vůči nim empatii a uvědomit si zodpovědnost, kterou s sebou nese jejich profesní role. Vedle obohacení o jazykovou dimenzi výzkumníci navrhuji zaměřit působení právních klinik na oblast trestního práva, aby tak bylo možné hájit práva osob podezřelých či obviněných z trestného činu. Cílem badatelů je založit v rámci projektu TransLaw mezikulturní právní kliniky na partnerských univerzitách v Lovani, Mariboru, Terstu a ve Vídni.

Po zmapování stávající situace na základě literatury provedl výzkumný tým rozhovory s právníky, soudními tlumočnickými a osobami podezřelými či obviněnými z trestného činu. Rozhovory sestávaly z otázek zaměřených mimo jiné na kvalitu tlumočení v soudním kontextu, vnímání role tlumočnicka a pracovní podmínky. Rozhovory tedy nebyly zaměřené na právní

otázky, nýbrž na tlumočenou interakci z pohledu soudního tlumočníka, odborníka z oblasti práva a osoby podezřelé či obviněné z trestného činu. Z rozhovorů vyplynulo, že je někdy těžké umožnit osobám podezřelým či obviněným z trestného činu, které nemluví jazykem dané země, komunikaci jazykem, v němž jsou schopni plyně komunikovat. Příčinou může být, že požadovaný jazyk patří mezi takzvané „méně rozšířené jazyky“ nebo že se klient spokojí s jazykem, který neovládá natolik, aby komunikace mohla probíhat plynule. Dále se ukázalo, že efektivita tlumočníka závisí na jeho kompetencích. Tlumočníci si však dle výsledků průzkumu jsou vědomi své role v rámci interakce. Na základě průzkumu lze také prohlásit, že jsou soudní tlumočníci respektováni odborníky z oblasti práva. Valná většina respondentů se vyjádřila v tom smyslu, že by zakládání mezikulturních právních klinik přivítala.

O výsledky rozhovorů se výzkumníci opírali při vytváření doporučení pro zásady práce s tlumočníkem určené odborníkům v oblasti práva. Sestavili doporučení v jazycích jednotlivých partnerských zemí projektu určené pro specifické potřeby těchto států, ale také obecná doporučení v angličtině, která stručně nastíníme v rámci této práce. V první řadě výzkumný tým připravil doporučení ohledně práce s tlumočníkem na obecné rovině, popsal, co očekávat od tlumočníka, a také jaké konkrétní aspekty mít při práci s tlumočníkem na paměti. Badatelé zejména podtrhli, jak je důležitá příprava na tlumočenou interakci v podobě společného setkání, dohody o rozmístění osob v místnosti či poskytnutí relevantních materiálů tlumočnickovi. Dále řešitelé nastínili, jak lze přispět ke kvalitě tlumočení, nabádají odborníky v oblasti práva, aby sledovali, zda komunikace zprostředkovaná tlumočníkem klientovi umožňuje efektivně komunikovat. Následně se výzkumníci věnují otázce, kdy je vhodné uchýlit se ke komunikaci zprostředkované tlumočníkem a také na co si dát pozor při výběru tlumočníka. Badatelé vyzdvihují, jak je důležité, aby se jednalo o profesionálního tlumočníka.

Za účelem vzdělávání v této oblasti partnerů projektu vytvořili výukový modul, jehož cílem je, aby participanti tlumočené interakce v soudním kontextu navzájem lépe pochopili své potřeby a svá očekávání. To by mělo vést k lepším pracovním podmínkám a bližší spolupráci mezi soudními tlumočníky a odborníky v oblasti práva, a tím také ke zlepšení kvality tlumočení v soudním kontextu. Výukový modul je tedy určen nejen odborníkům v oblasti práva a soudním tlumočnickům, ale také studentům práv a studentům tlumočnictví. Badatelé vytvořili celkem devět cvičení, která se soustředí na různé aspekty komunikace, interakce a tlumočení v soudním kontextu. Jednotlivá cvičení jsou koncipována formou rolových her či diskusí. Mají účastníkům pomoci sdílet své názory, navzájem pochopit své potřeby, vžít se do situace, v níž

nerozumí jazyku interakce, či dozvědět se, jak co nejlépe postupovat v průběhu tlumočené interakce v soudním kontextu.

V rámci další pracovní fáze na jaře a v létě 2019 proběhly workshopy, které měly za cíl informovat odborníky v oblasti práva o výzkumném projektu TransLaw. Vedle odborníků v oblasti práva se workshopů zúčastnili i soudní tlumočníci a studenti práv. Řešitelé projektu obdrželi od účastníků příznivé ohlasy, pouze odborníci v oblasti práva se ukázali být o něco méně aktivní, v budoucnu při organizaci obdobných workshopů je proto třeba hledat cesty, jak je zaujmout. Badatelé poukazují, že by bylo vhodné organizovat takovéto workshopy. Studenti práv a studenti tlumočnictví by měli mít možnost setkávat se a zvyšovat své povědomí o tlumočení v soudním kontextu, aby takto nabytých znalostí a zkušeností následně mohli využít při výkonu svých budoucích profesí. Účastníci workshopů organizátorům dali zpětnou vazbu, a to nejprve ihned po skončení workshopu a poté znovu o tři měsíce později. Z evaluace vyplynulo, že participant workshop považovali za užitečný. Ocenili, že poznali perspektivu druhé profesní skupiny, než do které sami patří. Účastníci také uvedli, že díky workshopům změnili své profesní návyky a že se tak zlepšila jejich spolupráce s ostatními participanty zapojenými do tlumočených interakcí v soudním kontextu. Obdobné iniciativy by účastníci uvítali i v budoucnu.

Všichni partneři projektu implementovali mezikulturní právní kliniky a následně sledovali, jak fungují. Do aktivit na mezikulturních právních klinikách vzniklých v rámci projektu byli zapojeni jak studenti tlumočnictví, tak studenti práv. Účastnili se tam řady praktických cvičení, která byla doplněna teorií. Studenti dostali speciální deníky, v nichž reflektovali průběh aktivit. Za účast na aktivitách na mezikulturních klinikách studenti obdrželi ECTS kredity.

V této kapitole jsme představili výzkumný projekt TransLaw zaměřený na problematiku právních klinik. Díky projektu vznikly nové mezikulturní právní kliniky, jež nabízejí možnost praktického nácviku na reálných případech pro studenty tlumočnictví a studenty práv, rovněž zprostředkovávají bezplatnou právní pomoc marginalizovaným skupinám populace, které pocházejí z kulturního a jazykového prostředí odlišného od země, v níž aktuálně pobývají. Na mezikulturních klinikách úzce spolupracují studenti práv a studenti tlumočnictví, již v průběhu studia tak dochází ke spolupráci mezi budoucími participanty tlumočených interakcí v soudním kontextu. Tato interdisciplinární spolupráce probíhá za účelem spravedlivého procesu.

5 Další oblasti výzkumu Heidi Salaetsové

V této kapitole se budeme věnovat dalším oblastem zájmu Heidi Salaetsové. Představíme zejména výzkum v oblasti tlumočení ve zdravotnictví a tlumočení na dálku, jež budeme reflektovat v následujících podkapitolách.

Dle našeho názoru rovněž stojí za zmínku kapitola v publikaci *Crossing Borders in Community Interpreting: Definitions and dilemmas* (Valero-Garcés et al, 2008) s názvem „*Perceptions of a profession*“ (Salaets, Van Gucht, 2008) zaměřená na vnímání role komunitních tlumočnicků nebo také kapitola „*Research, practice, and training: cross-fertilization or compartmentalization? A discussion on quality in interpreting*“ (Salaets et al, 2019) v publikaci *Solving the riddle of interpreting quality: Dimensions and challenges* (Barranco-Droege et al, 2019) věnovaná kvalitě tlumočení.

Rádi bychom podtrhli, že Salaetsová svým výzkumem a svou publikační činností reaguje na aktuální dění a potřeby společnosti, což potvrzuje nedávno publikovaný článek *Adding barriers to barriers during the COVID-19 pandemic: a call for interdisciplinary research on communication with migrant patients in the emergency department* (Cox et al, 2021). Autoři v něm reagují na epidemii koronaviru a vyzdvihují význam profesionálního tlumočení při zprostředkování komunikace mezi lékaři a migranty. Článek tak spojuje problematiku tlumočení pro migranty a tlumočení ve zdravotnictví, jemuž je věnována i následující podkapitola této diplomové práce.

5.1 Tlumočení ve zdravotnictví

Heidi Salaetsová řadí tlumočení ve zdravotnictví k jedné ze stěžejních oblastí svého zájmu. V rozhovoru uvedla, že z výzkumu, který v této oblasti se svými kolegy provedla, vyplynulo, že lékař někdy z důvodu jazykové bariéry nemůže pacientovi pomoci. Aby studenty připravila na budoucí spolupráci s lékaři, využívá při výuce rolové hry či simulované mock konference zaměřené právě na tlumočení ve zdravotnictví. V nedávné době organizovala ve spolupráci s lékaři simulovanou mock konferenci společně s Antoonem Coxem, který se také věnuje této tematické. Konference představovala možnost interdisciplinárního nácviku pro studenty tlumočnickví, ale také pro studenty medicíny. Obě skupiny se tak učí spolupracovat již během studia (Salaets, 2021).

Spolu s dalšími autory se Heidi Salaetsová v článku *Emotion work in interpreter-mediated consultations: a systematic literature review* (Theys et al, 2019) věnovala roli emocí

v rámci komunikace mezi pacientem a lékařem zprostředkované tlumočnickem. Heidi Salaetsová se také podílela na výzkumném projektu věnovaném problematice tlumočnictví ve zdravotnictví, jež blíže popíšeme v následující podkapitole.

5.1.1 Výzkumný projekt EmpathicCare4All³²

Výzkumný projekt EmpathicCare4All (*Empathic communication in interpreter-mediated medical consultations*) je zaměřený na tlumočení ve zdravotnictví. Heidi Salaetsová působí jako hlavní řešitelka výzkumného projektu, spoluřešiteli jsou Peter Pype z Gentské univerzity (*Universiteit Gent*) a Cornelia Wermuthová, která působí, stejně jako Salaetsová, na Katolické univerzitě v Lovani. Z téže univerzity se projektu účastní postdoktorandka Demi Krystallidouová. Projekt započal v říjnu roku 2017 a bude probíhat do září 2021.

Stejně jako řada dalších výzkumných projektů Heidi Salaetsové i tento reaguje na současnou situaci, odráží vysokou míru migrace. Pacienti ze zahraničí mohou v zemi, v níž aktuálně pobývají, vyžadovat zdravotní péči. Komunikace mezi lékařem a pacientem může být problematická i v případě, kdy lékař hovoří stejným jazykem jako pacient. Pokud lékař a pacient nehovoří stejným jazykem, je situace ještě problematičtější. Do celé komunikační situace vstupuje tlumočnick, který má za úkol zprostředkovat komunikaci mezi oběma komunikačními partnery, tj. pacientem a lékařem. V takových případech je ještě těžší poskytnout pacientovi kvalitní péči, která závisí na dobré komunikaci, ale také na dostatečné míře empatie ze strany lékaře. Dle badatelů v současné době lékařům není poskytováno vzdělání, jež by je naučilo, jak empaticky komunikovat za přítomnosti tlumočnicka. Stejně tak doposud neexistuje vzdělávací modul, jenž by tlumočnicky připravoval na to, jak komunikaci zprostředkovat empaticky. Výzkumníci si proto dali za cíl pro studenty tlumočení a studenty medicíny takovýto vzdělávací modul vypracovat. Studenti tlumočení by se tak naučili, jak s dostatečnou dávkou empatie tlumočit komunikaci mezi lékařem a pacientem, jak vhodně zprostředkovat emoce pacienta. Nastávající lékaři by se naučili, jak s pacientem empaticky komunikovat za přítomnosti tlumočnicka.

---

³² KU LEUVEN EmpathicCare4All: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/empathiccare4all [cit. 2021-03-20]

Cílem projektu je zajistit empatickou komunikaci u lékaře za přítomnosti tlumočníka, čemuž by měl významně přispět právě vzdělávací modul vyvíjený v rámci výzkumného projektu.

5.2 Tlumočení na dálku

Další oblast výzkumu Heidi Salaetsové představuje tlumočení na dálku. Badatelka (Salaets, 2021) v rámci rozhovoru uvedla, že se v Belgii v současné době tlumočení na dálku využívá jen v malé míře. Dle Salaetsové však vzhledem k současné epidemiologické situaci dochází ke změně. Přechod na tlumočení prostřednictvím nových technologií probíhá zejména u konferenčních tlumočnicků. Pro soudní a komunitní tlumočnický je situace složitější, neboť ve většině případů chodí tlumočit osobně. Podle Heidi Salaetsové by však využití tlumočení na dálku přineslo do soudního či komunitního tlumočení řadu výhod. Například díky tlumočení ve zdravotnictví na ambulanci by tak bylo možné velmi rychle zprostředkovat komunikaci mezi pacientem a lékařem. Salaetsová věří, že tlumočení na dálku se bude využívat i po skončení současné epidemiologické situace (Salaets, 2021).

Mezi aktivity Heidi Salaetsové věnované problematice tlumočení na dálku lze nepochybně řadit její spolupráci na projektech AVIDICUS; jelikož jsme se projektům věnovali v jedné z předcházejících kapitol, nebudeme se jimi zde dále zabývat. Do publikace *Here or there Research on interpreting via video link* (Napier et al, 2018) Salaetsová spolu s Baloghovou přispěly kapitolou „*Videoconferencing in legal context: a comparative study of simulated and real-life settings*“ (Balogh, Salaets 2018), jež vychází z dat získaných z projektu AVIDICUS. Autorky v ní srovnaly tlumočení na dálku v simulovaném a reálném prostředí.

V únoru 2016 Heidi Salaetsová zorganizovala spolu s Katalin Baloghovou, Geertem Brônem a Myriam Vermeerbergenovou sympozium³³ Videohovory: v rámci tlumočnické praxe a výzkumu tlumočení (*Linking Up with Video in interpreting practice and research*) zaměřené právě na aspekty specifické pro tlumočení na dálku. Na sympoziu zazněly mimo jiné příspěvky na téma aktuální tendence a budoucí perspektivy v oblasti tlumočení na dálku, role neverbálních komunikačních prvků v rámci interakcí tlumočených na dálku, dále byla představena specifika tlumočení do znakového jazyka na dálku nebo také případová studie na téma tlumočení na dálku v soudním kontextu.

---

³³ KU Leuven Congres Linking up with video: <https://www.arts.kuleuven.be/tolkwetenschap/studiedagen-congressen/linking-up-with-video-symposium/meerts-symposium-final-program> [cit. 2020-07-25]

Problematice tlumočení na dálku je také věnována publikace, kterou představíme v následující podkapitole.

5.2.1 Publikace *Linking up with video: Perspectives on interpreting practice and research* (2020) (Videohovory: z pohledu teorie i praxe tlumočení)

V této podkapitole představíme publikaci *Linking up with video: Perspectives on interpreting practice and research* (2020) (Videohovory: z pohledu teorie i praxe tlumočení), již editovali Heidi Salaetsová a Geert Brône. Publikace sestává z kapitol věnovaných problematice tlumočení na dálku od různých autorů, můžeme jmenovat Franze Pöchhackera, Esther de Boeovou, Isabelle Heyerickovou či Sabine Braunovou. Cílem publikace je vyzdvihnout, že je vhodné využívat tlumočení na dálku. Jak uvádějí Salaetsová a Brône (Salaets, Brône et al, 2020: 1–3) v úvodu publikace, věnovat se této problematice je nutné v důsledku rychlého vývoje technologií, které usnadňují pořizování videí a přispívají také ke zlepšení kvality přenosu dat. Je tedy nutné zařadit tyto možnosti mezi metody každodenní a stejně tak i profesionální komunikace. Interakce realizované na dálku mají z hlediska tlumočnicků pozitivní i negativní dopady. Některé aspekty komunikace lze na dálku zprostředkovat jen problematicky, jedná se například o gesta. Tato tematika proto stojí ve středu zájmu výzkumu. Tlumočníci by však při své práci mohli těžit z nových technologií, jakými jsou například sledování pohybu očí (eye tracking) či natáčení videa z více úhlů (sférické video).

6 Didaktická činnost Heidi Salaetsové

Vedle výzkumu se Heidi Salaetsová rovněž věnuje pedagogické činnosti. Jak zmínila v rozhovoru, nevyučuje pouze na Katolické univerzitě v Lovani, ale působí také jako vyučující v Kurzu soudního tlumočení a překladu. Na belgické Národní policejní akademii v Etterbeeku (*Nationale Politieacademie in Etterbeek*) připravuje policisty, kteří se chtějí specializovat na výslechy dětí a nezletilých. V rámci didaktické činnosti také pravidelně navštěvuje nizozemský vzdělávací institut zaměřený na tlumočení a překlad *KTV (Kennisnet voor Taal en Vakopleidingen)* a francouzský institut *ISM (Interprétariat - Le dialogue à trois)*. Působí rovněž v rámci programu *EMCI*. V budoucnu by ráda vzdělávala odborníky v oblasti práva na institutu *IGO (Instituut Gerechtelijke Opleiding)* (Salaets, 2021).

V rozhovoru Salaetsová dále uvedla, že v rámci výuky aplikuje poznatky získané ze své výzkumné činnosti. Se studenty tlumočnictví v magisterském studijním programu aplikuje nácvik pomocí rolových her. Pro své studenty rovněž organizuje simulované mock konference, přičemž při této formě nácviku zdůrazňuje význam interdisciplinarity. Do svých předmětů také zve hostující vyučující, aby studentům mohli představit svůj výzkum (Salaets, 2021).

Jako didaktickou činnost lze vnímat i výukové moduly a materiály, které vznikly v rámci výzkumných projektů, na nichž se Heidi Salaetsová podílela. Vzhledem k tomu, že jsme se však projektům již věnovali v předchozích kapitolách této diplomové práce, nebudeme se jimi nyní opětovně zabývat.

Didaktice se Heidi Salaetsová věnuje i v rámci své publikační činnosti, lze zmínit články *On interprofessionality in interpreter training: a few thoughts and two stories* (Krystallidou, Salaets, 2016) nebo také *Link Words in Note-taking and Student Interpreter Performances: An Empirical Study* (Salaets, Theys, 2016). V následujících dvou podkapitolách představíme publikace této vlámské badatelky zaměřené na didaktiku.

6.1 Publikace *Terminologie van het tolken* (2008) (Terminologie tlumočení)

V této podkapitole krátce představíme publikaci *Terminologie van het tolken* (2008) (Terminologie tlumočení), kterou Heidi Salaetsová napsala spolu s Winibertem Segersem a Henri Bloemenem. V knize se nachází sto padesát termínů z oblasti tlumočení. U každého hesla je uvedena definice a také překlad do němčiny, angličtiny, francouzštiny, italštiny a španělštiny. U většiny termínů jsou rovněž uvedeny související pojmy, doplňující poznámky

či příklady užití. V poslední části najdeme schémata, která se vždy skládají z termínu nadřazeného, pod ním jsou pak uvedena hesla, která jsou danému pojmu podřazená.

Publikaci věnované tlumočení předcházela kniha Winiberta Segerse a Henri Bloemena, ve které se autoři věnovali překladu: *Terminologie van de vertaling* (2003) (Terminologie překladu). Navazující kniha a námi představovaná publikace má rovněž za cíl osvětlit čtenářům pojmy z oblasti translatologie, tentokrát se zaměřením na tlumočení.

6.2 Publikace *Tolktechnieken en deontologie: een praktische handleiding voor gesprekstolken* (2016) (Tlumočnické techniky a profesní etika: praktická příručka pro tlumočníky)

Další didakticky zaměřená publikace Heidi Salaetsové se nazývá *Tolktechnieken en deontologie: een praktische handleiding voor gesprekstolken* (2016) (Tlumočnické techniky a profesní etika: praktická příručka pro tlumočníky). Salaetsová publikaci napsala ve spolupráci s Katalin Baloghovou. Jak uvedla sama Salaetsová (Salaets, 2021) v rozhovoru, který byl proveden v rámci této diplomové práce, vznikla tato příručka „na objednávku“. Na základě poptávky po prakticky zaměřené publikaci, která by se dané problematice věnovala v nizozemštině, požádali zástupci nizozemského vzdělávacího institutu *KTV* belgické badatelky, aby text sepsaly. Salaetsová dále uvedla, že navzdory tomu, že dílo původně vzniklo pro potřeby nizozemského trhu, pracují s ním nyní i ve Vlámku. Na následujících řádcích této diplomové práce se publikaci pokusíme blíže představit.

Příručka sestává z předmluvy, čtyř tematicky zaměřených kapitol, bibliografie a příloh. Publikace začíná předmluvou, v níž autorky představují své dílo. Kniha je prakticky orientovaná a její přínos spočívá ve skutečnosti, že se jedná o první publikaci, jež projednávanou tematiku představuje v nizozemštině. Pozornost je věnována výhradně konsekutivnímu, a tedy nikoliv simultánnímu tlumočení. V předmluvě autorky rovněž poskytují tipy, jež mají čtenářům usnadnit orientaci v následujících kapitolách příručky. Čtenáři v příručce mohou také nalézt konkrétní cvičení či tipy, jak tlumočení procvičovat, modelové situace, k nimž může při tlumočení dojít, a každá kapitola je vždy zakončena stručným shrnutím. Následuje kapitola zaměřená na profesní etiku. Salaetsová a Baloghová představují základní principy profesní etiky, ale uvádějí také, že v praxi situace často nejsou černobílé. Zmiňují, že někdy se tlumočnick může dostat do situace, jejíž řešení není ukotveno v etickém kodexu, je tedy na místě danou situaci vyhodnotit na základě konkrétních okolností. Druhá

kapitola publikace je věnována technikám, které se využívají při konsekutivním tlumočení. V této kapitole autorky reflektují model úsilí Daniela Gila a následně věnují pozornost strategiím, které lze aplikovat při konsekutivním tlumočení. V další kapitole se pak zaměřily na tlumočnickou notaci. Pojednávají o významu tlumočnické notace, poté ukazují, jak zápis provádět a co je notací vhodné zachytit. Poslední, čtvrtá kapitola představuje tlumočení z listu. Dále následuje seznam děl, s nimiž autorky při tvorbě příručky pracovaly, a také seznam symbolů, jež je možno využít při konsekutivním tlumočení, a v neposlední řadě také několik konkrétních příkladů tlumočnického zápisu vždy spolu s výchozím textem pro daný zápis.

V této podkapitole jsme představili didakticky zaměřenou publikaci Heidi Salaetsové, která se v současné době využívá při výuce teorie tlumočení nejen v Nizozemsku, ale také v Belgii (Salates, 2021).

7 Recepce výzkumu Heidi Salaetsové v českém prostředí

Tato kapitola podává přehled o dosavadní recepci díla Heidi Salaetsové v českém prostředí. Jak bylo zmíněno již v úvodu, dosud v našem jazykovém prostředí nevznikla jiná diplomová práce, která by se souhrnně věnovala osobnosti, výzkumu a dílu Heidi Salaetsové, tato práce má tak jako první za cíl zmapovat přínos této vlámské badatelky.

Na Ústavu translatologie vzniklo několik prací, které se dílem Heidi Salaetsové zabývají částečně. Diplomová práce Jany Sojákové *Postavení soudního tlumočnicka v České republice (teoreticko-empirická studie)* (Sojáková, 2012) zčásti vznikla v rámci evropského projektu ImPLI. Lucie Doušová ve své práci *Současný stav soudního tlumočení v České republice* (Doušová, 2012) v krátkosti představuje výzkumné projekty ImPLI a AVIDICUS. Zmínku o výzkumném projektu AVIDICUS lze dále nalézt v diplomové práci Anny Žilkové *Elektronické zdroje pro přípravu konferenčních tlumočnicků (teoreticko-empirická studie)* (Žilková, 2013). Marie Příbylová v rámci své diplomové práce *Zvládání stresu při simultánním tlumočení (teoreticko-empirická studie)* (Příbylová, 2014) reflektuje společný výzkum Heidi Salaetsové a Šárky Timarové z ÚTRL, jež blíže představíme níže. Dílem Heidi Salaetsové se také zabývá diplomová práce Kateřiny Vorlické *Soudní tlumočení pro děti a nezletilé* (Vorlická, 2019). Ta se zaměřuje na výzkumné projekty CO-MINOR-IN/QUEST I a II věnované tematice tlumočených interakcí v soudním kontextu za přítomnosti dětí a nezletilých. Zmiňuje však také výzkumné projekty ImPLI a AVIDICUS. Nedávno byla na Ústavu translatologie obhájena práce Terezy Křikavové *Tlumočení policejních výslechů v České republice* (Křikavová, 2021), která zpracovává doporučení výzkumného týmu projektu ImPLI ohledně doporučených postupů při tlumočení u policie. Při rešerši jsme narazili i na diplomové práce, jež do jisté míry zmiňují výzkum Heidi Salaetsové, které vznikly jinde než na Ústavu translatologie. Je to například práce Terezy Bočkové *Tlumočení pro migranty – Dostupnost tlumočení pro migranty třetích zemí* (Bočková, 2016), která byla napsána na Katedře anglistiky a amerikanistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Ta vedle dalších projektů Evropské unie zaměřených na tlumočení představuje také výzkumné projekty ImPLI, AVIDICUS a TraiLLD. Na Právnické fakultě téže Univerzity byla obhájena diplomová práce Terezy Matějů *Evropské řízení o drobných nárocích a evropský platební rozkaz* (Matějů, 2019), jež naráží na problematiku tlumočení na dálku v soudním kontextu a opírá se o výsledky projektu AVIDICUS.

Vedle diplomových prací existují v českém prostředí i další texty, které poukazují na dílo Heidi Salaetsové, a to například mimořádné dvojčíslo bulletinu *Soudní tlumočnick* věnované

především mezinárodní konferenci k 15. výročí založení KST ČR z roku 2012, kde je jeden příspěvek věnován výzkumnému projektu ImPLI, nebo také lednové číslo téhož bulletinu z roku 2018, v němž je vlámská badatelka zmíněna v souvislosti s tematikou zpracování překladu záznamů z odposlechu telekomunikace.

Výzkumný projekt ImPLI, který byl představen v rámci této práce, vznikl mimo jiné za spolupráce českého výzkumného týmu pod vedením Ivany Čeňkové z Ústavu translatologie. Jako zajímavost lze také připomenout, že do dotazníkového šetření provedeného v rámci výzkumného projektu CO-MINOR-IN/QUEST I svou odpovědí přispěl i jeden respondent z České republiky. Spolupráci s belgickou badatelkou také navázala Šárka Timarová z Ústavu translatologie. Spolu s Heidi Salaetsovou zkoumaly problematiku přijímacích zkoušek na tlumočnické obory. Během jejich spolupráce vznikly dva odborné články věnované této tematice, první z nich, jenž nese název *Measurement of cognitive and personality traits in determining aptitude of spoken and signed language interpreting students* (Shaw, Timarová, Salaets; 2008) napsaly spolu se Sherry Shawovou z americké Severofloridské univerzity (*University of North Florida*). Dále v průběhu spolupráce Šárky Timarové s Heidi Salaetsovou vznikl článek *Learning styles, motivation and cognitive flexibility in interpreter training: Self-selection and aptitude* (Timarová, Salaets; 2011).

V neposlední řadě stojí za zmínku přednášky, které proběhly na podzim roku 2019. Heidi Salatesová navštívila Ústav translatologie a Oddělení nederlandistiky Ústavu germánských studií Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Na Ústavu translatologie belgická badatelka představila své výzkumné projekty CO-MINOR-IN/QUEST I, CO-MINOR-IN/QUEST II a ChiLLS. Nastínila však přítomným studentům také výzkum, jenž probíhal v rámci projektů ImPLI, TOCAT, TransLaw a EmpaticCare4All. Přednášky Heidi Salaetsové na Oddělení nederlandistiky byly zaměřeny obecněji, první byla věnována roli tlumočnicka, druhá pak výzkumu soudního tlumočení a tlumočení ve zdravotnictví. Vedle Univerzity Karlovy Heidi Salaetsová na podzim 2019 navštívila také Ústav germanistiky, nordistiky a nederlandistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a Katedru nederlandistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

8 Závěr

Tato teoreticky zaměřená diplomová práce se zabývá dílem belgické badatelky, pedagožky a tlumočnice Heidi Salaetsové. Cílem je podat české odborné veřejnosti i zainteresovaným laikům ucelený přehled o stěžejních oblastech zájmu této vlámské badatelky a překonat tak bariéru, kterou by při recepci jejího díla mohla představovat nizozemština. Navazuje na diplomové práce zaměřené na další významné osobnosti světového výzkumu tlumočení, jež vznikají na Ústavu translologie.

Cílem práce rovněž bylo uskutečnit rozhovor s Heidi Salaetsovou, která nám interview laskavě poskytla. Díky rozhovoru jsme získali řadu relevantních dat. Nejenže nám badatelka ochotně sdělila informace, které jinde nebyly dostupné, ale přiblížila nám také svůj osobní náhled na svou výzkumnou činnost, což naši práci obohatilo o velmi cenné perspektivy a poznatky.

V první části práce jsme představili osobnost Heidi Salaetsové a poskytli rovněž stručný přehled jejího výzkumu. Poté jsme se věnovali soudnímu tlumočení, které představuje nejrozsáhlejší oblast bádání této belgické výzkumnice. Následně jsme reflektovali další dominantní oblasti jejího zájmu, a to především tlumočení ve zdravotnictví a tlumočení na dálku. V neposlední řadě jsme se věnovali didaktické činnosti této vlámské pedagožky. Snažili jsme se také zmapovat dosavadní recepci výzkumu Salaetsové v českém prostředí. Představili jsme řadu výzkumných projektů, na nichž se Heidi Salaetsová podílela. Projekty, do nichž je tato výzkumnice zapojena, nejsou pouze teoretického rázu, na základě teoretického a empirického výzkumu mají pomoci zlepšit praxi.

Svým výzkumem Salaetsová otevírá řadu témat, která prozatím nebyla důkladně probádána, jež však často reagují na současné dění. Jako příklad lze uvést tlumočení na dálku, které je v současné době s ohledem na epidemiologickou situaci velmi aktuální. Jak badatelka uvedla v rozhovoru (Salaets, 2021), je pro ni důležité, aby byl její výzkum přínosný pro společnost. Dle našeho názoru výzkum Heidi Salaetsové tento cíl jednoznačně naplňuje. Heidi Salaetsová (Salaets, 2021) využívá výsledků svého bádání v praxi, bylo by přínosné, kdyby se výsledky podařilo uvést do praxe i v českém prostředí a stejně tak v dalších členských státech Evropské unie, pro něž je výzkum Salaetsové taktéž relevantní.

Za nesporný přínos Heidi Salaetsové pro vývoj teorie tlumočení považujeme fakt, že je většina výzkumných projektů, na nichž se podílela jako jejich koordinátorka či spoluřešitelka, realizována v souladu s *evropskou směrnicí 2010/64/EU*, případně *2012/29/EU*. Výzkum je

tedy relevantní pro všechny členské státy Evropské unie. Členskými zeměmi tak nabízí způsob, jak lze směrnice implementovat.

Soudnímu tlumočení je věnována řada výzkumných projektů, v nichž se právě vedle soudního kontextu, jenž všechny tyto výzkumy spojuje, prolínají další dílčí oblasti badatelského zájmu. Salaetsová se zabývá mimo jiné výzkumem tlumočených interakcí v soudním kontextu pro děti a nezletilé, pro neslyšící, pro mluvčí takzvaných „méně rozšířených jazyků“ nebo také problematikou tlumočených policejních výslechů. Téže problematice se ve své diplomové práci *Tlumočení policejních výslechů v České republice* věnuje Tereza Křikavová (2021), došla k závěru, že „ač policisté s tlumočníky spolupracují relativně často a tlumočené výslechy považují za náročnější, vzdělání jim v této oblasti chybí“ (Křikavová, 2021: 84). Bylo by tak záhodno zlepšit v českém prostředí spolupráci mezi policisty a tlumočníky, inspirací by pro nás mohla být spolupráce, kterou navázal výzkumný tým Heidi Salaetsové s belgickou Národní policejní akademií v Etterbeeku (Salaets, 2021), v jejímž rámci se policisté již v průběhu vzdělávání seznamují s rolí tlumočnicka.

Heidi Salaetsová se vedle výzkumu věnuje také pedagogické činnosti. I v této oblasti platí, že se snaží aplikovat výsledky svého výzkumu v praxi. Využívá tak výukových modulů, jež byly vyvinuty na základě její výzkumné činnosti. Zmíněné výukové moduly se často zakládají na interdisciplinární spolupráci mezi tlumočníky a dalšími profesními skupinami. V rozhovoru provedeném v rámci této diplomové práce Heidi Salaetsová (Salaets, 2021) vyzdvihla význam interdisciplinární spolupráce. Podporuje interdisciplinární přístup i během výuky. Přispívá tak k užší spolupráci tlumočnicků s dalšími profesními skupinami, a tím také ke zlepšení pracovních podmínek pro tlumočníky a kvality tlumočení, zároveň zvyšuje profesní status tlumočnicka.

Další výzkum věnovaný činnosti této badatelky by mohl být zaměřený například na vybrané dílčí oblasti jejího zájmu, obdobně jako tomu bylo v diplomové práci Kateřiny Vorlické *Soudní tlumočení pro děti a nezletilé* (Vorlická, 2019) nebo také Marie Příbylové *Zvládání stresu při simultánním tlumočení (teoreticko-empirická studie)* (Příbylová, 2014), dle našeho názoru by bylo záhodno blíže zmapovat tlumočení ve zdravotnictví či tlumočení na dálku. Jelikož je Heidi Salaetsová v oblasti výzkumu velmi aktivní, nabízí se sledovat i nadále její badatelskou činnost. Jak v rozhovoru sama uvedla (Salaets, 2021), ráda by se v budoucnu věnovala problematice tlumočení ve věznicích.

V českém prostředí není tato osobnost belgické translatologie prozatím příliš známá, čemuž zřejmě přispívá jazyková bariéra, kterou může představovat nizozemština, a také

skutečnost, že zde její díla nejsou běžně dostupná. Výzkum a dílo Heidi Salaetsové však považujeme za velmi přínosné a inspirativní. Doufáme, že naše práce splní svůj účel a pomůže v českém prostředí zvýšit povědomí o této vlámské badatelce.

Seznam použitých zdrojů

- BALOGH, Katalin, SALAETS, Heidi, 2018. *Videoconferencing in legal context: a comparative study of simulated and real-life settings*. In: NAPIER, Jemina, SKINNER, Robert, BRAUN, Sabine et al. *Here or there Research on interpreting via video link*. s. 264-298. ISBN 978-1-944838-22-5.
- BALOGH, Katalin, SALAETS, Heidi, AMATO, Amalia et al. *Children and Justice: Overcoming Language Barriers*. Antwerp: Intersentia, 2015. ISBN 978-1-78068-282-2.
- BALOGH, Katalin, SALAETS, Heidi, VAN SCHOOR, Dominique et al. *Interpreter-mediated Child Interviews. Tools for interprofessional training*. Tiel: Lannoo Campus, 2018. ISBN 9789401455008.
- BALOGH, Katalin, SALAETS, Heidi, VAN SCHOOR, Dominique et al. *Tolk-gemedieerde kinderverhoren: leidraad voor een interprofessionele opleiding*. Tiel: Lannoo Campus, 2018.
- BALOGH, Katalin, SALAETS, Heidi, VAN SCHOOR, Dominique et al. *TraiLLD: Training in Languages of Lesser Diffusion*. Leuven: Lannoo Campus, 2016. ISBN: 9789401433273.
- BALOGH, Katalin, SALAETS, Heidi. *De opleiding gerechtsvertalen en -tolken*. KU Leuven, 2018.
- BOČKOVÁ, Tereza, 2016. *Tlumočení pro migranty – Dostupnost tlumočení pro migranty třetích zemí*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Marie Sandersová.
- COX, Antoon, et al. Adding barriers to barriers during the COVID-19 pandemic: a call for interdisciplinary research on communication with migrant patients in the emergency department. *European Journal of Emergency Medicine*, 2021, 28.1: 5-6.
- ČERMÁK, František, HRNČÍŘOVÁ, Zdenka. *Nizozemsko-český slovník*. Praha: Leda spol. s r. o., 2005. ISBN 80-85927-12-8.
- DOUŠOVÁ, Lucie, 2012. *Současný stav soudního tlumočení v České republice*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Zuzana Jettmarová.
- FRANTOVÁ, Tereza, 2016. *Ángela Collados Aís a její přínos k rozvoji translatologie*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Jana Králová.
- HALE, Sandra, NAPIER, Jemina. *Research Methods in Interpreting*. London: Bloomsbury Academic, 2013. ISBN 978-1-4411-6851-1.
- HENDL, Jan. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum, 1999. ISBN 80-246-0030-7.
- JANDOVÁ, Pavla, 2014. *Barbara Moser-Mercerová a její přínos pro vývoj teorie tlumočení (teoretická studie)*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Ivana Čenková.
- KNAP DLOUHÁ, Pavlína, BOSSAERT, Benjamin, MACÁKOVÁ, Dita et al. *Komunitní tlumočení v ČR a v nizozemsky hovořících zemích*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5887-8.

- KOUSALOVÁ, Karolína, 2013. *Franz Pöchhacker – přední rakouský translátolog (teoretická studie)*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Ivana Čeňková.
- KRYSTALLIDOU, Demi; SALAETS, Heidi. On interprofessionality in interpreter training: A few thoughts and two stories. *Dragoman*, 2016, 4.6: 5-21.
- KŘIKAVOVÁ, Tereza, 2021. *Tlumočení policejních výsledků v České republice*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Ivana Čeňková.
- MÁČELOVÁ-VAN DEN BROECKE, Emmy, SPĚVÁKOVÁ, Dana. *Česko-nizozemský slovník*. Praha: Leda spol. s r. o., 2005. ISBN 80-7335057-2.
- MATĚJŮ, Tereza, 2019. *Evropské řízení o drobných nárocích a evropský platební rozkaz*. Olomouc. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Právnická fakulta. Vedoucí práce Lukáš Ryšavý.
- MENDELOVÁ, Ivona, 2020. *Vývoj tlumočení ve Finsku na příkladu konferenčního tlumočení*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Petra Mračková Vavroušová.
- MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2009. ISBN 80-247-1362-4.
- PALA, Karel, VŠIANSKÝ, Jan. *Slovník českých synonym*. Praha: Lidové noviny, 1994. ISBN 80-7106-059-3.
- PŘIBYLOVÁ, Marie, 2014. *Zvládání stresu při simultánním tlumočení (teoreticko-empirická studie)*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Ivana Čeňková.
- SALAETS, Heidi, 2021. Interview s vlámskou badatelkou. MS Teams, 31.3.2021.
- SALAETS, Heidi, BALOGH, Katalin, ROMBOUTS, Dirk. *Gerechtstolken: Handleiding voor politie en rechtskundigen in een meertalige context*. Leuven: Lannoo Campus, 2014. ISBN 978-94-014-6004-0.
- SALAETS, Heidi, BALOGH, Katalin. *Tolktechnieken en deontologie: een praktische handleiding voor gesprekstolken*. Nijkerk: KTV Kennisnet voor Taal-en Vakopleidingen, 2016.
- SALAETS, Heidi, BRÔNE, Geert, PÖCHHACKER, Franz et al. *Linking up with video: Perspectives on interpreting practice and research*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2020. ISBN 978-90-272-0465-3.
- SALAETS, Heidi, DAM, Helle V, AHRENS, Barbara, 2019. *Research, practice, and training: cross-fertilization or compartmentalization? A discussion on quality in interpreting*. In: BARRANCO-DROEGE, Rafael et al. *Solving the riddle of interpreting quality: Dimensions and challenges*. s. 187-212. ISBN 978-84-9045-914-0.

- SALAETS, Heidi, SEGERS, Winibert, BLOEMEN, Henri. *Terminologie van het tolken*. Nijmegen: Uitgeverij Vantilt, 2008. ISBN 978-90-77503-96-6.
- SALAETS, Heidi, VAN GUCHT, Jan, 2008. *Perception of a profession*. In: VALERO-GARCÉS, Carmen, MARTIN, Anne et al. *Crossing borders in community interpreting: definitions and dilemmas*. s. 259-279. ISBN 9789027216854.
- SALAETS, Heidi. Contextualized Ethics in Interpreter-Mediated Police Questioning and Awareness Raising through Joint Training. *Dragoman*, 2015, 3.5: 40-74.
- SALAETS, Heidi. *Joint interprofessional training based on interdisciplinary research: Interpreters and the police, Interpreters and legal actors, Interpreters and MDs*. KU Leuven, 2019.
- SALAETS, Heidi. *Joint-interprofessional training based on interdisciplinary research: Co-Minor-IN/QUEST, Co-Minor-IN/QUESTII, ChiLLS*. KU Leuven, 2019.
- SALAETS, Heidi; BALOGH, Katalin. Participatie van kinderen en jongeren in rechtspraak: een onderzoek naar de ervaringen van anderstalige kinderen en jongeren van getolkte communicatie. *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, 2019, 425-443.
- SALAETS, Heidi; THEYS, Lauren. Link Words in Note-Taking and Student Interpreter Performance: An Empirical Study. *International Journal of Interpreter Education*, 2016, 8.2: 4.
- SHAW, Sherry; TIMAROVA, Sarka; SALAETS, Heidi. Measurement of cognitive and personality traits in determining aptitude of spoken and signed language interpreting students. In: *Putting the pieces together: A collaborative approach to educational excellence: Proceedings of the 17th National Convention of the Conference of Interpreter Trainers*. CIT; Duluth, 2008. p. 91-109.
- SOJÁKOVÁ, Jana, 2012. *Postavení soudního tlumočnicka v České republice (teoreticko-empirická studie)*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Ivana Čeňková.
- Soudní tlumočnick*, 2012. Praha: Komora soudních tlumočnicků České republiky č. 1
- Soudní tlumočnick*, 2018. Praha: Komora soudních tlumočnicků České republiky č. 1
- THEYS, Laura, et al. Emotion work in interpreter-mediated consultations: a systematic literature review. *Patient education and counseling*, 2020, 103.1: 33-43.
- TIMAROVÁ, Sárka; SALAETS, Heidi. Learning styles, motivation and cognitive flexibility in interpreter training: Self-selection and aptitude. *Interpreting*, 2011, 13.1: 31-52.
- ÚSTAV TRANSLATOLOGIE FF UK, 2012. *Tlumočení pro policii v České republice: případová studie [zvukový záznam na CD]*. [S. l.]: Univerzita Karlova.

VAN SCHOOR, Dominique, 2013. *Interpreter-mediated interviews of child witnesses and victims: status quaestionis*. Antwerpen. Diplomová práce. Katholieke Universiteit Leuven. Faculteit Letteren. Vedoucí práce Heidi Salaets.

VANĚK, Miroslav et al. *Orální historie*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. ISBN 80-244-0718-3.

VERMEERBERGEN, Myriam, SALAETS, Heidi. *Interactie en communicatie met dove mensen: Een kleine gids*. Dublin: IGI Publishing, 2016. ISBN 978-1-907300-06-6.

VORLICKÁ, Kateřina, 2019. *Soudní tlumočení pro děti a nezletilé*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Ivana Čeňková.

ŽILKOVÁ, Anna, 2013. *Elektronické zdroje pro přípravu konferenčních tlumočnicků (teoreticko-empirická studie)*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Filozofická fakulta. Vedoucí práce Ivana Čeňková.

Internetové zdroje

EUR-Lex Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU [online]. EUR-Lex. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/cs/TXT/?uri=CELEX:32010L0064>

EUR-Lex Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2012/29/EU, 2012 [online]. EUR-Lex. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:32012L0029>

Evropská komise Výzkumné projekty v oblasti tlumočení financované EU AVIDICUS, 2021 [online]. Evropská komise. [cit. 2021-07-12]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/education/knowledge-centre-interpretation/eu-funded-research-projects-interpreting_cs#remoteinterpreting

Evropská komise Výzkumné projekty v oblasti tlumočení financované EU ImPLI:, 2021 [online]. Evropská komise. [cit. 2021-06-14]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/education/knowledge-centre-interpretation/eu-funded-research-projects-interpreting_cs

ChiLLS When Communication matters most ChiLLS brings a voice to Children, 2021 [online]. ChiLLS. [cit. 2021-07-04]. Dostupné z: <https://chills-research.eu/>

ChiLLS When Communication matters most ChiLLS brings a voice to Children Online conference – 19 & 20 October 2020, 2020 [online]. ChiLLS. [cit. 2021-07-04]. Dostupné z: <https://chills-research.eu/online-conference-19-20-october-2020/>

Internetová jazyková příručka, 2021 [online]. Internetová jazyková příručka. [cit. 2021-07-31]. Dostupné z: <https://prirucka.ujc.cas.cz/>

ISIT ImPLI Final Report, 2012 [online]. ISIT. [cit. 2021-06-08]. Dostupné z: http://www.isitinternational.com/app/uploads/2014/11/IMPLI_Final_Report.pdf

Jeronýmovy dny: program, 2019 [online]. Komora soudních tlumočnicků a překladatelů ČR. [cit. 2021-07-02]. Dostupné z:

<https://static.kstcr.cz/data/uploaded/81177a4040rnqpsrii6og4jqa2gbg2/2019-jeronymovy-dny-program.pdf>

JUSTISIGNS Project information leaflets, 2021 [online]. JUSTISIGNS. [cit. 2021-07-26]. Dostupné z: http://www.justisigns.com/downloads/leaflet_uk.pdf

JUSTISIGNS Results, 2021 [online]. JUSTISIGN. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: http://justisigns.eu/JUSTISIGNS_Project/Partners.html

JUSTISIGNS, 2021 [online]. JUSTISIGNS. [cit. 2021-04-08]. Dostupné z: http://justisigns.eu/JUSTISIGNS_Project/Partners.html

KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST I, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/co_minor_in_quest

KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST II Animation movie for children aged 3-6 about the role of the interpreter, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://videolab.avnet.kuleuven.be/video/?id=5af49e61d19c500705d82bdef891056e&height=390&width=640&autoplay=false>

KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST II Animation movie for children aged 6-18 about the role of the interpreter, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://videolab.avnet.kuleuven.be/video/?id=033e00870b742c03fa15aad54cb07907&height=390&width=640&autoplay=false>

KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST II Video for stakeholders in interpreter-mediated child interviews, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-03-15]. Dostupné z: <https://videolab.avnet.kuleuven.be/video/?id=08f1246ce5f9efca72a977d8b4ae792b&height=390&width=640&autoplay=false>

KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST II, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-03-18]. Dostupné z: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/co-minor-in-quest-ii

KU Leuven CO-MINOR-IN/QUEST Leaflets with recommendations, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-02-12]. Dostupné z: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/co_minor_in_quest/recommendations

KU Leuven Congres Linking up with video, 2016 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: <https://www.arts.kuleuven.be/tolkwetenschap/studiedagen-congressen/linking-up-with-video-symposium/meerts-symposium-final-program>

KU LEUVEN EmpathicCare4All, 2020 [online]. KU LEUVEN. [cit. 2021-03-20]. Dostupné z: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/empathiccare4all

KU Leuven ChiLLS, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-07-04]. Dostupné z: <https://www.arts.kuleuven.be/tolkwetenschap/projecten/chills>

KU Leuven Ilirias Bibliography Heidi Salaets, 2021 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-07-27]. Dostupné z: <https://lirias.kuleuven.be/cv?Username=U0039577>

KU Leuven Onderzoeksgroep Tolkwetenschap Heidi Salaets, 2021 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-01-28]. Dostupné z: <https://www.arts.kuleuven.be/tolkwetenschap/leden/00039577>

KU Leuven Overzicht onderwijstaken van Heidi Salaets, 2021 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-02-09]. Dostupné z: <https://www.kuleuven.be/cv/onderwijs/u0039577.htm>

KU Leuven TOCAT, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-05-09]. Dostupné z: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/tocat

KU Leuven TraiLLD Flyer, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-07-27]. Dostupné z: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/trailld/flyer-trailld

KU Leuven TraiLLD, 2021 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-03-19]. Dostupné z: https://www.arts.kuleuven.be/english/rg_interpreting_studies/research-projects/trailld

KU Leuven TransLaw, 2020 [online]. KU Leuven. [cit. 2021-06-28]. Dostupné z: <https://www.arts.kuleuven.be/tolkwetenschap/projecten/translaw>

Partnership for Conflict, Crime and Security Research Transnational Organised Crime and Translation Improving police communication across languages, 2020 [online]. Partnership for Conflict, Crime and Security Research. [cit. 2021-05-09]. Dostupné z: <http://www.paccsresearch.org.uk/transnational-organised-crime-and-translation/>

Università di Bologna ImPLI videos, 2012 [online]. Università di Bologna. [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://site.unibo.it/interpretazione-giuridica-impli/en/educational-videos>

Universität Wien TransLaw Publications and downloads, 2021 [online]. Universität Wien. [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://translaw.univie.ac.at/downloads/>

Universität Wien TransLaw, 2019 [online]. Universität Wien. [cit. 2021-06-28]. Dostupné z: <https://translaw.univie.ac.at/activities/translaw-project/>

ÚTRL FF UK ImPLI, 2021 [online]. Ústav translatologie FF UK. [cit. 2021-06-14]. Dostupné z: <https://utrl.ff.cuni.cz/cs/veda-a-vyzkum/projekty/impli/>

Video-Mediated Interpreting AVIDICUS 1, 2021 [online]. Video-Mediated Interpreting. [cit. 2021-07-12]. Dostupné z: http://www.videoconference-interpreting.net/?page_id=13

Video-Mediated Interpreting AVIDICUS 2, 2021 [online]. Video-Mediated Interpreting. [cit. 2021-07-12]. Dostupné z: http://wp.videoconference-interpreting.net/?page_id=16

Video-Mediated Interpreting AVIDICUS 3, 2021 [online]. Video-Mediated Interpreting. [cit. 2021-07-12]. Dostupné z: http://wp.videoconference-interpreting.net/?page_id=154

Video-Mediated Interpreting Mini-Guides, 2021 [online]. Video-Mediated Interpreting. [cit. 2021-07-25]. Dostupné z: http://www.videoconference-interpreting.net/?page_id=162

Video-Mediated Interpreting Projects, 2021 [online]. Video-Mediated Interpreting. [cit. 2021-07-12]. Dostupné z: http://wp.videoconference-interpreting.net/?page_id=25

Video-Mediated Interpreting Resources, 2021 [online]. Video-Mediated Interpreting. [cit. 2021-07-12]. Dostupné z: http://www.videoconference-interpreting.net/?page_id=21

Youtube Conférence finale ImPLI - 7 septembre 2012, 2012 [online]. Youtube. [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=SSmHwLSgfrk>

Youtube Conférence ImPLI: message de Viviane Reding, Vice-Présidente de la Commission européenne, 2012 [online]. Youtube. [cit. 2021-06-15]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=tGNimmUn0kk>

Seznam příloh

Příloha 1 – Návrh otázek k rozhovoru s Heidi Salaetsovou (česká verze)

Příloha 2 – Návrh otázek k rozhovoru s Heidi Salaetsovou (nizozemská verze)

Příloha 3 – Přepis rozhovoru s Heidi Salaetsovou

Příloha 4 – Vzor informovaného souhlasu

Příloha 5 – Kompletní přehled díla Heidi Salaetsové (aktuální k 27.7.2021)

Příloha 6 – Letáček k projektu AVIDICUS

Příloha 7 – Letáček k projektu CO-MINOR-IN/QUEST

Příloha 8 – Letáček k projektu TraiLLD

Příloha 9 – Letáček k projektu JUSTISIGNS

Příloha 1 – Návrh otázek k rozhovoru s Heidi Salaetsovou (česká verze)

Obecné otázky

- Co Vás přivedlo ke tlumočnické profesi?
- Jaká je Vaše jazyková kombinace?
- Mohla byste ve zkratce pohovořit o svém vzdělání?
- Věnujete se v současné době aktivně tlumočení nebo se zaměřujete výhradně na výzkum a didaktickou činnost?
- Jste členkou nějakých profesních organizací? Pokud ano, kterých?
- Jste akreditovaná tlumočnice pro evropské instituce? Pokud ano, tlumočíte tam i dnes? Kde a jak dlouho? Jak se změnilo tlumočení pro EU s ohledem na pandemii?

Výzkum

- Jakou oblast Vašeho výzkumu považujete Vy sama za stěžejní a proč?
- Všimla jsem si, že značná část Vašich výzkumných projektů je zaměřená na soudní tlumočení, proč jste se rozhodla v takové míře věnovat právě této oblasti? Jste sama soudní tlumočnice?
- Jak se v Belgii tlumočnick stane soudním tlumočnickem? Jaké jsou požadavky? Formální vzdělání?
- Jakým dalším oblastem se v rámci výzkumu věnujete?
- Jednou z oblastí Vašeho zájmu je také tlumočení prostřednictvím moderních technologií, jaký dopad má dle Vašeho názoru současná situace na tento typ tlumočení?
- Za projekt CO-MINOR-IN/QUEST I získal Váš výzkumný tým ocenění, o jakou cenu se přesně jednalo a co bylo důvodem pro ocenění?
- V rámci projektu CO-MINOR-IN/QUEST II jste prováděli rozhovory s nezletilými, jak tyto rozhovory probíhaly a jaké výsledky přinesly?
- Kdy probíhaly projekty TraiLLD a JUSTISIGNS?
- V publikaci TraiLLD jste spolu s Katalin Baloghovou a Dominique van Schoorovou doporučovaly vznik platformy, která by sloužila ke sdílení materiálů a informací ke kurzům pro soudní tlumočnické tzv. „méně rozšířených jazyků“, vznikla již taková platforma?
- Výzkumný projekt ChiLLS skončil v říjnu minulého roku, jaké přinesl projekt výsledky?

- Jaké výsledky přinesl výzkumný projekt TOCAT?
- V rámci rešerší ohledně Vašeho výzkumu se zabývám projekty CO-MINOR-IN/QUEST I, CO-MINOR-IN/QUEST II, EmpathicCare4All, ChiLLS, ImPLI, JUSTISIGNS, TOCAT, TraiLLD, TransLaw a AVIDICUS, neopomněla jsem nějaký výzkumný projekt?
- Při rešerších ohledně Vašeho výzkumu jsem narazila na několik textů v jazycích, které bohužel neovládám, mohla byste tyto články v krátkosti shrnout? V případě, že jsou dostupné i v nizozemštině či angličtině, mohla bych Vás o ně požádat?

Didaktická činnost

- Mohla byste krátce popsat vývoj výuky tlumočení v Belgii? Má Belgie/Brusel nějaké výsostní postavení v rámci tlumočení, když tam sídlí EU?
- Jaké předměty vyučujete na Katolické univerzitě v Lovani?
- KU v Lovani je členem konsorcia EMCI. Jak tento kurz probíhá? (V Praze např. jednou za dva roky, součástí NMgr.). Jste i Vy sama aktivní v oblasti vzdělávání tlumočnicků v rámci tohoto programu?
- V roce 2019 jste v rámci své přednáškové činnosti navštívila Univerzitu Karlovu. Spolupracujete s Univerzitou či s dalšími institucemi v České republice častěji? Pokud ano, s jakými a o jaké činnosti se jedná?
- Výstupem řady Vašich výzkumných projektů jsou výukové moduly, aplikujete tyto moduly v rámci své didaktické činnosti?
- Vyučujete tlumočení i mimo KU v Lovani či EMCI?
- Chtěla byste ještě něco dodat nebo okomentovat?

Příloha 2 – Návrh otázek k rozhovoru s Heidi Salaetsovou (nizozemská verze)

Vragen voor het interview

Algemene vragen

- Wat was voor u de motivatie om tolk te worden?
- Wat is uw talencombinatie?
- Kunt u kort iets over uw opleiding zeggen?
- Wijdt u zich tegenwoordig actief aan het tolken of concentreert u zich exclusief op onderzoek en didactiek?
- Bent u lid van een beroepsorganisatie? Zo ja, van welke?
- Bent u geaccrediteerd voor Europese instellingen? Zo ja, bent u daar ook tegenwoordig actief? Waar en hoe lang? Hoe is het tolken voor de EU met betrekking tot de pandemie veranderd?

Onderzoek

- Welk gebied van uw onderzoek is voor u cruciaal en waarom?
- Ik heb gemerkt dat veel van uw onderzoeksprojecten aan gerechtstolken gewijd zijn, waarom hebt u beslist u juist op dit gebied in zo grote mate te concentreren? Bent u als gerechtstolk actief?
- U bent verantwoordelijk voor de GVT-opleiding op de KU Leuven. Hoe kan een tolk in België gerechtstolk worden? Aan welke eisen moet men voldoen?
- Op welke verdere onderzoeksgebieden focust u zich?
- U concentreert zich ook op tolken met behulp van nieuwe technologieën, welke invloed heeft in uw opinie de situatie van tegenwoordig op deze type van het tolken?
- Voor het onderzoeksproject CO-MINOR-IN/QUEST I heeft uw onderzoeksteam een prijs gekregen, wat was dat voor een prijs en wat was de grond voor de waardering?
- In het kader van het project CO-MINOR-IN/QUEST II heeft uw onderzoeksteam interviews met kinderen gedaan, hoe verliepen de interviews en wat voor resultaten brachten ze?
- Wanneer verliepen de projecten TraiLLD en JUSTISIGNS?
- In de publicatie van TraiLLD pleit u met Katalin Balogh en Dominique van Schoor voor het oprichten van een platform waar men materialen en informatie over cursussen voor gerechtstolken van de zogenaamde „minder verspreide talen“ zou kunnen delen. Is zulk platform ondertussen ontstaan?

- Het onderzoeksproject ChiLLS kwam in oktober 2020 ten einde. Wat voor resultaten bracht het project?
- Wat voor resultaten bracht het onderzoeksproject TOCAT?
- In het kader van mijn masterproef wijd ik me aan uw onderzoeksprojecten CO-MINOR-IN/QUEST I, CO-MINOR-IN/QUEST II, EmpathicCare4All, ChiLLS, ImPLI, JUSTISIGNS, TOCAT, TraiLLD, AVIDICUS en TransLaw, zijn dat alle projecten of zijn er nog andere? Zo ja, welke?
- Tijdens mijn onderzoek gewijd aan uw werk kwam ik tegen een paar teksten in talen die ik helaas niet spreek, mag ik u vragen om deze teksten (Salaets, Heidi; 2006. *Il giro delle regioni: Lo Stivale in parole. Publisher: ACCO; Leuven; 2007. Innumerevoli contrasti d'innesti: la poesia del Novecento (e altro). Publisher: Franco Cesati - Leuven University Press; Firenze – Leuven*) kort samen te vatten? Als ze ook in het Engels of in het Nederlands bestaan, mag ik u om deze teksten verzoeken?

Didactische activiteiten

- Kunt u kort de ontwikkeling van het tolkenonderricht in België beschrijven? Heeft België/Brussel een belangrijke positie in het kader van tolken, als daar de EU zit?
- U bent aan de KU Leuven docente tolkwetenschap en tolken Italiaans-Nederlands, mag ik u vragen, welke lessen u concreet geeft?
- KU Leuven is lid van het EMCI-Consortium. Hoe verloopt de cursus? (In Praag bijvoorbeeld één keer in twee jaren voor masterstudenten.)
- In het jaar 2019 hebt u de Karelsuniversiteit in Praag bezocht. Werkt u vaker met de Karelsuniversiteit of andere instituties in Tsjechië samen? Zo ja, met welke en om welke activiteiten gaat het?
- Resultaten van sommige van uw onderzoeksprojecten zijn trainingsprogramma's, past u deze programma's ook in de praktijk in het kader van uw didactische activiteiten toe?
Bent u als docente nog actief binnen andere opleidingen naast de master Tolken, het EMCI-programma en de GVT-opleiding?
- Wilt u nog iets toevoegen of becommentariëren?

Příloha 3 – Přepis rozhovoru s Heidi Salaetsovou

Transcript van het interview met professor Heidi Salaets

Heidi Salaets: Ik geef aan Andrea Lerchová toestemming om het interview af te nemen en ook op te nemen op Teams.

Andrea Lerchová: Dank u wel. Dus hartelijk bedankt dat we hier vandaag kunnen ontmoeten om over uw werk en uw onderzoek te spreken.

HS: Ja, ik voel me heel vereerd, ik vind het ongelofelijk, ja er zijn belangrijkere personen dan ik, maar goed ja.

AL: Ik vind uw onderzoek ook heel belangrijk en heel interessant en ik ben ook heel blij dat ik mijn beide vakken gebruiken kan om mijn masterproef te schrijven dus voor mij is het echt perfect.

HS: OK, goed.

AL: Dus mag ik nu met de vragen beginnen?

HS: Ja.

AL: Ten eerste wilde ik u vragen wat was eigenlijk uw motivatie om tolk te worden. Ik heb gelezen dat u eigenlijk ten eerste Romaanse talen gestudeerd hebt als ik me niet vergis.

HS: Ja.

AL: Maar daarna hebt u met het tolken begonnen en waarom, wat was de motivatie.

HS: Kijk, dus die eerste reeks vragen dacht ik al meteen dus daar kan ik minder op zeggen omdat ik dus geen tolk ben van opleiding en zoals je zelf hebt gezegd of hebt ontdekt, ik ben dus iemand van de Romaanse studies. Dat betekent dat ik in de faculteit letteren, de arts faculty, dat ik daar Italiaans en Frans heb gestudeerd, de taalkunde en de literatuur en wat was dan mijn motivatie om tolk te worden of om te beginnen de tolkvaardigheden onder de knie te krijgen. In 2000, ik heb dus een doctoraat ook in de Italiaanse literatuur, daarom een beetje verder vraag je, ik kwam een paar teksten tegen in talen die ik niet spreek, dat is Italiaans, dat is van mijn oude periode, dus tot 2005 of misschien 2000, 2002 ga je publicaties vinden van de Italiaanse literatuur dus dat is voor jou helemaal niet interessant. Dus ik heb twee levens. Eén als student en doctoraatstudent Italiaanse literatuur, dan ben ik daar eigenlijk uitgerold omdat ik in 2000 geselecteerd was in de Faculteit, waar ik nu werk, in Antwerpen. Maar dat was toen een Hogeschool, dus een Hogeschool onder auspiciën van de KU Leuven. Dus dat was allemaal nog voordat die Hogeschool inkantelde in de Universiteit dankzij de nieuwe programma's. Goed, dus in 2000 kon ik daar beginnen maar dus dat was echt een - zoals we dat toen noemden - een vertaler- en tolkschool, echt een specifieke opleiding maar ik had geen, om te beginnen, had ik geen specialisatie Nederlands. Om te vertalen naar je moedertaal, moest je, ja OK ik ben wel moedertaalspreker maar je weet ook goed genoeg, moedertaalspreker zijn is geen garantie om een goede vertaler te zijn of om een goede tolk te zijn. Dus daar moeten ook onze tolken, ook onze vertalers heel hard werken op hun moedertaal om die perfect te maken. Dus ik had niets gehad, ik had Frans, ik bedoel tot mijn achttiende in de middelbare school en dan veel jaren Frans en Italiaans, nul Nederlands behalve academische vakken. Ik bedoel geen vak "Nederlands". Dus ik ben dan naar die vertaler- en tolkopleiding gegaan eerst in 2000 in Brussel, op de campus in Brussel die dus nu nog altijd bestaat en daar ben ik in 1999 aangekomen en in 2000 vertrokken. Ik ben daar maar één jaar gebleven omdat ik in Antwerpen dan, ik heb dan mijn doctoraat gehaald in 1999 en in Brussel was ik doctor-assistent en in Antwerpen kon ik meteen docent worden dus het was een trapje hoger dus heb ik in Antwerpen gesolliciteerd. Dus ik ben één jaar in Brussel geweest maar de inhoud is dezelfde dus vertalen

en ik moest dus beginnen en dat is de sterkte van een master, je hebt een masters diploma maar eens je op de arbeidsmarkt komt, is daarom niet dat diploma alleen waarmee je gaat werken. Dus eerste werk was vertaalwetenschap leren, Nederlands bijschaven, vertaalstrategieën leren enzovoort maar ik had daar dan ook Italiaans en dus mijn hoofdvak was nog altijd, ik heb nooit of amper Frans gegeven, alleen Italiaans, dus de taal en dan vertaling. Dus ik heb mijzelf bijgeschoold, dan ben ik in Antwerpen begonnen en daar heeft men mij vrij snel gevraagd of dat ik wou meedoen, met welke expertise? Met het tolken omdat daar dus de persoon die op pensioen gegaan was die ik verving, die was ook met tolken bezig en men had er dan iemand een tijdje gezet maar dat werkte helemaal niet en dus dachten ze waarschijnlijk omdat ik zo gemakkelijk praat, we gaan dat aan Heidi Salaets vragen. Maar ja, nu een expertise, dat was zo 2005 zoiets dat ik er echt begon mee te werken. Dus opnieuw herscholen van vertalen naar tolken en dan heb ik, men had die vraag wel eens gesteld en dan ben ik voor de zekerheid, ben ik gewoon in de les gaan zitten bij de tolken. Dus ik heb alle tolkenlessen gevolgd, ik heb de notitietechniek gevolgd, ik kan consecuten maar ik heb dus nooit, ik ben nooit in een cabine geweest maar mijn specialiteit is eigenlijk consecutief en notitietechniek. Daar heb ik mij volledig op toegelegd. Maar ik ben dus geen cabinetolk, dat betekent ook eens ik ben beginnen lesgeven, deed ik altijd consecutief en ik had een collega van de Europese Commissie die het simultaan deed want ik vind je kan niet iets onderwijzen dat je zelf niet kan. Dus ik kan perfect notities nemen, speech reproduceren consecutief maar simultaan neen. Dus dat was een beetje mijn geschiedenis en dan heeft men mij op een bepaalde ogenblik gevraagd dus toen ik dat allemaal onder de knie, allemaal zelfstudie: tolkwetenschap begonnen, Seleskovitch, Lederer, Daniel Gile, Moser-Mercer en maar lezen, gewoon zelfstandig want ik heb ook nooit, dat moet ik nu eerlijk zeggen, ik heb nooit een coach gehad of een tutor of iemand die mij heeft begeleid in dat proces. Allemaal zelfstudie dus dat is iets dat je als master echt, vind ik, geleerd hebt van zelfstandig en kritisch aan dingen te werken. En dan mijn voorganger en dat is een belangrijke naam in de tolkwetenschap Erik Hertog – die naam zal je wel gezien hebben.

AL: Ja.

HS: Erik Hertog die ook veel projecten heeft gedaan met DG-Justice enzovoort, die had aangekondigd dat hij met pensioen zou gaan. En dan heeft men gelukkig langetermijnvisie gehad en gevraagd of ik hem wou opvolgen en hij is dan uiteindelijk vertrokken in 2008. Dus dan heb ik die drie jaar mij heel intensief voorbereid en dan is hij wel voor mij een soort tutor geweest in de zin dat hij mij overal heeft meegenomen naar vergaderingen, naar congressen, naar Alcalá de Henares, naar Charles bijvoorbeeld, Charles University in Praag. Overal, Triëst kende ik natuurlijk vanuit het Italiaans maar overal waar congressen waren, ging ik mee, dat ik de meeste dan, de mensen leerde kennen. Ik was dus nieuw in het vakgebied en dat was een beetje mijn geschiedenis.

Dus mijn talencombinatie is Nederlands, Frans, Italiaans. Ik zou zeggen Frans is C want ik zou niet naar het Frans durven tolken, niet meer. Ik ben altijd met Italiaans bezig, ook al ben ik Belgische en ook al geef ik, nu niet omwille van corona, geef ik in Parijs les en geef ik ook soms in Franstalige deel van België les, dat is niet hetzelfde als tolken. Ik zou niet durven tolken in het Frans.

Dus mijn opleiding, dat heb ik gezegd dus dat is volledig autodidact. Wat wou ik nog zeggen. Dus actief aan het tolken, ik heb dat kort gedaan maar dat is nu exclusief onderzoek en didactiek en ik ben dus geen lid van een beroepsorganisatie en ook niet geaccrediteerd dus dat eerste stukje, dat is helemaal anders en ik moet jou ook een beetje toch dacht ik, de geschiedenis in België van het vertaal- en tolkonderzoek toch even meegeven want in België bestonden die vertaal- en tolkensholen echt beroepsgericht dus die waren gericht op het beroep, dus een masterproef schrijven dat was een vertaling, basta. Daar kwam amper reflectie bij te pas. Tolken, hoe zat het tolken in mekaar, eerst was je vertaler, schreef je een masterproef in

vertaling en dan ging je de specialisatie tolken doen. Daar was geen masterproef dus over het tolken werd nooit gereflecteerd, er was gewoon geen onderzoek tot 2013. 2013, dat is toch maar acht jaar geleden, zijn wij als Hogeschool deel beginnen uitmaken van KU Leuven, van een universiteit, van een academische instelling. Dus dat is na de Bologna-akkoorden allemaal gebeurd, die veranderingen, na Bologna. En dus bij ons, waarom zo laat, in 2013, want in 2007 dus, wacht. Bologna is gestart drie jaar ervoor, in 2007 hadden we de eerste keer een master in het tolken rond gesprekstolken.

AL: Sorry, in welk jaar?

HS: 2007 en dus dat betekent dat we 2003/4 de eerste keer de nieuwe bachelor hadden, want na Bologna, en dan 2006/7 was de eerste master in het tolken die niet gewijd was aan conferentietolken maar aan gesprekstolken want conferentietolken bleef en is nog altijd een postgraduaat, een vijfde jaar. En dus in 2013 is er na heel veel gelobby... want ik zit in Faculteit Letteren maar in de Faculteit Letteren zijn ze nooit of niet actief bezig geweest met vertalen en tolken. Wat er wel bestond, was vertaalwetenschap en heel veel interessante maar boeiende reflecties over vertalen en fundamenteel onderzoek, translation policy enzovoort, daar komen grote namen uit Leuven: José Lambert, Reine Meylaerts enzovoort. Maar die mensen die hebben of hadden nog nooit een letter vertaald of die hebben nog nooit getolkt. Ik tolk ook niet maar ik sta wel in het beroep ook met mijn collega die gerechtstolk is, Katalin Balogh. Dus ik volg het beroep van, ik ken de beroepsorganisaties, ik werk aan Ministerie van Justitie mee enzovoort, maar dat is voor straks maar dus tot dan toe was het aan de Letteren geen onderzoek, zeker geen tolkwetenschap. En in 2013 ontstaat de Onderzoekseenheid Vertaalwetenschap en die Onderzoekseenheid die heeft drie onderzoeksgroepen dus drie subdivisies zal ik zeggen. Dat is Vertaling en Technologie, Vertaling en Interculturele Transfer (VICT). Dus dat zijn twee vertaalonderzoeksgroepen en de Onderzoeksgroep Tolkwetenschap. Dus vanaf 2013 pas, ik deed al daarvoor onderzoek dankzij, met de hulp van Erik Hertog enzovoort. Maar ja toen die vertrokken is, moest ik het alleen doen. Want onder andere met uw prof., met mevrouw Čeňková, heb ik al onderzoek gedaan in, ik denk dat het al 2008 was, denk ik al, het eerste, de ImPLI. De ImPLI was het eerste dat ik zelfstandig deed, ik bedoel zonder Erik Hertog, Improving Police and Legal Interpreting en dat was met professor Čeňková. En zo hebben we mekaar leren kennen en ook via EMCI maar dus dat is misschien ook voor een ander moment. Goed dus dat wou ik even schetsen. Dus we hebben nog maar een Onderzoeksgroep Tolkwetenschap dus Interpreting Studies van 2013.

AL: Dat is interessant, dat wist ik niet. Ik wist wel dat conferentietolken als postgraduaat geleerd wordt maar dat is heel interessant dat Tolkwetenschap pas in 2013 ontstond.

HS: Ja, inderdaad. En wat wou ik nu nog zeggen. Met uw Prof. Čeňková heb ik dan heel veel contact gehad later ook nog in onderzoek. We komen mekaar regelmatig tegen op congressen maar ook vooral via EMCI. Dus tot vorig jaar was ik ook docent, ik doe er dus minder onderzoek rond maar docent in dat postgraduaat, tot vorig jaar, voor Italiaans en nogmaals ik nam alleen het consecutief voor mijn rekening maar wat ik wel deed en heb ik heel veel gedaan, ik heb zeker tien opleidingen gedaan als docent. Ik heb zeker tien "Training voor trainers" gedaan. Dus alle docentopleidingen die deed ik in Rome, dat was een hele tijd met AIIC maar dan mochten wij ook, ook al waren wij nog geen EMCI, vóór wij EMCI werden, mochten wij ook wel, nodigde professor Čeňková die dus toen verantwoordelijk was want nu zit het in Hongarije, in Boedapest, het EMCI Training voor Trainers programma maar dat zat bij mevrouw Čeňková en we mochten dus ook gaan en ik ben dan drie keer na mekaar heb ik zo'n proces gevolgd kort consec, lang consec, simultaan en dan simultaan tolken van het blad dus met tekst. Dus die drie opleidingen en nog één, ik heb nog één gevolgd over testen, over testen maken, over de evaluatie van tolken dus hoe maak je een goede speech enzovoort. En dan moesten wij ook, want ik sta dus in de EMCI-Repository, dan moesten wij ook als compensatie

want het was een hele mooie cursus en interessant en die was gratis voor ons dus vliegtuigticket werd betaald, hotel werd betaald, alles was op kosten van EMCI en als tegenprestatie moesten we dan speeches geven in onze moedertaal. En dat was het dus belangrijk, om een goede speech te maken en dan was het ofwel consecutief ofwel voor simultaan gebruik en dan maakte ik speeches in het Nederlands. En zo had natuurlijk EMCI, als er twintig mensen deelnamen en iedereen deed drie speeches, hadden zij zestig didactische speeches op de Repository, begrijp je. En zo heb ik dus ook heel veel samengewerkt met professor Čeňková.

AL: Ik heb gezien dat u ook met mevrouw Timarová hebt gewerkt.

HS: Ja, klopt. Ze is heel in het begin, dus toen ik ook nog maar met tolken startte, was zij een onderzoekster bij ons, ze heeft haar doctoraat geschreven bij professor Čeňková ook en bij Erik Hertog, dus mijn voorganger. En ze zat bij mij op kantoor en dan hebben wij samen en dat is een belangrijk onderzoek geweest want daarna ben ik helemaal meer in het gesprekstolken gerold qua onderzoek. Dus, maar je kent het onderzoek waarschijnlijk dan wel als je dat opzocht over admission dus toelatingsproeven voor tolken. Dat was ons onderzoek. Dus, dat is een heel belangrijk want toen leefde Miriam Shlesinger nog want die is naar dat congres gekomen in 2009 dus we hebben daar heel mooi onderzoek verricht. We hebben eigenlijk het onderzoek van Gerver opnieuw gedaan rond de validiteit, van de betrouwbaarheid en validiteit van ingangstoetsen. Dus je laat, je weet bij EMCI moet je een toelatingsexamen doen. Sommige mensen zakken daarvoor en mogen dan niet beginnen, je geraakt die kwijt en andere mensen mogen wel beginnen maar zakken toch aan het einde en in bepaalde... Dus Šárka Timarová is dan nagegaan - dat was vroeger onderzoek dat ze deed met Kilian Seeber in Zwitserland in Genève, - "wat als die proef niet bindend is?". Dus zoals bijvoorbeeld in Italië. Je was niet geslaagd voor je ingangsexamen en je mocht toch beginnen en daar waren mensen die slaagden. Dus de vraag is: "hoe goed, hoe voorspelbaar zijn die toelatingsproeven?". Die zijn blijkbaar niet zo voorspelbaar en daar hebben we een heel mooi onderzoek rond opgezet, congres rond gedaan, publicatie rond gedaan en nu dus tien jaar later zag ik een call voor een, was dat een congres of een publicatie, ik weet het niet meer, met Mariachiara Russo uit Italië die daar ook rond gewerkt heeft, opnieuw rond toelatingsproeven dus tien jaar later gaat men dat... en dat was echt wel heel heel interessant onderzoek waar we ook veel reactie op gekregen hebben. Maar dus het startpunt kwam van Timarová, van Šárka die in Genève dus met Kilian Seeber daarop had gewerkt. Maar haar eigenlijke onderzoek met professor Čeňková was totaal iets anders, was het werkgeheugen bij tolken onderzoeken dus fundamenteel onderzoek en de working memory. Dus daarvoor is zij bekend eigenlijk. Zij heeft ook in de fameuze, die ken je wel, die Encyclopedia, kan je die zien?

AL: Sorry, ik kan die niet zien.

HS: Ah dat is omdat ik mijn camera....zo dan. Ken je die?

AL: Ik heb erover gehoord maar ik heb het helaas niet gelezen.

HS: Ja dat is een encyclopedie dus dat kan je niet lezen dus dat is een encyclopedie met allemaal, eens kijken hoeveel termen erin staan, speelt geen rol, 297. Termen rond tolken dus de *Routledge Encyclopedia of Interpreting Studies* van Franz Pöchhacker. Dat is een beetje de Bijbel nu, het is van 2015 en Timarová heeft daar bijvoorbeeld in geschreven een artikel rond working memory, dat is zeker, dat is zij. Dus ze had zo een beetje twee sporen. Ze had haar eigen onderzoek: working memory, ja dat is Šárka Timarová, ja, working memory bij professor Čeňková en dan heeft ze dus met mij ingangstoetsen gedaan.

AL: Maar u hebt samen met mevrouw Timarová dus onderzoek over toelatingsproeven voor tolken gedaan.

HS: Ja, dat kan je dus vinden in mijn publicatielijst, zeker en vast. Dus daar, dus die ken je, ik bedoel je kan daar aan, als je naar KU Leuven gaat, wie is wie.

AL: Ja, ik denk ik heb het wel uitgeprint, ik werk ermee. Bedoelt u dit lijstje?

HS: Ja, zo ziet het er niet uit op mijn scherm.

AL: Ik heb het gekopieerd maar ik denk wel dat het waarschijnlijk dat is.

HS: Het is ook niet volledig, hoor. Ik moet dat dus dringend aanvullen. Ik heb nooit tijd. Je moet dat zelf aan willen, wacht. Ik ga eens publicatielijst, ik ga misschien mijn scherm eventjes delen en dan zie je het.

AL: Ja, graag.

HS: Hier en dat is natuurlijk vrij klein. Zie je het nu?

AL: Ja.

HS: Zie je dus en hier: Timarová, Salaets, 2011 dus dat is tien jaar geleden, *Learning styles, motivation and cognitive flexibility in interpreter training: self-selection and aptitude* en dat is verschenen in de *Interpreting* en dan is dat nog eens, heeft Franz Pöchhacker daar nog eens een apart boek aan gewijd. Dus dat is eigenlijk nog eens integraal zonder wijzigingen opnieuw gepubliceerd. Dat was het voorstel van de editor want normaal mag je iets niet twee keer publiceren, maar dus hier was het wel het geval. Dus zie je 2011 was het.

AL: Ja.

HS: Dus zie je en je ziet toch in mijn publicaties zeker de A1 tussen, er is tien jaar pauze tussen, er zit tien jaar niet alleen, dat ik niets heb gepubliceerd want toen was ik dus volop aan het studeren. Ik bedoel, je kan niet onderzoek doen over iets waar je niets van weet. Dus ik ben gewoon moeten beginnen studeren. Dus voilà.

AL: Ja en mag ik u nog vragen, u zei ook dat u eigenlijk ook op de Karelsuniversiteit was om hier les te geven, ik was eigenlijk ook erbij.

HS: Ja.

AL: Doet u dit regelmatig of op andere universiteiten of instituties in Tsjechië misschien?

HS: Ja dus dat heb ik nog eens een beetje opgezocht. Dat is niet lang geleden maar de namen van de steden in het Tsjechisch. Toen in 2019, toen ik bij jullie was, heb ik, toen had professor Čeňková mij uitgenodigd voor het academische luik maar dan heeft ONETS, ik weet niet of je dat kent, dat is het Overleg Neerlandici Tsjechië en Slowakije, ik had het even terug opgezocht. ONETS had mij gevraagd om ook lessen te geven dus Nederlands. Ik was dan bij Nederlands in Praag, in Olomouc en in Brno en dan ook nog in Bratislava. Maar ja dat is dan Slowakije. Dus ONETS is het Overleg Neerlandici Tsjechië en Slowakije en ik heb toen, dat was fantastisch toen, oktober 2019 nog geen corona, ik ben toen begonnen in Praag en dan naar Olomouc, Brno, Bratislava en ik ben dan geëindigd in Wenen omdat ik daar mijn vliegtuig had en het was veertien dagen van oktober lenteweer 20, 25 graden, overal. Maar dus dat heb ik gedaan en verder ja, ik zeg het, geef ik in Parijs les maar dat is aan gesprekstolken één keer per jaar, notitietechniek.

AL: In Parijs?

HS: Ja, in Parijs. Waar men mij uitnodigt: Triëst of waar ben ik nog geweest. Ik ben ooit zelfs in Istanbul geweest, een beetje overal zo. Dus Tsjechië is eigenlijk voornamelijk Charles want dus Praag want Brno en Olomouc, zeg ik het goed?

AL: Ja, heel goed.

HS: Ik was bij de leerstoel in Nederlands. Dus voor die organisatie en dan heb ik dus ook net zoals nu voor studenten Nederlands in het Nederlands gepraat over tolken, tolkwetenschap enzovoort.

AL: Dat was denk ik eigenlijk ook op de Karelsuniversiteit.

HS: Ja ja dus dat was ik ben toen veertien volle dagen in Tsjechië gebleven, tien dagen in Tsjechië en een paar dagen in Slowakije en dan ben ik teruggevlogen vanuit Wenen dus ik ben aangekomen in Praag en ik ben vertrokken vanuit Wenen omdat het vlakbij Bratislava ligt. Dat was een hele fijne en leerrijke periode, en ondertussen ja ook allemaal, dat is het fijn als je nu terugkijkt. Ik ben nu laten we zeggen goed vijftien jaar bezig en ik ken die mensen nu allemaal van het onderzoeksgebied van de tolkwetenschap en dat is heel fijn zoals professor Čeňková en zo en nog andere mensen. Dat is heel leuk.

AL: Dat moet leuk zijn ook dat u eigenlijk andere mensen over uw onderzoek en de bijdrage van uw onderzoek kunt les geven.

HS: Ja, dat is inderdaad. In Nederland komen we heel veel maar zelfs in Antwerpen, dat is ook heel ingewikkeld, hebben we twee universiteiten. Je hebt KU Leuven en je hebt Universiteit Antwerpen. Dus als collega's werken we heel goed samen. De universiteiten zijn natuurlijk concurrenten want wij zitten als KU Leuven in Antwerpen maar er is ook de Universiteit van Antwerpen maar als collega's werken we heel goed samen en dan gaan wij ook, soms ga ik dus les geven aan de UAntwerpen over mijn onderzoek, over ons onderzoek maar dan komen de collega's van Antwerpen ook eens vertellen over hun onderzoek. Het hoeft zelfs niet buitenland te zijn. Maar het is heel fijn als je inderdaad over je onderzoek kan praten omdat dat is belangrijk dat er uitwisseling is, wat doen anderen? Je kan altijd... en dus niet alleen mijn onderzoek is belangrijk. Ik vind veel belangrijker dat ik dus ook, ook in mijn lessen nodig ik altijd mensen uit om over hun onderzoek te praten want mijn onderzoek is maar één in een groot geheel dus en als we zo kunnen uitwisselen, ik ga ergens en iemand anders komt naar ons, dan kunnen we onze kennis vergroten, verbreden.

AL: Ja zeker.

HS: Moeten we misschien verder gaan met onderzoek want ik denk die algemene vragen die hebben we allemaal gedaan.

AL: Ja, denk ik ook. Dus heel graag. Ik heb gezien dat eigenlijk heel veel van uw projecten aan gerechtstolken gewijd zijn. Is het voor u eigenlijk een cruciaal gebied of waarom wijdt u zo veel aan gerechtstolken?

HS: Ja, dat is ook eigenlijk in eerste instantie een beetje toeval omdat, ja echt toeval, heb ik ook weer allemaal moet leren dan, eerst heb ik me moeten toeleggen op vertaalwetenschap en op Nederlands, dan heb ik mij moeten focussen op tolkwetenschap en dan ja opnieuw studeren gerechtstolken omdat Erik Hertog dus mijn voorganger die was daar, laten we zeggen, pionier in. Dat is iemand die dat volledig heeft opgestart. Dus die is in 2000 al begonnen met een opleiding Gerechtsvertalen en -tolken, gebaseerd op onderzoek dat dan gedaan werd met, gefinancierd werd met geld van Het Directoraat-Generaal Justitie van de Europese Commissie dus *DG-Justice European Commission*. En dus die is daarmee gestart eigenlijk eind jaren 90 en aan de hand van dat onderzoek is zijn cursus gestart met, daar kunnen we het straks nog over hebben hoe, want dat is ook een vraag hoe die eruit ziet. En zo ben ik eigenlijk ook omdat dat een belangrijk onderzoeksdomen was, ben ik daar eigenlijk zo ingerold, heel eerlijk. En ook dat is een eerste natuurlijk toeval, weet je, heel veel dingen zijn toeval. Heel veel dingen zijn gewoon toeval. Ook dat ik bij de tolken en vertalers terechtgekomen ben is omdat er iemand, een jonge man, ik bedoel, 55 en die ging op pensioen, 55, die vertrok. Dat is toeval en zo is de bal aan het rollen gegaan dus heel veel is dan, dat zal je wel zien, achteraf kan je dat zeggen,

heel veel in je leven is eigenlijk toeval. En dan moest ik kiezen tussen Antwerpen of Brussel want ik zat al in Brussel, ik zat daar heel graag en ben ik toch naar Antwerpen gegaan. En daar dan Erik Hertog en daar gerechtstolken, dus zo loopt het leven soms. Maar ook omdat ik het heel belangrijk vind dus ik heb dan ontdekt dat er eigenlijk op vlak van rechten voor anderstaligen in de rechtspraak was er niets. En onder andere dus tot de richtlijn 2010/64 verscheen, die ken je? Het recht op vertalen en tolken in strafzaken?

AL: Ja, ook veel van uw projecten zijn gebaseerd op de richtlijn, heb ik gezien.

HS: Ja, voilà, kijk en dus ik moet zeggen dat Erik Hertog daar bijvoorbeeld mee aan de basis gelegen heeft van die richtlijn. Dus hij is begonnen 1998, 1999 met zijn onderzoek. Die richtlijn is van 2010. Dus zo zie je maar hoe traag onderzoek op gang komt of liever hoe langzaam onderzoek impact heeft op de maatschappij. Het is pas tien jaar later dat die richtlijn er gekomen is. Dat mensen die beschuldigd worden van criminele feiten maar die bijvoorbeeld, je spreekt Nederlands maar dus als ik in Tsjechië wordt aangehouden, ik kan geen woord Tsjechisch en wat dan, hoe worden mijn rechten gevrijwaard, hoe worden die gerespecteerd. Ik weet niets dus ik ben, word overgelaten aan het lot want ik begrijp niets. Dus ik vond het toch wel heel belangrijk en daarom zeiden we daar echt, maar dan je hebt dat waarschijnlijk gezien, een paar jaren geleden, dat is even belangrijker, dat zijn niet echt zo, dat zijn wel regels rond charters en zo maar nog geen Europese richtlijn rond medisch tolken. Dus dat is hetzelfde. Daar hebben we nu ook sinds een jaar of vijf onderzoek naar en dan zie je hoe ook een patiënt soms totaal niet geholpen wordt omdat die dus niets begrijpt en het probleem is vaak of probleem ik mag het niet te negatief stellen, maar de gebruikers van tolken dus de rechter, de advocaat, de politiemann, de dokter, de verpleger, die ziet niet het belang in van goede communicatie met een tolk. Die denken: we doen hier een beetje Frans, we doen hier een beetje Engels, we doen een beetje handen en voeten, een beetje och, het zal wel lukken. Maar dus zo lukt het niet.

AL: Ja, ze zijn het niet gewoon om met een tolk te werken.

HS: Ja, toen toch nog niet. Nu dus kijk, we zijn 2021, die cursus die loopt twintig jaar en nog altijd moeten we, steeds minder, maar moeten we mensen overtuigen dat het in het belang is van hun, van hun werkgebied, van hun domein, van hun beroep, dat ze er een tolk bijnemen. Hoe kan je met een anderstalige, hoe kan je nu als een rechter een oordeel vellen of hoe kan je als advocaat met iemand een gesprek hebben als je dus niets begrijpt? Of hetzelfde voor een dokter, hoe kan je een anamnese doen als je amper met mekaar kan praten? Hoe moet je dan ontdekken wat die persoon heeft? Wat die zijn probleem is? En dat gaat heel traag. We zijn twintig jaar verder en dat was jouw eerste vraag en dat wil ik heel veel nadruk op leggen. Het gebied van onderzoek dat cruciaal is, ik zou niet weten. Ik vind gesprekstolken over het algemeen zeer bijzonder, dus gesprekstolken daarmee bedoel ik gerechtstolken, medisch tolken, tolken in asielzaken, sociaal tolken dus *community interpreting* heet bij ons sociaal tolken en dus overal in de maatschappij vind ik een zeer belangrijk gebied maar dat is niet minder of meer belangrijk dan conferentietolken, maar mij persoonlijk spreekt het heel erg aan omdat het belangrijkste voor mij in onderzoek is impact hebben. Dus dat ik onderzoek doe en dat daar iets mee gebeurt, dus dat er in de maatschappij iets verandert, zo klein maar, maar iets. Dat is het absoluut belangrijkste.

AL: Ik vind eigenlijk ook heel belangrijk en leuk dat uw projecten gewijd zijn aan thema's die meestal niet alleen voor België of Nederland toepasselijk of relevant zijn maar eigenlijk ook voor andere landen, ik bedoel bijvoorbeeld medisch tolken is eigenlijk voor alle landen relevant en ook wat gerechtstolken betreft, u werkt met de richtlijn 2010 en dat is eigenlijk ook voor alle EU-landen van belang.

HS: Ja, dat is het voordeel van die Europese projecten dat je altijd internationaal werkt, dat wel. Maar ja dat is niet zo gemakkelijk om er het geld voor te krijgen want natuurlijk alle andere

landen, dus iedereen in Europa kan meedingen voor die fondsen, voor dat geld van DG-Justice. Dus dat maakt het niet minder moeilijk maar dat vinden we ook verrijkend. Samen met mijn collega want ik doe niets alleen, mijn rechterhand eigenlijk, we zijn een beetje een Siamese tweeling met mijn collega Katalin Balogh. Je ziet die haar naam wel overal verschijnen.

AL: Ja.

HS: Dat is een Hongaarse collega die dus ook perfect Nederlands spreekt en Duits en Engels. Dat vinden we heel verrijkend omdat van elk land natuurlijk: Tsjechië, Hongarije, Nederland, Italië, Duitsland, Frankrijk en wij hebben Verenigd Koninkrijk jammer genoeg, Verenigd Koninkrijk heeft fantastisch onderzoek, we hebben daar geweldige collega's, we mogen niet meer samenwerken of toch niet voor Europese projecten. Dus van al die mensen hebben wij ontzettend veel geleerd. Overal is het anders, overal zijn er andere, OK er is 2010/64 maar dat is een Europese richtlijn als je dan ziet hoe dat wordt toegepast of hoe het werkt in de verschillende Europese landen is dat dus altijd verschillend.

AL: Ja, dat wilde ik u ook vragen, dat is eigenlijk zoals u zegt heel verschillend. Bijvoorbeeld ook met gerechtstolken. Bij ons bijvoorbeeld is dat formeel en de gerechtstolken krijgen lessen om gerechtstolken te worden maar ik heb gelezen dat in België is het eigenlijk niet zo, als ik me niet vergis. Of ik weet dat er een GVT-opleiding is in Antwerpen bij u. U bent ervoor verantwoordelijk?

HS: Nee, dat is Katalin Balogh.

AL: Aha, sorry.

HS: Nee, ze is begonnen als docent Hongaars want, dat is afgeschaft, docente Duits ook maar ze is altijd, ze heeft dus van Erik Hertog die opleiding overgenomen en zij is verantwoordelijke voor de opleiding. Ik werk met haar mee en ik werk er ook in mee dus voor de examens of voor les of zo maar die cursus bestaat nu het 21ste jaar want wij wilden vorig jaar 2020, wilden wij 20 jaar cursus Gerechtsvertalen en -tolken vieren met een congres, met een boek, niets, dus ja door corona is het helemaal, dus is het allemaal weggefallen. Dus we gaan dat later doen. Dus dat bestaat 20 jaar en sinds, dat was nog heel recent, hoor, even op mijn computer kijken, ik denk dat dit nu het derde jaar is, dus in de 2010/64 staat dat men onder andere, daar staat veel in maar artikel 5 heeft het over kwaliteit van het tolken, kwaliteit van het gerechtstolken en gerechtsvertalen en dat men daar dus moet op toezien hoe kan je kwaliteit krijgen. Je kan alleen maar kwaliteit krijgen als je mensen opleidt en dan stond er ook aan het einde van die 2010 dat dus deze richtlijn zou moeten geïmplementeerd zijn in 2013. Dat wil zeggen dat de richtlijn zou moeten omgezet zijn in nationale wetgeving. In België zijn ze daar nu mee bezig, dus veel te laat.

AL: Dus de opleiding is eigenlijk nog niet formeel of om het anders te zeggen er werken nog gerechtstolken die geen formele opleiding hebben?

HS: Formele moet je zeggen in het Nederlands.

AL: Formele, sorry.

HS: Ja geen probleem, dat is het enige foutje dat je tot nu toe gemaakt hebt. Ik ga eens kijken, gerechtstolken, accreditering, van wanneer is dat. Ja 18. Dat is het derde jaar inderdaad. Dus met die 2010 moest, raadde men aan om op te letten op kwaliteit, moest er register komen en dan is er in België een wet gekomen op het register voor, dat is een vreemde titel, het Register voor Beëdigd Vertalers en Beëdigd Tolken en Beëdigd Vertalers-Tolken. Dus beëdigd vertalers, beëdigd tolken en dan beëdigd vertalers-tolken. En we dachten wie bedoelen ze daarmee, daar bedoelen ze de taptolken mee, de mensen die afgeluisterd materiaal omzetten. In het Engels heet dat *lawful interception* dus als de politie de toestemming krijgt om bijvoorbeeld criminelen af te luisteren op een telefoon en op een GSM en die hebben dat materiaal verzameld

dan zijn dat tolken-vertalers wie ze kunnen vinden die dat dus vertalen naar het Nederlands of tolken naar het Nederlands. Dat is ook heel apart, dat is ook een onderzoeksgebied van ons maar enfin. Dus dat register is er gekomen en dan in 2018 is er een oproep gekomen om opleidingen te voorzien, 2018, toen waren we dus al 18 jaar bezig en dan hebben andere instellingen dus zich ook kandidaat gesteld om opleidingen te voorzien, bijvoorbeeld Universiteit Gent voorziet nu. En nu heb je dus officieel en wij zijn daar bij, officieel geaccrediteerde opleidingen voor gerechtsvertaler en -tolken maar Andrea ik moet daarbij zeggen maar, maar die opleiding die bestaat uit..., want we hebben ooit eens een presentatie gedaan rond het verschil, ik heb het gevonden. Dus wat vraagt het KB dus het Koninklijk Besluit, je weet, we zijn een koninkrijk, het Koninklijk Besluit vraagt, ik kan jou die presentatie doorsturen, dan moet ik dat hier niet aflezen, want dan kan je toch niet volgen, 4 uur algemeen overzicht van het Belgische rechtssysteem, 4 uur strafproces, burgerlijk procesrecht, noties van het strafrecht en burgerlijk recht, gerechtskosten zitten daar niet in. Juridische terminologie 6 uur. 6 uur, luister, rol van de vertaler, tolk en vertaler-tolk, toepassing van de verschillende technieken van vertaling en vertolking, strafrechtelijke en burgerrechtelijke procedures, werking van het nationale register 6 uur, 6 uur om te leren tolken en te leren vertalen, 6. 4 uur deontologie en dat is het. Dus 24 uur dus het KB, het Koninklijk Besluit schrijft 24 uur opleiding voor om vervolgens beëdigd te worden, dat is toch een grap.

AL: Ja dat is niet heel veel.

HS: Ja, ik zal jou die presentatie doorsturen. Wij hebben er nu dus, we hebben ongeveer, ah nee 26 contactuur, pardon, wij hebben ongeveer 120 contacturen.

AL: Dat is veel meer.

HS: Ja uiteraard maar dus wat is nu het probleem in België? Je hebt dus nu een vier-, vijftal geaccrediteerde opleidingen. Je hebt een opleiding die het minimum doet: 26 contacturen, je hebt een opleiding die er 35 doet aan de UGent, je hebt ons die er 120 doen, met alle studies en examens 150 en nergens is er dus een ingangsexamen behalve bij ons. Bij ons zijn er ingangstoetsen voor Gerechtsvertalen en -tolken. Waarom? Die cursus wordt gegeven in het Nederlands maar we moeten eerst, dus voor jou zouden wij jouw Nederlands moeten controleren dus jij krijgt, stel jij wilt gerechtstolk worden met Tsjechisch in België. Dus wij doen een schriftelijke toets van jouw Nederlands, ben je daar geslaagd, dat wil zeggen 80 op 100, dan mag je voor het mondeling komen. Dan gaan we jouw Tsjechisch nakijken want ik weet niet, ik weet nu wel je bent moedertaalspreker Tsjechisch, ik kan jou geloven maar iedereen kan dat zeggen: ik ben moedertaalspreker Tsjechisch of ik ben moedertaalspreker Swahili, maar hoe controleren wij dat? Dus opnieuw een mondelinge toets Tsjechisch, een schriftelijke toets Tsjechisch en een mondelinge toets Tsjechisch en als je dan die 4 proeven geslaagd bent, dan pas mag je beginnen. Niemand van die andere opleidingen doet dat. En niemand doet ook een examen. Wij doen dan daarna examens juridische kennis, we doen examens tolken, examen vertalen, examen politiemodule, een heleboel examens. Zeg maar.

AL: Dus er bestaan toch relatief grote verschillen tussen de opleidingen.

HS: Dat is de conclusie, heel juist.

AL: Er bestaat niet één opleiding die relevant zou zijn voor alle en eerst daarna kan men gerechtstolk worden maar het verschil?

HS: Ja dus wat wel is, je moet in ieder geval of nee je moet niet, bij ons dan en ook in Gent en ook in Brussel en in Antwerpen zijn er masters tolken. Masters tolken die gaan algemeen in op het gesprekstolken dus je leert tolken in het Nederlands, in de vreemde taal en dan doen wij oefeningen en rollenspelen in de verschillende domeinen dus een juridisch rollenspel, een medisch rollenspel, een sociaal rollenspel, een zakelijk rollenspel, al die domeinen en je kan

dan je kan je dan specialiseren bijvoorbeeld in gerechtstolken of in sociaal tolken. Sociaal tolken is dan in Brussel, gerechtstolken is dan in Antwerpen maar die cursus Gerechtsvertalen en -tolken die staat niet alleen open voor masterstudenten maar ook voor iedereen die al op de markt aan het tolken is want je moet nu wel, voor het register moet je wel een papier kunnen voorleggen dat je opleiding hebt gevolgd en dus wij krijgen alle talen en dat kan je best aan, daar is collega Balogh heel sterk in dus ze zorgt ervoor dat iedereen gescreend wordt: Swahili, Urdu, Pasjtoe, Bulgaars, Tsjechisch, Hongaars, Hongaars kan ze zelf, dus die mensen zitten daar ook, niet alleen onze studenten die kiezen en die hebben dan de traditionele talen: Frans, Engels, Duits, Italiaans, Spaans, Arabisch, Russisch en Vlaamse Gebarentaal. Dus dat zijn onze studenten plus alle andere mensen, iedereen, je kan uit Kortrijk komen, je kan uit Leuven komen, je kan uit overal in België, Diest, Stabroek, overal in België waar je ook woont kan je naar Antwerpen komen om die cursus te volgen maar dan met toelating. Je moet eerst 4 proeven afleggen.

AL: Bedankt en bent dus u zelf ook als gerechtstolk actief?

HS: Nee, ik heb daar gewoon geen tijd voor. Ik werk nu 150 % alleen les geven, administratie en ja administratie natuurlijk dat zijn zo'n beetje verloren uren, en maar vooral onderzoek, publiceren en projecten schrijven.

AL: Mag ik dus nu tot mijn andere vraag komen? U concentreert zich ook op tolken met behulp van nieuwe technologieën, welke invloed heeft in uw opinie de situatie van tegenwoordig met coronavirus op dit type van het tolken?

HS: Dat is een hele goede vraag. Dat is ook weer niet zo gemakkelijk om op te antwoorden in de zin van ik denk voor de conferentietolken zie ik dat zij vlot overgeschakeld zijn op de nieuwe technologieën: online werken, KUDO enzovoort. Ik heb nu Zoom ook, in Zoom zijn er ook mogelijkheden om in cabines te tolken en zo. Ik heb een collega conferentietolk die zelf een tool heeft ontworpen, laten ontwerpen door ICT-mensen die is zelf beroepstolk, freelance, conferentietolk en ze heeft nu een tool waardoor je en dat kan dus bijvoorbeeld niet in Zoom en ik kan me voorstellen dat dat heel belangrijk is, waardoor je je collega's in de virtuele cabine kan zien. Dus je hebt je vergadering en je hebt de cabines net zoals in het echt waar je met iemand in de cabine zit of waar je tijdens je pauze naar buiten loopt en even praat met een andere collega van de cabine van Tsjechisch bijvoorbeeld. Dat is nu allemaal niet online, je ziet nooit iemand maar zij heeft een tool ontworpen waardoor je dus wel met je teamgenoot in een virtuele cabine kan zitten en ook tijdens je pauzes met andere tolken kan chatten, kan praten. Dus men probeert en ik denk en dus in die zin vind ik Covid, ik persoonlijk vind dat los van de ziekte, daar is niets positief aan maar ik denk dat het positieve van Covid is dat het een boost gegeven heeft aan nieuwe technologieën. Zeker conferentietolken waren daar nooit erg gelukkig mee. Ze gaan liever ter plaats of sommige toch want andere zeggen dan weer dat is veel te veel reizen, heel veel het vliegtuig nemen. Nu is dat allemaal stilgevallen en ze hebben zich wel moeten aanpassen en ik heb de indruk dat dat bij hen heel snel gegaan is en heel goed gegaan is maar ik denk als je hun opinie vraagt, allee ik hoor dan van mijn collega's dat het toch, allee ze moeten, dat het voor hen heel vermoeiend is en dat merk ik ook als ik moet les geven 4 uur, 6 uur aan een stuk aan een computer dat is meer vermoeiend dan live dus voor hen is dat ook zo en er zijn toch echt wel problemen met natuurlijk - als je pech hebt - connectie, internet, als internet wegvalt, hoor je niet, je kan niet tolken en soms ook dus met het binnenkomend geluid of het binnenkomend beeld dat dan moeilijk is en dat maakt het voor de tolken extra extra moeilijk. Dus dat is zeker nog iets waaraan moet gewerkt worden maar in zijn geheel denk ik dat ze nu, hoe zal ik zeggen, vooruit geduwd zijn, ze moeten wel, de technologie was er al maar ze zeiden: "Ach nee, niet voor ons." maar nu moeten ze en hetzelfde voor - en dat is dan een andere ding - de gesprekstolken maar de gesprekstolken, daar is het moeilijker omdat die dus minder, hoe moet ik het zeggen, die zijn minder geprofessionaliseerd

en dus die hebben sowieso minder technologie. Een gesprekstolk die gaat bijna altijd live, OK, er zijn, er is afstandstolken, in België gebeurt heel veel of heel gebeurde veel via telefoon dus telefoontolken, videoconference interpretatie is heel weinig of niet ingeburgerd, wel in de klinieken soms, in gerechtstolken kan ik zeggen helemaal niet dus België heeft in tegenstelling tot bepaalde andere Europese landen amper voorzieningen voor videoconference interpretatie. Waarschijnlijk omdat wij een klein land zijn één, twee omdat justitie nooit geld heeft dus ons Ministerie van Justitie heeft nooit geld, we hebben voor niets geld dus al helemaal niet voor apparatuur. Dus in België is het totaal niet ingeburgerd, er is voor de gesprekstolken totaal niet ingeburgerd en nu zal ik jou een anekdote vertellen van collega Balogh ook die dus gesprekstolk is. Zij moest in Covid gaan tolken maar - je kent dat of je kent dat niet - in de rechtbank zit je naast de getuige of naast de verdachte en je fluistert in die zijn oor simultaan en dan consec dus wat de getuige zegt dan voor haar in het Hongaars tolkt zij consecutief naar de rechter luid op, wat rechter zegt fluistert zij simultaan in het Hongaars maar met Covid kon zij niet naast de getuige gaan zitten of naast de verdachte. Je moet op anderhalve meter afstand. Dat was dus schreeuwen- in plaats van fluistertolken en dan heeft ze gezegd: "Kom dit is belachelijk, we moeten hier met een bidule werken." Ken je dat, ken je een bidule? Dat is apparatuur.

AL: Ja.

HS: Ja, dat is eigenlijk een beetje, een mobiele cabine niet, een zendertje waar je mee kan rondlopen.

AL: Ik denk ik ken het.

HS: Dus de tolk kan dus, zoals ik hier nu zit, in een microotje stil spreken en de ontvanger krijgt het in zijn oor en je kan wel op afstand zitten maar weet je wat we dan gedaan hebben? Wij hebben met onze opleiding gerechtstolken een bidule gekocht en dat kost wel heel wat geld, ik dacht dat het 1500 of zo iets euro was voor één toestel en omdat wij nu geen live onderwijs hebben, hebben we dat geleend aan de rechtbank van Antwerpen en die zijn nu heel blij, zie je dus eigenlijk zou Justitie zo'n zenders moeten hebben voor haar tolken. Eigenlijk zouden ze er zo vijf moeten aankopen en aan hun tolken geven maar nee dus voor het gesprekstolken zijn de nieuwe technologieën nog te weinig ingeburgerd, jammer genoeg, en dat zou ook veel voordelen hebben. Bijvoorbeeld op de spoed, op de spoed in een hospitaal kan je heel snel dan met video werken maar de technologie is nog helemaal, is te weinig ingeburgerd.

AL: Dus hier op deze gebieden is eigenlijk nog veel te doen.

HS: Veel werk. Zeker voor het gesprekstolken. De conferentietolken die redden zich wel in de zin van... die zitten in grote instellingen: NAVO, EU en zo die dan wel investeringen doen, nu ook niet altijd want ik wil niet zeggen dat het voor de conferentietolken gemakkelijk is, nogmaals, want voor hen is het dan moeilijk met beeld en klank maar de gesprekstolken blijven eigenlijk, kijk, ik heb verschillende collega's en oud-studenten die me nu zeiden en dat is het beste bewijs ervan, die zijn al ingeënt, die hebben al een vaccin gekregen tegen Covid omdat zij altijd of acht keer op tien live tussen de mensen zitten en dus zijn ze ingeënt dus van technologie - geen sprake of veel te weinig.

AL: En denkt u, u hebt gezegd dat voor conferentietolken het nu veranderd is. Ze gebruiken meer van de nieuwe technologieën. Denkt u dat na deze Covid-periode ze weer gaan reizen zoals vroeger of dat ze al bij de nieuwe technologieën blijven?

HS: Dat is een goede vraag en eigenlijk ook eentje waar ik geen antwoord op heb, want dat is een beetje in de toekomst kijken. Ik denk dat het zoals ik het ook op mijn werk, in mijn job verwacht en bijvoorbeeld de job van mijn man en ja dat is natuurlijk geen maatstaf, dat is geen referentie, dat het een beetje half half gaat worden. Dus echt alles wat noodzakelijk is on campus gaan doen of bijvoorbeeld mijn man gaat naar het bedrijf rijden die werkt voor een groot bedrijf

en die mocht vroeger één dag per week thuis werken. Nu met Covid werkt die dus al een jaar vijf dagen thuis. De toekomst zeggen zij nu zal zijn twee dagen op kantoor en drie dagen thuis werken. Ik ook. Ik ga nog altijd blended werken dus stuk delen dat heb ik nu geleerd met Covid dus dat studenten thuis dingen moeten doen en dat die dan achteraf in de les bespreken met *flipped classrooms* enzovoort. En ik zal ook online les geven want de toekomstige tolken moeten online kunnen werken. Je kan niet nu ook we zijn nu een nieuw curriculum aan het opstellen, je kan niet tolken weerhouden van technologie of je moet beter gezegd je moet tolken informatie geven over nieuwe technologieën en hoe daarmee werken want de toekomst zal toch zeker meer dat zijn. Dus zoals ik zei, ik denk niet alles, maar bijvoorbeeld ook congressen. Congressen zijn nu allemaal online, ook tolken online. Ik reis wel graag en ik ga eens graag ergens naartoe maar het neemt natuurlijk ook veel tijd in beslag, het is ecologisch ook heel onverantwoord want als ik nu bekijk, ik bedoel dat is bijvoorbeeld voor mezelf. Dankzij Covid heb ik ingezien dat ik veel te veel, veel te snel het vliegtuig nam. Ik nam, ik denk dat ik één keer per maand was ik weg, of naar Parijs of naar een meeting voor een internationaal project of gaan lesgeven. Ik zou congressen zeker af en toe nog eens naar een congres gaan live maar ik denk, ik hoop dat online congressen niet helemaal verdwijnen. Het is niet hetzelfde. Je kan je collega's niet zien, sociaal contact is niet hetzelfde dus je kan nooit alles online doen maar ik zeg het zo, een half half situatie, les geven behalve in Parijs omdat het dichtbij is en dat heel hands on is, als workshop. Als ze mij vragen om bijvoorbeeld een seminarie te geven, ik zou dat online doen en zo heb ik bijvoorbeeld in mijn lessen, heb ik een collega uit Australië laten spreken, perfect, uit Nieuw-Zeeland, perfect mogelijk. Dus ik zal minder snel fysiek naar een les gaan, misschien wel naar een congres, daar heb je veel socialen contacten en meetings, vergaderingen, dat zal ik het echt omdraaien: 80 % online en 20 % live, echt waar. Ik vind dat een, soms moest ik in België, zette ik mijn auto in een station. Je kan je moeilijk voorstellen hoe dat ging en dan moest ik dus voor de eerste meeting naar Leuven, voor de tweede meeting naar Brussel en dan gaan les geven in Antwerpen en dan terug naar mijn auto, dat deed ik dan met de trein en dan terug naar mijn auto die dan centraal stond. Dat doe ik dus niet meer. Ik ga in de namiddag les geven in Antwerpen en in de voormiddag kunnen ze meetings met mij online doen. Ik ga niet meer drie plaatsen afreizen. Dat ga ik niet meer doen. Dus ik denk in de toekomst het zal meer online zijn het kan niet allemaal zijn maar dat zal veranderen.

AL: Dank u wel. Ik wilde u nog vragen wat het onderzoeksproject, ik hoop dat ik het goed uitspreek, CO-MINOR-IN/QUEST I.

HS: Ja.

AL: Uw onderzoeksteam heeft een prijs gekregen, de Maatschappijprijs.

HS: Ja.

AL: Ik heb helaas niet gevonden wat precies voor een prijs het was en ik heb natuurlijk over het project gelezen en de publicatie gelezen maar ik weet niet precies of waarvoor precies de prijs was dus kunt u het alstublieft uitleggen?

HS: Ja graag. Ten eerste dus daarom vind je er waarschijnlijk minder van, hebben wij de prijs niet gekregen. Wij hadden een...

AL: Sorry.

HS: Ja dat is heel verwarrend, als je gaat kijken naar 2016, want jij kan Nederlands lezen, als je dus zoekt naar de Maatschappijprijs Humane Wetenschappen 2016 dan zie je wie wel gewonnen heeft, Barbara Baert voor de Pioniersprijs en dan filosofen, ik weet de naam niet meer voor de Maatschappijprijs maar wij hebben een speciale vermelding gekregen. De Onderzoeksgroep Tolkwetenschap heeft een speciale vermelding gekregen voor CO-MINOR-IN/QUEST en dat was heel verwarrend want op de dag van de prijsuitreiking, ik zal het nooit

vergeten, 25 mei, mochten wij net zoals de winnaars, mochten wij op het podium komen en mochten wij spreken dus het enige verschil was jammer genoeg dat wij geen geld gekregen hadden want de winnaar kreeg 10000 euro en wij hebben dus niets gekregen maar we waren al heel blij met het onderzoek, met het feit dat we ons onderzoek konden voorstellen want dat was heel nieuw in Letteren en in de Humane Wetenschappen, want wat was er gebeurd? Voor die prijs dus de Maatschappijprijs en de Pioniersprijs moet een collega jou voordragen dus ik moet bijvoorbeeld zeggen van Andrea Lerchová die is echt, die verdient die prijs want... en dan schrijf ik een motivatie. Dus wat was er met ons gebeurd? De Federale Politie van België had een brief geschreven naar KU Leuven en had gezegd: de Onderzoeksgroep Tolkwetenschap van en met Heidi Salaets want ik ben niet alleen, dus die groep met haar onderzoek rond ondervragingen van minderjarigen die verdienen die prijs want dat is dus echt maatschappelijk belangrijk onderzoek en ik denk dat de Universiteit dan in een dilemma gezeten heeft want de Federale Politie is geen academische overheid, een universiteit dat is iets heel strak, iets heel star, iets heel archaïsch, universiteit dat is een beetje oubollig als je dat woord kent, een beetje archaïsch en dus ze dachten “wat moeten we daar nu mee?” en dus hebben ze ons een bijzondere vermelding gegeven maar we hebben de prijs niet gekregen. Maar dat was, ze schreven ons ook we konden eigenlijk het niet geloven dat de Federale Politie over ons een brief had geschreven. Politie en universiteit die hebben dus niets met mekaar te maken maar we waren natuurlijk want dat is ook denk ik dat ben ik in het begin ook vergeten te zeggen, als je zegt “wat is voor jouw onderzoek cruciaal?”, niet alleen impact maar ook werken met de mensen uit het werkveld. Dus als wij onderzoek doen, zijn wij niet alleen tolken en tolkwetenschappers maar betrekken wij de politie, betrekken wij advocaten, betrekken wij magistraten, betrekken wij psychologen, kinderrechtenexperts, juristen. Wij werken interdisciplinair en dus toen ook met de politie en vandaar dus die speciale... en ze konden in Leuven niet begrijpen hoe dat kon.

AL: Dus dat was eigenlijk een nominatie voor de prijs?

HS: Ja ja. Hoe staat het nu juist, een bijzondere vermelding. Dus we hebben alle aandacht gekregen. We hebben ook ons onderzoek mogen voorstellen en ik heb daar ook als je wil, ik heb daar ook de powerpoint van en het filmpje dat we ook heel veel gebruiken rond tolken voor minderjarigen. Ik moet zeggen de zaal was heel stil en dat was het dus bijzondere vermelding. We hebben een forum gekregen maar geen geld en geen prijs.

AL: Ja maar dat is eigenlijk heel leuk voor u, denk ik omdat u wilt interdisciplinair werken en ook met de politie enzovoort omdat erover ging het eigenlijk in het project CO-MINOR-IN/QUEST.

HS: Ja.

AL: Dus dat was eigenlijk voor u zeker heel mooi en belangrijk dat de politie dat ook kon waarderen, denk ik.

HS: Ja fantastisch en dat is echt waar wij het meest blij om waren dus dat het van de politie kwam en waar we nog meer blij mee zijn dan met die speciale vermelding is het feit dat we vanaf dan met de Federale Politie ook samenwerken... nog altijd. Dus twee keer per jaar gaan Katalin Balogh en ik zelf dus we lossen af dus ieder één keer per jaar, voorjaar en najaar, gaan wij les geven aan de politiemensen die speciaal worden opgeleid om minderjarigen te ondervragen. Dus dat noemen ze de “T.A.M.”ers dat zijn diegene die de technieken audiovisuele verhoren van minderjarigen doen, Techniek Audiovisuele Verhoren Minderjarigen: T.A.M., die zijn al lang politieagent of -agente maar die willen zich dan specialiseren in minderjarigen. Die volgen een opleiding en twee keer per jaar wordt die opleiding georganiseerd in Brussel bij de Federale Politie, de Federale Politieacademie en wij mogen twee keer per jaar een module verzorgen rond werken met minderjarigen en een tolk. Dus dat vinden wij fantastisch, daar zijn wij heel blij mee.

AL: En deze opleiding, interdisciplinaire opleiding voor tolken en andere actoren van verhoren of van zittingen bij de rechtbank met de actoren die daarbij zijn en ook die daarbij werken als er ook een minderjarige is, ik denk of ik heb gelezen dat u daarmee ook verder in het volgende project CO-MINOR-IN/QUEST II hebt gewerkt en daar hebt u eigenlijk de opleiding ontwikkeld, denk ik.

HS: Ja, heel juist.

AL: Hebt u ook met de kinderen de interviews gedaan of daarna volgde nog het project ChiLLS.

HS: Ja.

AL: Hebt u dus interviews in het kader van CO-MINOR-IN/QUEST gedaan of ten eerste in ChiLLS en hoe verliepen de interviews als ik mag vragen?

HS: Ja dus daar is een evolutie geweest. Kort samengevat was CO-MINOR I een beetje in kaart brengen van de situatie. “Zijn er problemen als je anderstalige kinderen, minderjarigen moet ondervragen?” en er bleken heel veel te zijn. Ten tweede hebben we, zoals jij correct zegt, die interprofessionele opleiding uitgetekend en hebben we voor de eerste keer ook aan - want wij als volwassenen hebben daar ideeën over - maar dan hebben we aan kinderen gevraagd wat zij daarvan vonden, maar een belangrijk verschil tussen CO-MINOR II en ChiLLS is dat CO-MINOR II een experiment was dus dat waren laten ons zeggen “normale” kinderen dus geen vluchtelingen, geen criminelen, geen... die, om heel kort te zeggen hoe het experiment zat, die binnenkwamen, eerst hadden die ook informed consent (dus een toestemming moeten tekenen), die kwamen binnen en die keken naar een filmpje van drie minuten zonder woorden en dan moesten ze daarover vertellen tegen iemand maar die persoon die sprak geen Nederlands, die sprak Hongaars of Italiaans en daar was een tolk bij. En dan was het pauze vijf, tien minuutjes en dan gingen we met de kinderen van vijf jaar, vijf tot zeventien dus dat is een groot verschil.

AL: Heel kleine kinderen.

HS: Ja heel kleine tot zeventien. Gingen wij met hen zitten om vragen te stellen over “wat vond je daarvan, wat vond je van die meneer/die mevrouw die voor jou alles?”...enzovoort. En dat was een fantastische ervaring. De kinderen vonden dat heel leuk en zo hebben wij ontdekt dat zij heel veel vertrouwen hebben in de tolk want dat is de enige in de kamer die hun taal spreekt. Dus de deontologische code van de tolk - die moet afstand bewaren en die moet neutraal zijn en zo. De kinderen betrouwen heel erg op de tolk hebben we gezien. Ze spreken ook met de tolk vaak in plaats van te kijken naar de gesprekspartner. Dus daar zijn toch dingen, heel belangrijke dingen uitgekomen eigenlijk. En ook inzichten van de jongeren dus die begrijpen, kinderen begrijpen veel meer dan wij denken dus dat de tolk zit te schrijven dat vonden ze dus heel goed want ze zeggen “ja als die alles moet onthouden dat is heel moeilijk dus schrijft die het op om het te onthouden”. Maar dan ChiLLS, daar zijn we dan een stapje verder gegaan. Daar was het echt kwetsbare minderjarigen dus daar hebben we echt kinderen, minderjarigen bevroegd, jammer genoeg heel weinig want er is corona tussen gekomen, jongeren bevroegd die in asielcentra zitten dus in België of die in strafzaken betrokken zijn. Dus dat was geen experiment, dat was echt, dus we vroegen hen wat ze, hoe hun ervaringen waren met tolken, met verschillende, met een semigestructureerd interview, met vaste vragen. En ook daar bleek dat ze heel goed wisten wanneer een tolk professioneel was of niet professioneel, bijvoorbeeld een tolk die begint gaan boos te worden dat kan niet normaal zijn, een tolk die boos wordt of een tolk die, je vertelt iets als jongere en dat duurt twee minuten en de tolk tolkt op tien seconden. Zo van die dingen hebben ze allemaal heel goed begrepen, dus ook daar zijn interessante inzichten van gekomen maar die presentatie heb je misschien gezien of ken je de website van ChiLLS?

AL: Ik denk van wel de pagina op KU Leuven of?

HS: Nee, dat is een website die bijna af is, ik kan het hier in de chat zetten, en daar kan je dus bijvoorbeeld, wacht ik ga direct, chat , waar zit de chat, functie, ja ik heb het, denk ik.

AL: Ja, boven.

HS: Ja. Dus en als je daar, dus daar kan je bijvoorbeeld ook naar onze online conferentie gaan kijken en dan zie je ook de resultaten van dat onderzoek dus dat is ook het voordeel van online conferenties als ze opgenomen worden. Dus 19 en 20 oktober.

AL: Ja.

HS: En dan kan je ook zien dat daar ook jongeren aan deelnemen dus dat is ook een belangrijke vernieuwing van ChiLLS is dat de participatie van jongeren zelf. Dus jongeren... naast advocaten, jeugdadvocaten en politiemensen en jeugdexperts nemen ook kinderen zelf deel.

AL: En op deze webpagina kan ik dus de resultaten van ChiLLS vinden?

HS: Ja.

AL: Dat is heel leuk, hartelijk bedankt. Ik heb op de KU Leuven website over het project gelezen maar ik kon daar de resultaten nog niet zien dus ik zal op deze webpagina kijken.

HS: Want dus dat moet eind april afgeleverd worden omwille van corona want normaal was dat ook vroeger, was dat december maar eens de website helemaal klaar is dan kan je ook op de KU Leuven website een doorverwijzing vinden naar hier maar dus de resultaten vind je bij "online conference", daar worden ze voorgesteld.

AL: Hartelijk bedankt, ik zal ernaar kijken.

HS: Ja.

AL: Daarna wilde ik u nog vragen wanneer precies verliepen de projecten TraiLLD en JUSTISIGNS? Ik weet dat TraiLLD verliep in de jaren 2013 tot 2015.

HS: Ja.

AL: En JUSTISIGNS in 2013 tot 2016.

HS: Ja, klopt, ja.

AL: Ja?

HS: En dus daar kan je de informatie ook vinden op de website. JUSTISIGNS ben ik zijdelings bij betrokken want dus dat waren allemaal mensen van gebarentaaltolken en ik ben geen gebarentaalspecialist of -tolk maar ze hebben mij erbij betrokken omwille van de expertise van de andere projecten, zie je dus het samenwerken met de politie, het samenwerken met justitie en zo ben ik in dat project betrokken geweest.

AL: En u hebt met Myriam Vermeerbergen ook het boekje geschreven? Dat heb ik gelezen, over communicatie met dove mensen enzovoort.

HS: Ja inderdaad, dat klopt. Myriam Vermeerbergen is dan wel experte gebarentaaltolken dus wij twee samen, ja.

AL: Ja dus ik wilde eigenlijk vragen hoeveel maanden de projecten duurden en zo?

HS: Eigenlijk alle projecten behalve JUSTISIGNS, was iets langer want het was ook een ander kanaal. JUSTISIGNS was LLL: lifelong learning. Dat was dus een ander kanaal, ik bedoel een ander fonds Lifelong Learning ook altijd van Europa en dat was twee jaar en half denk ik. Ik denk dat was dan 30 maanden maar al onze projecten zijn, onze projecten waren behalve ImPLI, ik denk dat ImPLI maar anderhalf jaar was of zo iets, dat weet ik niet juist meer, dat was het eerste dus en alle andere 24 maanden, allemaal.

AL: Dank u wel.

HS: Dus twee jaren.

AL: Wat de publicatie TraiLLD betreft, u pleit met Katalin Balogh en Dominique van Schoor voor het oprichten van een platform waar men materialen en informatie over cursussen voor gerechtstolken van de zogenaamde “minder verspreide talen” zou kunnen delen en ik wilde u vragen of zulk platform ondertussen ontstaan is?

HS: De antwoord is kort: nee. Jammer genoeg niet want, kijk, dus dat is wat we dus daar zijn we misschien ook een beetje naïef geweest. Dus dat is wat we nu gedaan hebben met ChiLLS. Dus je hebt CO-MINOR I, je hebt daar materiaal, je hebt CO-MINOR II, je hebt daar materiaal en nu in ChiLLS hebben we eigenlijk het platform gemaakt. Dat platform dus die website dat heeft twee jaar geduurd, twee jaar werken en zoeken en iemand die dat kan maken en hoe moet dat georganiseerd worden en dat is ontzettend veel, wij zijn geen ICT-specialisten dus zo’n platform bouwen dat kunnen wij niet alleen en dus je ziet eigenlijk zouden wij dus je stelt hier een goede vraag of je geeft me een goed idee, eigenlijk zouden wij voor TraiLLD Training in Languages of Lesser Diffusion, zouden wij ook een project moeten aanvragen om geld te krijgen om zo’n platform te bouwen.

AL: Dus u bent nog van plan om zo iets te doen?

HS: Ja ja, absoluut wel.

AL: Bedankt. Ik heb ook informatie over het project TOCAT.

HS: Ja dat was een kleintje, dat was met Verenigd Koninkrijk.

AL: Ja dat aan transnationale georganiseerde misdaad en vertalen en tolken gewijd was. Mag ik u vragen welke resultaten het project bracht?

HS: Eigenlijk een beetje hetzelfde en toch anders dan bij CO-MINOR dus belangrijk de impact dus wij zijn dan ook begonnen met de samenwerking met de Politieacademie in Ranst dus dat is weer een interprofessionele opleiding maar het was een beetje anders in die zin dat we dan een politiemans-docent of vrouw opleidden om te spreken over het werken met tolken en iemand die ook veel ervaring had met tolken, dus wat hebben we daar gedaan, wij hebben daar een training mee gedaan met die persoon en dan hebben we een cursus uitgeschreven en dan zijn we die ook echt gaan geven dus in plaats van alleen gaan geven niet Katalin Balogh en ik maar dus die politiemans, en wij zaten als observatoren in het lokaal dus er zaten 15 of 12 politiemensen en die kregen les van een politiemans, was het in dit geval over het werken, de problemen, de uitdagingen, de voordelen van het werken met een tolk. Dus dat stilaan, het praten over werken met tolken in de politietraining een gewoonte wordt en dat is ook een fijne samenwerking met de Politieacademie in Ranst dus geworden.

AL: Dus de politiemans gaf de lessen en die doet nu regelmatig of was dat....

HS: Wij werken nog altijd samen met Ranst, ja ja. Dus in die zin ik weet niet of ze nu nog expliciet die cursus geven, ik denk het wel. Eigenlijk hebben we daar geen informatie over want het zijn de politiemensen zelf die het doen maar wat zeker is, is dat dus nog altijd goede samenwerking is met Ranst dat dus onze student-tolken naar Ranst gaan en daar samen met die politiemensen werken, ja. Dus dat is ook een soort van stage-samenwerking van onze gerechtstolken om echt echt in rollenspelen dan, want je kan nooit echt werken als student om in rollenspel maar dan wel te werken met echte politiemensen.

AL: Dus dat is weer eigenlijk zo een interdisciplinaire opleiding.

HS: Juist, ja.

AL: Dank u wel. Daarna heb ik u het lijstje gestuurd van de projecten waarmee ik bezig ben. Ik wilde u vragen of ik een project mis of zo, ik hoop niet.

HS: Nee nee, alles zit erin, alles zit erin. TransLaw is even mijn nieuwste naast de ChiLLS, dat was ook heel boeiend want door TransLaw zijn we voor de eerste keer in gevangenissen geweest en dat is nu echt wel een nieuwe onderzoekstrend bij ons nu. Ik wil nu echt ook verder naast de minderjarigen want alles wat we gedaan hebben: Languages of lesser Diffusion, tolken bij de politie, minderjarigen, nieuwe technologieën, AVIDICUS, gevangenissen, dingen medisch EmpathicCare4All, je kan daar nog duizend jaar onderzoek over doen, maar dus de gevangenissen is iets wat we gezien hebben in TransLaw, daar is nog heel veel werk dus dat is nu een pad dat we ingeslagen zijn dankzij TransLaw.

AL: Ik denk ook in JUSTISIGNS hebt u een beetje met gevangenissen samengewerkt of...?

HS: Ik zeker niet, misschien een van de andere landen die in het project zaten, ik zeker niet, voor mij was de eerste keer met TransLaw. Dus de eerste keer dat ik in de gevangenis binnenkwam en dat ik dus met anderstalige gedetineerden gesproken heb, dat was een heel bijzondere ervaring, met een tolk want ik kan met de gevangenen niet spreken want die spreekt Arabisch of die spreekt Bulgaars of die spreekt Albanees dus met een tolk, met een collega want ik was een beetje bang, maar daar is nog veel werk. Er zijn geen voorzieningen voor anderstalige gevangenen. En in België is bijna 50 % van de gevangenen anderstalig dus dat betekent dat bijna 50 % van de gevangenen, 46 geloof ik, daar wordt eigenlijk amper naar gekeken.

AL: Wat het AVIDICUS-project betreft, mag ik u vragen, ik heb gezien dat in het literatuurlijstje zit ook iets wat u geschreven hebt maar mag ik u vragen hoe het voor u anders was om aan het AVIDICUS-project te werken?

HS: Daar heb ik ook maar zijdelings aan gewerkt, dat was voornamelijk collega Balogh die daaraan heeft gewerkt dus je zal ook zien de publicatie zijn Balogh en Hertog dus ik heb daar zijdelings aan meegewerkt dus dat is zeker meer de verdienste van Kati dan van mij, maar ondertussen, natuurlijk ken ik de projecten heel goed en hebben we ook daar rond gepubliceerd. Onder andere in het laatste boek van, hoe heette het nu weer *Videoconferencing in legal context: a comparative study of simulated and real-life settings* dus dat is van 2018 want in AVIDICUS is men een beetje op dezelfde manier te werk gegaan. AVIDICUS 1 was: wat is er van videoconferencing, dat was denk ik 2008, niets dus, amper iets in gerechtstolken want AVIDICUS gaat over gerechtstolken dus niet over medisch, niet over conferentietolken, over gerechtstolken. Dan hebben ze een training ontwikkeld om via videoconferencing interpretatie te werken want bijvoorbeeld je moet zorgen dat je een beetje meer pauze laat want er zit een beetje vertraging op het videobeeld als je spreekt, nu ook, als we direct reageren dan is er overlap, dus je moet even wachten enzovoort dus dan heeft men dan training in gedaan en dan heeft men bijvoorbeeld, dat weet ik nog heel goed, heeft men rollenspelen gedaan maar vergelijkingen gemaakt tussen zonder training en met training en dus je zag dan na de training dat vele zaken veel beter gingen. Wij hebben dan vergelijkingen gemaakt tussen AVIDICUS dat dus altijd gesimuleerd was dus altijd rollenspelen, simulaties met echte videoconference interpretatie want door ook weer een gelukkig toeval hebben wij via het parket in Brussel twee video's gekregen van twee zaken, twee, dus dat is alles, ik bedoel maar in België gebeurt bijna geen videoconferencing, met een man in Turkije en een vrouw, een verdachte die hier zat maar dat was een Turkse zaak en een slachtoffer dat hier zat en dat was een Oostenrijkse zaak en dus de tolk zat in Turkije en de tolk zat in Oostenrijk, verschrikkelijk, de Turk die kon geen Frans, gewoon geen. Hallo?

AL: Sorry nu kon ik u niet horen.

HS: Ja dat was een momentje, niet horen. Ja nu terug, ja, hoor je me terug?

AL: Ja.

HS: Ja. Dus die Turk die kon geen Frans. Dat was een winkelier, iemand die een winkeltje had en die was daar op de rechtbank in Turkije, dat is weer een te lang verhaal. En de andere, de Duitse dame die dus tussen Duits en Nederlands tolkte die had de deontologische code met een heel zwaar korreltje zout genomen. En dus die vergelijkingen hebben we gemaakt tussen simulaties en real-life, dat is ook nog een verschil dus die publicatie die is van, zie je de titel?

AL: Helaas niet.

HS: *Here or There*: ... ik kan het ook sturen, hoor. Daar kan je het vinden.

AL: Ja, heel graag.

HS: *Here or There: Research on Interpreting via Video Link*, Jemina Napier, Robert Skinner en Sabine Braun. Kijk dus daar staan wij dan in, als je dat artikel wil hebben, ik weet niet of ik een edited versie heb maar toch een bijna klare versie dan van Katalin Balogh en mezelf bijvoorbeeld dus Jemina Napier en Robert Skinner zijn typische gebarentaaltolken en gebarentaalonderzoekers en Sabine Braun dat is de, DE dame van AVIDICUS. Dus die is bekend geworden met AVIDICUS. Drie projecten AVIDICUS en dat is nu altijd DE referentie als het gaat over videoconference interpretation, Sabine Braun.

AL: Ja, bedankt voor het bericht, voor de naam van de publicatie.

HS: Ja. Dus ik zal zien of ik de onze want dat is in een boek, of ik de onze heb.

AL: Ja, dat zou heel leuk zijn als dat voor u geen probleem is.

HS: Nee, nee, ik heb er gisteren ook, heeft iemand die gevraagd en ik vind alleen een bijna, kijk ja dus maar, ik kan jou dit sturen. Dit is ook de juiste paginering want anders je kan moeilijk het boek kopen, dat is veel te duur. Ik zal eens kijken of de bladzijden kloppen. Ja 264 ja dat is dus een preview, dus dit kan ik jou sturen maar je ziet daar opmerkingen in voor de editor maar voor de rest is het dus het zijn details, punten en komma's en voor de rest klopt het dus dat kan ik jou sturen.

AL: Ja dank u wel.

HS: Ja. Ging ik nog iets sturen? Ik ging nog iets sturen wat ik nog beloofd, nee, de website hebt je nu, ja, de website van ChiLLS.

AL: Ja.

HS: Ja, OK.

AL: Ja precies, hartelijk bedankt. Mag ik u nog vragen? We hadden het al over uw publicaties vóór het jaar 2015, denk ik dus ik wilde u vragen naar de twee publicaties in het Italiaans maar u zei dat ze voor mij eigenlijk niet relevant zijn omdat het niet om tolken gaat.

HS: Nee.

AL: OK.

HS: Nee nee, dat is volledig Italiaanse literatuur.

AL: OK.

HS: Dat is van het eerste leven. Tolken was mijn tweede leven.

AL: Nu kunnen we misschien tot uw didactische activiteiten komen. Kunt u misschien heel kort de ontwikkeling van het tolken of tolkonderricht in België beschrijven? En denkt u dat Brussel of België een belangrijke positie in het kader van tolken heeft als daar de EU zit?

HS: Ja dus ik moet eerlijk zeggen dat is nu niet omdat ik toevallig in Antwerpen werk, maar vroeger toen ik jong was en student was, weet ik dat Antwerpen van de jaren 50, van 1950 dus de referentie was voor tolken en vertalers dus dat was daar de tolken- en vertalers-“school” zoals ze dat daar toen noemden en eigenlijk was de referentie Antwerpen in het begin dan is daar Brussel bijgekomen, dan is daar Gent bijgekomen en dat is zo een beetje de geschiedenis dus ik bedoel Antwerpen was echt eerst referentie en dan Brussel en Gent hebben er ook tolken- en vertaalonderwijs ingericht en ja, Brussel heeft natuurlijk een belangrijke positie dus als je kijkt naar de EU, het conferentietolken zit dan zat ook verspreid in Antwerpen en in Brussel en vanaf dit jaar, en in Gent, vanaf dit jaar gaat KU Leuven het conferentietolken dus voor de EU alleen in Brussel organiseren, niet meer in Antwerpen dus de master tolken gaat in de toekomst in Antwerpen zijn maar wie dan vervolgt dus een postgraduaat wil doen als conferentietolk, gaat dan naar Brussel. Nu dat was ook zo omdat je daar vlakbij het Parlement en vlakbij de EU-gebouwen zit en zo maar wij gingen ook naar Straatsburg dus ik bedoel van Antwerpen en van Brussel gingen wij ook naar Straatsburg dus dichtbij zijn is niet altijd een norm zal ik zeggen en nu met alles online want ook de EU of de SCIC dus de tolkenorganisatie van de EU mag niet on campus les geven ik bedoel die mensen mogen niet... nu gebeurt alles online en dus Antwerpen en Brussel die zitten gewoon samen online. Maar dus Antwerpen heeft geen postgraduaat conferentietolken meer vanaf dit jaar van 2021. Dus dat is een beetje verschoven dus van Antwerpen naar Brussel maar de master tolken komt in Antwerpen dan en dat is een beetje... heel korte geschiedenis van tolken in België en dus zoals ik dat heb ik daar straks al uitgelegd. Nu weet ik het woord: vocational training dus vroeger was het vooral bijna exclusief beroepsstraining dus als vertaler leer je vertalen, als tolk leert je tolken maar het academische dus nadenken, academische vakken, Interpreting Studies, Translation Studies dat was er in de eerste 50 jaar, 60 jaar niet. Dat is echt recent, dat is nog maar 15 jaar en dan zaten we nog in de Hogeschool dus we hadden weinig fondsen, nu we aan de Universiteit zitten, hebben wij nog geen fondsen maar je moet ze zelf zoeken, sinds 2013 dus dat is ook de evolutie van het tolkonderricht.

AL: Dank u wel.

HS: Dus van vocational dus beroepsgericht naar, om tolk, vertaler te worden, naar academisch en beroepsgericht dus je wordt vertaler, je wordt tolk maar je leert ook metadenken over je beroep als vertaler of als tolk. Dat is een belangrijke evolutie.

AL: Dank u wel. En eigenlijk hebt u ook gezegd dat nu de opleiding alleen maar in Brussel zal zijn dus Brussel heeft eigenlijk echt zo een belangrijke positie.

HS: Voor het conferentietolken, ja.

AL: Ja.

HS: Ja, absoluut, ja.

AL: Mag ik u vragen, welke lessen concreet u aan de KU Leuven geeft? Ik weet dat u docente tolkwetenschap en tolken Italiaans – Nederlands bent maar welke lessen concreet als ik mag vragen?

HS: Ja dus, ik moet even aan mijn lesrooster denken, in het eerste semester geef ik tolkwetenschap in de bachelor 3 dus dat is een soort van kennismaking, bachelor 3 maar in bachelor 2 hebben ze al wel een inleiding gehad dus niet van mij maar ze kennen de terminologie al: simultaan, consecutief enzovoort, ze hebben een idee van tolken en ik kan dan al iets breder gaan, ik kan het hebben over conferentietolken, community interpreting, dialogue interpreting, eigenlijk werk ik in bachelor 3 veel met dit boek, de *Encyclopedia*, dat is zo een beetje zoals ik zei, de Bijbel, maar dat is nog niet diepgaand dus dat geef ik: tolkwetenschap in bachelor 3 en dan dus tolkwetenschap aan de master tolken en daar kan ik dieper gaan, daar

kunnen we argumenten uitspitten of ik laat mensen komen spreken, bijvoorbeeld mijn collega Antoon Cox, is een specialist in tolken op de spoed in ziekenhuizen dus laat ik hem praten over zijn onderzoek, een Australische collega in Melbourne, is specialist in geestelijke gezondheidszorg enzovoort dus ik geef daar niet alleen les, dan geef ik mondeling Italiaans in bachelor 3 en dan tolken Italiaans consecutief en gesprekstolken Nederlands – Italiaans, Italiaans – Nederlands, dan geef ik sinds dit jaar want dat werd altijd gegeven door een tolk maar die is er nu niet meer, geef ik sinds dit jaar een notitietechniek en tolktechnieken dus dat is een nieuw vak en dat is niet taalgebonden dus dat is in het Nederlands voor alle studenten voor de studenten Frans, Italiaans, Spaans dus echt de techniek van het noteren en andere tolktechnieken: het flexibel zijn, synoniemen bedenken, parafraseren, herformuleren, cloze testen, teksten enzovoort dus dat vak.

AL: Notitietechniek en tolktechniek?

HS: Ja en dan denk ik dat we alles hebben... tolkwetenschap in de bachelor 3, mondelinge in de bachelor 3, Italiaans – Nederlands tolken, ja en dan die notitietechniek, ja.

AL: Ik wilde u nog vragen: bachelor 3, dat betekent derde jaar van de bachelorstudie of?

HS: Ja ja.

AL: Ja, dank u wel. We hebben eigenlijk al over het EMCI-programma gesproken, u hebt dus gezegd dat het nu alleen maar in Brussel zal zijn.

HS: Ja.

AL: Dus tot nu toe was het wel in Antwerpen.

HS: Antwerpen en Brussel.

AL: En Brussel.

HS: Maar omdat dus ja als je in dus dat was niet meer betaalbaar als je, wij hadden in Antwerpen 6 studenten en in Brussel ook 6 studenten, dat is te weinig en dus is het naar Brussel verhuisd. En dus... maar het wordt wel jaarlijks aangeboden.

AL: En zal u nog daar als docente werken of u was eigenlijk verantwoordelijk voor het EMCI-programma op de KU Leuven?

HS: Nee, ik ga daar niet, ik was ook niet verantwoordelijk, dat was eigenlijk mijn collega Dirk Reunbrouck die dus zelf ook conferentietolk is. Maar ik vertegenwoordig het EMCI-programma nog altijd wel en ik heb gezegd “moet ik daar niet mee stoppen?” maar men vindt van niet. Ik vertegenwoordig KU Leuven nog wel in CIUTI.

AL: Ja.

HS: CIUTI, ken je?

AL: Ja.

HS: Controleorgaan dat toekijkt op de kwaliteit van de tolkopleidingen.

AL: Ja.

HS: En dus daar zit ik nog altijd in. Ik zal zien of men vindt dus nog altijd nuttig dat ik dat doe. Ik volg wel EMCI nog altijd op in de zin van ik bereid mijn masterstudenten voor op conferentietolken indien zij dat willen, dus ik stuur ze naar het EMCI in Brussel. Ik heb daar constant contact met de collega's, ik ga ook al eens toch nog altijd eens mee naar een assistance pédagogique dus dat is als de SCIC komt les geven maar nu is dat ook virtueel. Ik ga naar de toelatingsexamens, ik ga naar de eindexamens dus ik ben nog altijd betrokken bij EMCI maar ik geef er geen les meer in omdat ik dus werk genoeg had en ik dacht OK als ze naar Brussel

gaan en waren daar ook docenten Italiaans in Brussel dus waarom moet ik me dan opdringen om daar ook Italiaans te gaan geven, ik heb werk genoeg dus maar ik blijf wel betrokken bij EMCI.

AL: Dank u wel.

HS: Volgende vraag heb ik....

AL: Sorry, wat wilde u zeggen?

HS: De volgende vraag heb ik al beantwoord: in 2019 hebt u de Karelsuniversiteit in Praag bezocht, die heb ik....

AL: Ja.

HS: Ja. Zeg maar wat je nog, zeg maar.

AL: Resultaten van sommige van uw onderzoeksprojecten zijn trainingsprogramma's zoals bij CO-MINOR-IN/QUEST II of ook bij verdere projecten, past u deze programma's ook in de praktijk in het kader van uw didactische activiteiten toe?

HS: Absoluut, absoluut dus dat doen wij sowieso dus nu bijvoorbeeld ben ik heel erg bezig met mijn collega Katalin Balogh bijvoorbeeld dus maar ik geef maar twee voorbeelden want anders dan zijn wij nog twee uur bezig. Collega Balogh die organiseert een Mock trial dus waarbij mock dat is een gespeeld, een gesimuleerd proces Mock trial waar dus iedereen echt is behalve de verdachte of de getuige dus de rechter, de procureur, de advocaat zijn allemaal mensen die zijn heel sympathieke, heel sympathieke magistraten en advocaten die dus willen meewerken en onze studenten die tolken dan en de verdachte of de getuige is een acteur want we kunnen moeilijk echt gaan tolken voor een echte verdachte als we nog aan het leren zijn. Dus dat en nu ben ik heel erg bezig met een mock voor medisch tolken. Dus ik heb samen met mijn collega Antoon Cox, heb ik want dat is eigenlijk de specialist dan voor het medische, ik ben daar ook mee bezig maar hij heeft zijn PhD ook in medisch tolken geschreven en in de spoed dus met hem heb ik nu contact met de spoedarts van het Universitair Ziekenhuis van de KU Leuven en met de arts van het artsenteam van KU Leuven die dus student-dokters gaan sturen voor een rollenspel medisch met een tolk. Dus wij zorgen dat we dus daar ook is iedereen echt behalve de rollenspeler is dus iemand die Italiaans of Spaans of Frans of zo spreekt als en die de patiënt speelt maar de dokter is echt, dat is een dokter in opleiding, een HAIO, een huisarts in opleiding en de tolk is echt, dat is een tolk in opleiding, dat zijn die van ons. En zo bereiden we de dokters en de tolken samen in een interprofessionele opleiding en dat vind ik persoonlijk, dat is nog een belangrijke nood, de beste manier van opleiden want je hebt die interprofessionele training tussen tolken, magistraten, psychologen, kinderrechters, dokters enzovoort maar die mensen die hebben weinig tijd en eigenlijk zou je die interprofessionele opleidingen moeten organiseren voor de studenten. De student-geneesheren en de studenten tolken samenbrengen en eigenlijk zou je de studenten rechten, die zijn moeilijk om... daar geraken we moeilijk aan, magistraten en zo werken gemakkelijker mee dan studenten dus je zou studenten recht die later advocaat, jurist, magistraat... van alles worden, die zou je eigenlijk moeten samenzetten met student-tolken. En dat is nog moeilijker want de Mock trials nu zijn echt met magistraten en advocaten, beroepsmagistraten die zo vriendelijk zijn om een halve dag vrij te maken om met ons een Mock trial te spelen. Maar eigenlijk is gewoon beter als het studenten zijn die in de toekomst in hun beroep met tolken zullen werken dat die een opleiding krijgen samen met tolken. Na ja, voorlopig doen we nog de twee.

AL: Dank u wel. En ik heb nog een laatste vraag, bent u als docente nog actief binnen andere opleidingen naast de master tolken, het EMCI-programma en GVT-opleiding?

HS: Ja dus dat is dan dinge de Nationale Politieacademie in Etterbeek dus daar ben ik ook docent, in Parijs ben ik docent één keer per jaar een week, nu ben ik al twee jaar niet geweest,

het ISM Interprétariat dat staat voor le dialogue à trois, Interprétariat en milieu social dus ISM heet het in Parijs en daar ga ik elk jaar, ISM en dus daar ga ik elk jaar vier, vijf dagen, elke dag andere mensen, cursus geven notitietechniek dus in het Frans. We hopen ook dat we een opleiding kunnen verzorgen bij het IGO, dat is het Instituut Gerechtelijke Opleiding zodanig dat we juristen dus magistraten kunnen opleiden om te werken met tolken, IGO.

AL: Dus u bent van plan om daar...

HS: Ja ja daar zijn we nu mee bezig, ja.

AL: Dank u wel.

HS: En dan in Nederland doen we regelmatig opleidingen. Collega Balogh geeft daar nu een hele reeks opleidingen rond werken met minderjarigen dus in Nederland.

AL: Dus ze geeft lessen Nederlands?

HS: Nee, nee, in Nederland, het buurland.

AL: Aha, in Nederland.

HS: Niet ik, mijn collega Balogh ofwel ik heb bijvoorbeeld alles in en omwille van corona zijn we nog niet ertoe gekomen dat we dus gevraagd worden om daar voor de tolken ook cursussen doen notitietechniek, gerechtstolken enzovoort. Dus in Nederland zijn we ook actief want dat is sporadisch dus dat is niet structureel zoals de Politieacademie in Etterbeek, de Politieacademie in Etterbeek is twee keer per jaar.

AL: Dus ik ben nu niet zeker of ik het goed heb begrepen, in Nederland geeft uw collega Katalin Balogh les?

HS: Ja voor minderjarigen en wij twee soms voor magistraten of voor advocaten of voor, bijvoorbeeld voor Kennisnet hebben wij, Kennisnet in Nederland, hebben wij een boek geschreven. Die hebben ons dat, wacht, KTV Kennisnet, wacht, ja dus dit is de website en daar ergens denk ik, hoop ik dat je dus vanuit Nederland heeft men ons dan gevraagd, Kati en mij om een boek te schrijven rond notitietechniek en ik weet niet waar je het boek kan vinden.

AL: Is het dit boekje?

HS: Ja ja, je kent het, ja ja. Maar dat is dus in Nederland dus dat is ik bedoel dat is voor Nederland geschreven, wij gebruiken het ook in België maar Nederland heeft de vraag gesteld omdat zij niets hadden. Dus het is heel, je ziet het wel, het is heel basic, wacht, sorry, even rechtstaan, de hond moet buiten.

AL: Ja ja, sorry.

HS: Nee nee...ja klaar.

AL: Ja sorry, we spreken al relatief lang dus ik wil u niet meer storen.

HS: Nee, geen probleem.

AL: Ik denk het waren eigenlijk al alle vragen van mij, alleen op het begin hebt u gezegd dat Italiaans uw C-taal is, Nederlands natuurlijk A-taal en het Frans is...?

HS: Frans is C, Italiaans is B.

AL: Aha sorry, Italiaans is B en Frans is C.

HS: Ja ja. Dus ik heb Romaanse gedaan en ik kan dus heel goed Frans en ik zeg het ik geef dus ook in soms, soms ook eens in Wallonië een cursus dus in Franstalig België of dus in Parijs en dat is allemaal perfect in het Frans maar dat is spontane spraak en daar zeg ik wat ik wil en hoe

ik het wil, ik zou niet durven tolken naar het Frans, wel passief, geen probleem maar dus Nederlands is A, Italiaans is A/B en Frans is C, B/C eerder.

AL: En Engels gebruikt u helemaal niet?

HS: Ja wel, ja gebruik ik constant maar ook niet, ik bedoel mijn Engels dat ik gebruik is alleen academisch.

AL: Alleen academisch dus.

HS: Alles: lessen, seminaries, congressen en publicaties, zuiver academisch.

AL: Ja maar niet om te tolken.

HS: Nee nee.

AL: Dank u wel dus wilt u nog iets toevoegen of becommentariëren?

HS: Nee, ik denk dat ik jou al lang genoeg heb lastig gevallen met heel mijn levensverhaal.

AL: Ik ben heel blij en ik hoop dat het voor u niet te lang was.

HS: Nee nee.

AL: Ik ben echt heel dankbaar voor uw tijd dus dank u wel voor uw tijd en behulpzaamheid.

Příloha 4 – Vzor informovaného souhlasu

GEÏNFORMEERDE TOESTEMMING

U werd gevraagd om een interview op 31-3-2021 te geven in het kader van de masterproef *Heidi Salaets and her Contribution to the Development of Interpreting Studies* die op de Filosofische Faculteit van de Karelsuniversiteit ontstaat. Het doel van de masterproef is de persoonlijkheid en het onderzoek van de Belgische tolk en onderzoekster Heidi Salaets aan het Tsjechische publiek voor te stellen.

Uw deelname aan het onderzoek is vrijwillig en u hebt het recht om uw deelname op elk moment stop te zetten. Het interview wordt opgenomen en naderhand getranscribeerd. Het transcript wordt u vervolgens per e-mail toegezonden om geautoriseerd te worden. Alles wat in dit interview besproken is, wordt uitsluitend voor het doel van deze masterproef gebruikt.

In het geval u vragen hebt, kunt u die aan de studente die deze masterproef uitwerkt via het volgende e-mailadres stellen: xxxxx.

Stemt u met uw deelname aan het onderzoek toe?

Ja, ik werd geïnfomeerd over het doel van de masterproef en stem met de volgende onderdelen toe (doorstrepen wat niet van toepassing is):

- de verstrekking van het interview JA/NEE
- de publicatie van het geautoriseerde transcript in de bijlage van de masterproef JA/NEE
- het noemen van mijn naam in de masterproef JA/NEE.

Naam van de respondent:

Naam van de studente:

Handtekening van de respondent:

Handtekening van de studente:

Příloha 5 – Kompletní přehled díla Heidi Salaetsové

Bibliography

Journal articles (peer reviewed)

- Cox, A., Iedema, R., Li, S., Sabbe, M., Salaets, H., Dauby, N. (2021). Adding barriers to barriers during the COVID-19 pandemic: a call for interdisciplinary research on communication with migrant patients in the emergency department. *EUROPEAN JOURNAL OF EMERGENCY MEDICINE*, 28 (1), 5-6. doi: [10.1097/MEJ.0000000000000777](https://doi.org/10.1097/MEJ.0000000000000777)
- Theys, L., Krystallidou, D., Salaets, H., Wermuth, C., Pype, P. with Theys, L. (corresp. author) (2019). Emotion work in interpreter-mediated consultations: a systematic literature review. *Patient Education and Counseling*, 103 (1), 33-43. doi: [10.1016/j.pec.2019.08.006](https://doi.org/10.1016/j.pec.2019.08.006) [Open Access](#)
- Salaets, H., Balogh, K. (2019). Interpreter-mediated Questioning of Minors (ImQM): the voice of children and their rapport with interpreters. *Revista de Llengua i Dret*, (71), 27-44. doi: [10.2463/rld.i71.2019.3257](https://doi.org/10.2463/rld.i71.2019.3257) [Open Access](#)
- Krystallidou, D., Salaets, H., Wermuth, C., Pype, P. with Krystallidou, D. (corresp. author) (2018). EmpathicCare4All. Study protocol for the development of an educational intervention for medical and interpreting students on empathic communication in interpreter-mediated medical consultations. A study based on the Medical Research Council (MRC) framework phases 0-2. *The International Journal of Educational Research*, 92, 53-62. doi: [10.1016/j.ijer.2018.09.009](https://doi.org/10.1016/j.ijer.2018.09.009) [Open Access](#)
- Alsulaiman, A., Salaets, H. (2018). Al-tarğamah al-šafahiyyah: tāriḥuhā wa qawā' duhā wa 'tahaddiyātuhā [= Het tolken: geschiedenis, regels en uitdagingen]. *Dragoman*, 7 (8), 1-12.
- Salaets, H., Theys, L. (2016). Link Words in Note-taking and Student Interpreter Performances: An Empirical Study. *International Journal of Interpreter Education*, 8 (2), 20-33.
- Krystallidou, D., Salaets, H. (2016). On interprofessionality in interpreter training: a few thoughts and two stories. *Dragoman*, 4 (6), 5-21.
- Salaets, H., De Pooter, A-K. (2015). The cooperation between the Waterway Police and legal interpreters in the legal district of Antwerp: a qualitative study on best practices. *The Interpreters Newsletter*, 20, 195-216. [Open Access](#)
- Salaets, H., Balogh, K. (2015). Development of reliable evaluation tools in legal interpreting: a test case. *Translation & Interpreting*, 7 (3), 103-120. doi: [10.12807/ti.107203.2015.a08](https://doi.org/10.12807/ti.107203.2015.a08)
- Salaets, H., Balogh, K. (2015). Implementing Findings from Interpreter Education Research: The Asylum Crisis in Europe and the Case of Belgium. *International Journal of Interpreter Education*, 7 (2), 64-67.
- Salaets, H., Alsulaiman, A., Biesbrouck, S. (2015). Tap Interpreting: from practice to norm. A Belgian case study. *Turjuman*, 24 (2), Art.No. 1, 11-49.
- Salaets, H. (2015). Contextualized Ethics in Interpreter-Mediated Police Questioning and Awareness Raising through Joint Training. *Dragoman*, 3 (5), 40-74.
- Salaets, H. (2012). The next step in the CBI professionalisation process: training the public services providers. *The Interpreters Newsletter*, 17, 191-203. [Open Access](#)
- Timarova, S., Salaets, H. (2011). Learning styles, motivation and cognitive flexibility in interpreter training: self-selection and aptitude. *Interpreting. An International Journal of Research and Practice in Interpreting*, 13 (1), 31-52.
- Salaets, H. (1998). Scipio Slataper: Il mio Carso o la discesa-ascensione verso un'altra identità. *Civiltà Italiana*, 20, 111-126.
- Salaets, H. (1995). L'autobiografico tra la penna e la pellicola : un confronto. *Civiltà Italiana*, 19, 165-178.
- Salaets, H. (1993). Libero Bigiaretti e il 'Roman de mœurs. *Incontri: Rivista Europea di Studi Italiani*, 8, 64-66.

Accepted Journal articles (peer reviewed)

Salaets, H., Balogh, K. (2019). Participatie van kinderen en jongeren in rechtspraak: een onderzoek naar de ervaringen van anderstalige kinderen en jongeren van getolkte communicatie. *Tijdschrift voor Jeugd en Kinderrechten*, 425-443.

Journal articles (not peer reviewed)

Salaets, H., Balogh, K. (2015). Co-Minor-IN/QUEST: Improving interpreter-mediated Pre-Trial Interviews with Minors. *TRANS: Revista de Traductologia*, 19 (1), 57-76. [Open Access](#)

Salaets, H. (1995). Roberto Pazzi: de historische roman in zijn strijd tegen het heden. *Kreatief*, 29, 128-141.

Salaets, H. (1994). "Dino Buzzati: un autoportrait. Dialogues avec Yves Panafieu: (auto)biographie? *Cahiers Dino Buzzati*, 9, 300-320.

Books (peer reviewed)

Salaets, H., Segers, W., Bloemen, H. (2008). *Terminologie van het tolken*. Nijmegen: Vantilt. ISBN: 978-90-77503-96-6.

Books (not peer reviewed)

Salaets, H., Balogh, K. (2016). *Tolktechnieken en deontologie: een praktische handleiding voor verbindingstolken*. Nijkerk (NL): KTV - Kennisnet voor Taal-en Vakopleidingen. (professional oriented)

Salaets, H., Balogh, K., Rombouts, D. (2014). *Gerechtstolken: Handleiding voor politie en rechtskundigen in een meertalige context*. (Campus Handboek). Leuven: Lannoo Campus. ISBN: 9789401418188. (professional oriented)

Salaets, H. (2006). *Il giro delle regioni: Lo Stivale in parole*. Leuven: ACCO. ISBN: 9789033461545.

Edited books (peer reviewed)

Salaets, H., Brône, G. (Eds.) (2020). *Linking up with Video: Perspectives on Interpreting Practice and Research*. (Benjamins Translation Library, 149). Amsterdam: John Benjamins. ISBN: 9789027261809. [doi: 10.1075/btl.149](#)

Balogh, K., Salaets, H., Van Schoor, D. (Eds.) (2016). *TraiLLD: Training in Languages of Lesser Diffusion*. Leuven: Lannoo Campus. ISBN: 9789401433273. (professional oriented)

Balogh, K., Salaets, H. (Eds.) (2015). *Children and Justice: Overcoming Language Barriers*. Cambridge-Antwerp-Portland: Intersentia. ISBN: 978-1-78068-282-2.

Van Den Bossche, B., Bossier, P., Du Pont, K., Dupré, N., Gennaro, R., Melis, I., Salaets, H. (Eds.), Musarra, F. (contr.) (2007). *Innumerevoli contrasti d'innesti: la poesia del Novecento (e altro)*. (University Leuven., 11). Firenze - Leuven: Franco Cesati - Leuven University Press. ISBN: 978-90-5867-583-5.

Edited books (not peer reviewed)

Balogh, K., Salaets, H., Van Schoor, D. (Eds.) (2018). *Interpreter-mediated Child Interviews. Tools for interprofessional training*. Tiel: Lannoo Campus. ISBN: 9789401455008. (professional oriented)

Balogh, K., Salaets, H., Van Schoor, D. (Eds.) (2018). *Tolk-gemedieerde kinderverhoren: leidraad voor een interprofessionele opleiding*. Tiel: Lannoo Campus. ([URL](#)) (professional oriented)

Book chapters (peer reviewed)

Salaets, H., Dam, H.V., Ahrens, B., Nicodemus, B., Richardson, M., Wallace, M. with Dam, H.V. (joint first author) (2020). Research, practice, and training: cross-fertilization or compartmentalization? A discussion on quality in interpreting. In: R. Barranco-Droege (Eds.), *Solving the riddle of interpreting quality: Dimensions and challenges*, Chapt. 8, (187-212). Granada: Comares. ISBN: 978-84-9045-914-0.

Salaets, H., Balogh, K., Wijnants, M. (2020). (Ver)horen van anderstalige minderjarigen. De tolk als teamplayer. In: W. Coudenys (Eds.), *Taal en de Wereld*, Chapt. 2, (33-51). Leuven: LUP. ISBN: 9789462702134.

Brône, G., Salaets, H. (2020). Introduction: Why linking up with video? In: *Linking up with Video. Perspectives on Interpreting Practice and Research*, Chapt. 1, (1-12). (Benjamins Translation Library (BTL), 149). Amsterdam: Benjamins. ISBN: 9789027261809. doi: 10.1075/btl.149 [Open Access](#)

Brone, G., Salaets, H. (2020). Why linking up with video? Introduction. In: H. Salaets, G. Brone (Eds.), *LINKING UP WITH VIDEO: PERSPECTIVES ON INTERPRETING PRACTICE AND RESEARCH*, (1-11). (Benjamins Translation Library, 149). JOHN BENJAMINS B V PUBL. ISBN: 978-90-272-0465-3. doi: 10.1075/btl.149.01bro

Defrancq, B., Salaets, H. (2019). Tolken: oudste beroep, jongste discipline? Geschiedenis van het tolken en de tolkwetenschap. In: I. Delaere, G. Desutter (Eds.), *In balans: Een inleiding tot vertaal- en tolkwetenschap*, (346-369). Leuven: Acco. ISBN: 9789463792387.

Salaets, H., Balogh, K., Wijnants, M. (2019). Niet-begeleide minderjarige vreemdelingen: effectief recht op meningsuiting en informatie dankzij tolken. In: E. Desmet, J. Verhellen, S. Bouckaert (Eds.), *Rechten van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België*, Chapt. 22, (415-431). (Migratie-en migrantenrecht 18). Brugge: Die Keure. ISBN: 9789048634750.

Balogh, K., Salaets, H. (2019). The role of non-verbal elements in legal interpreting: a study of a cross-border interpreter-mediated videoconference witness hearing. In: R. Tipton, L. Desilla (Eds.), *The Routledge Handbook of Translation and Pragmatics*, (394-429). London: Routledge. ISBN: 9781138637290.

Balogh, K., Salaets, H. (2018). Videoconferencing in legal context: a comparative study of simulated and real-life settings. In: J. Napier, R. Skinner, S. Braun (Eds.), *Here or There: Research on Interpreting via Video Link*, (264-298). (Studies in Interpretation Series, 16). Washington DC: Gallaudet University Press. ISBN: 978-1-944838-22-5.

Salaets, H. (2017). Les auditions de mineurs assistées d'un interprète (Amls): quelles stratégies concernant l'(inter)culturel ? In: E. Navarro, J-M. Benayoun (Eds.), *Langues, Diversité et Stratégies Interculturelles*, (223-244). (Langues, Cultures, Représentations). Paris: Michel Houdiard Editeur. ISBN: 9782356921598.

Salaets, H., Balogh, K. (2017). Participants' and Interpreters' Perception of the Interpreter's Role in Interpreter-Mediated Investigative Interviews of Minors: Belgium and Italy as a Case. In: C. Valero-Garcés, R. Tipton (Eds.), *Ideology, Ethics and Policy Development in Public Service Interpreting and Translation*, (151-178). (Translation, Interpreting and Social Justice in a Globalised World, 1). Bristol, UK: Multilingual Matters. ISBN: 9781783097517.

Balogh, K., Salaets, H., Van Schoor, D. (2016). Description of the pilots and best practices. In: K. Balogh, H. Salaets, D. Van Schoor (Eds.), *TraILLD: Training in Languages of Lesser Diffusion. Training of Legal Interpreters in LLDs*, Chapt. 7 - §1, (145-153). (Campus Handbook). Leuven: Lannoo Campus. ISBN: 9789401433273. (professional oriented)

Salaets, H., Balogh, K., Van Schoor, D. (2016). Conclusion and recommendations. In: K. Balogh, H. Salaets, D. Van Schoor (Eds.), *TraILLD: Training in Languages of Lesser Diffusion. Training of Legal Interpreters in LLDs*, Chapt. 9, (213-215). (Campus Handbook). Leuven: Lannoo Campus. ISBN: 9789401433273. (professional oriented)

Salaets, H., Balogh, K., Van Schoor, D. (2016). Introduction: project description. In: K. Balogh, H. Salaets, D. Van Schoor (Eds.), *TraILLD: Training in Languages of Lesser Diffusion. Training of Legal Interpreters in LLDs*, Chapt. 1, (11-15). (Campus Handbook). Leuven: Lannoo Campus. ISBN: 9789401433273. (professional oriented)

Salaets, H., Balogh, K., Van Schoor, D. (2016). Languages of Lesser Diffusion (LLDs) : the rationale behind the research project and definitions. In: K. Balogh, H. Salaets, D. Van Schoor (Eds.), *TraILLD:*

Training in Languages of Lesser Diffusion. Training of Legal Interpreters in LLDs, Chapt. 2, (17-32). (Campus Handbook). Leuven: Lannoo Campus. ISBN: 9789401433273. (professional oriented)

Balogh, K., Salaets, H., Van Schoor, D. (2016). Course descriptions: Legal interpreting and translation programme KU Leuven (Antwerp Campus). In: K. Balogh, H. Salaets, D. Van Schoor (Eds.), *TraILLD: Training in Languages of Lesser Diffusion. Training of Legal Interpreters in LLDs*, Chapt. 3, (35-41). (Campus Handbook). Leuven: Lannoo Campus. ISBN: 9789401433273. (professional oriented)

Salaets, H., Balogh, K. (2015). Co-Minor-IN/QUEST Research Findings. In: K. Balogh, H. Salaets (Eds.), *Children and Justice: Overcoming Language Barriers. Cooperation in interpreter-mediated questioning of minors*, Chapt. 4, (175-226). Cambridge-Antwerp-Portland: Intersentia. ISBN: 978-1-78068-282-2.

Van Schoor, D., Salaets, H., Balogh, K. (2015). Chapter 1: Introduction. In: K. Balogh, H. Salaets (Eds.), *Children and Justice: Overcoming Language Barriers. Cooperation in interpreter-mediated questioning of minors*, Chapt. 1, (1-23). Cambridge-Antwerp-Portland: Intersentia. ISBN: 978-1-78068-282-2.

Salaets, H. (2014). Common ground in LIT research and training: the Antwerp case. In: C. Falbo, M. Viezzi (Eds.), *Traduzione e interpretazione per la società e le istituzioni*, (143-159). Trieste: EUT Edizioni Università di Trieste. ISBN: 978-88-8303-561-6.

Timarova, S., Salaets, H. (2014). Learning styles, motivation and cognitive flexibility in interpreter training: Self-selection and aptitude. In: F. Pöchhacker, M. Liu (Eds.), *Aptitude for Interpreting*, (33-54). (Benjamins Current Topics, 68). Amsterdam/Philadelphia: Benjamins. ISBN: 9789027242563.

Salaets, H., Vermeerbergen, M. (2011). Assessment at completion of community interpreting training : How to reshape theoretical concepts for practice? In: C. Kainz, E. Prunc, R. Schögler (Eds.), *Modelling the field of community interpreting : Questions of methodology in research and training*, (152-176). (Representation - Transformation, 6). Berlin: LIT-Verlag. ISBN: 978-3-643-50177-6.

Salaets, H., Van Gucht, J. (2008). Perception of a profession. In: C. Valero-Garcés, A. Martin (Eds.), *Crossing borders in community interpreting: definitions and dilemmas*, (259-279). Amsterdam: John Benjamins. ISBN: 9789027216854.

Salaets, H. (2007). Il pensiero dell'isola e l'isola del pensiero nella narrativa di Giuseppe Bonaviri. In: *Innumerevoli contrasti d'innesti: la poesia del Novecento (e altro): miscellanea in onore di Franco Musarra / A cura di Bart Van den Bossche e.a.*, (747-759). Leuven: Leuven university press. ISBN: 978-90-5867-583-5.

Salaets, H. (2002). Umberto Saba (1883-1957). In: B. Van Den Bossche (Eds.), *Italiaanse literatuur na 1900. Deel 1: 1900-1945*, (127-141). Leuven: Peeters. ISBN: 9042911301.

Salaets, H. (2000). L'aspetto autobiografico nei romanzi di Libero Bigiaretti. In: A. Luzi (Eds.), *Libero Bigiaretti: la storia, le storie, la scrittura*, (57-71). Pesaro: Metauro. ISBN: 8887543038.

Accepted Book chapters (peer reviewed)

Napier, J., Skinner, R., Turner, G., Leeson, L., Lynch, T., Sheikh, H., Vermeerbergen, M., Salaets, H., Doggen, C., Haug, T., Bucher, B., Diaz, B., Berger, M., Krähenbühl, F. (2021). Justisigns: Developing research-based training resources on sign language interpreting in police settings in Europe. In: J. Brunson (Eds.), *Teaching legal interpreting*. Washington, DC: Gallaudet University Press.

Salaets, H., Dam, H.V., Ahrens, B., Nicodemus, B., Richardson, M., Wallace, M. (2019). Research, practice, and training: cross-fertilization or compartmentalization? A discussion about quality in interpreting. In: R. Barranco-Droege (Eds.), *Solving the riddle of interpreting quality: dimensions and challenges*. Granada: Comares. ISBN: 978-84-9045-914-0.

Salaets, H., Defrancq, B. (2018). Tolken: oudste beroep, jongste discipline? Geschiedenis van het tolken en de tolkwetenschap. In: I. Delaere, G. De Sutter (Eds.), *Vertalen en tolken: vertaalwetenschap en tolkwetenschap (werktitel)*. Acco.

Salaets, H., Balogh, K. (2018). Begrijpen en begrepen worden tijdens anderstalige rechtsgang. In: I. Delaere, G. De Sutter (Eds.), *Inleiding tot vertalen en vertaalwetenschap (werktitel)*. Acco.

Book chapters (not peer reviewed)

Salaets, H. (2021). Het belang van zorgvuldig tolken en duidelijke communicatie. In: B. Pattyn, P. d'Hoine (Eds.), *Weten wat telt in tijden van crisis. Lessen voor de eenentwintigste eeuw*, Chapt. 10, (205-231). (Lessen voor de eenentwintigste eeuw, 27). Leuven: LUP. ISBN: 9789462702844.

Salaets, H. (2010). Tolkcompetenties toetsen. In: W. Segers, C. Van de Poel (Eds.), *Tolk- en vertaalcompetentie: onderwijs- en toetsvormen*, (23-32). Leuven: Acco. ISBN: 978-90-334-7941-0.

Salaets, H. (2004). La ricerca sull'interpretazione: uno status questionis. In: P. Anckaert, E. Hoppe (Eds.), *Italianissime: mélanges offerts à Michel Bastiaensen*, (233-242). (Idioma; 16). Liège: Céfal. ISBN: 2871301980.

Salaets, H. (2002). Het 'ik-' en het 'wij-gevoel': een beschouwing. In: P. Gillaerts, H. Van Belle (Eds.), *Vlaamse identiteit: mythe én werkelijkheid*, (140-144). Leuven: Acco. ISBN: 90-334-5169-7.

Conference proceedings (peer reviewed)

Salaets, H. (2010). La qualité dans l'interprétation multiculturelle à travers la "pollinisation croisée" dans la formation. In: *Les pratiques de l'interprétation et l'oralité dans la communication interculturelle: colloque international*, (195-206). Presented at the Colloque International: Les pratiques de l'interprétation et l'oralité dans la communication interculturelle, Parijs, 20 Nov 2009-21 Nov 2009. Lausanne. ISBN: 978-2-8251-4089-5.

Shaw, S., Timarova, S., Salaets, H. (2008). Measurement of cognitive and personality traits in determining aptitude of spoken and signed language interpreting students. In: L. Roberson, S. Shaw (Eds.), *Putting the pieces together: a collaborative approach to educational excellence : proceedings of the 17th National Convention of the Conference of Interpreter Trainers*, (91-109). Presented at the Conference of Interpreter Trainers, San Juan, Puerto Rico, 22 Oct 2008-25 Oct 2008. Duluth.

Salaets, H. (2006). Giuseppe Bonaviri: violence de l'Etat italien et paroles libératrices d'un médecin-écrivain. In: P. Budillon-Puma, F. Olivier (Eds.), *Violence d'Etat, Parole libératrice*, (121-131). Presented at the Violence d'Etat et paroles libératrices, Université Paris, France, 05 Jan 2003-06 Jan 2003. Paris. ISBN: 2-914378-86-6.

Salaets, H. (2006). DLE (Digital Learning Environment): free or affordable software in translation and interpretation training. In: *Proceedings of accessible technologies in translation and interpretation training (online)*. Presented at the Accessible Technologies in Translation and Interpretation Training, University of Vic, Spain, 30 Mar 2006-31 Mar 2006.

Salaets, H. (2004). La letteratura d'immigrazione: Carmine Abate. In: S. Gola, et al., S. Gola (Eds.), *Sguardo sulla lingua e la letteratura italiana all'inizio del terzo millennio: atti del convegno internazionale (Bruxelles 15-16 marzo 2002)*, (309-319). Presented at the Convegno Internazionale: Sguardo sulla lingua e la letteratura italiana all'inizio del terzo millennio, Bruxelles, Belgio, 15 Mar 2002-16 Mar 2002. Firenze. ISBN: 88-7667-181-1.

Salaets, H. (2000). Paradiso della pancia: i cinque sensi nell'opera di Giuseppe Bonaviri. In: B. Van Den Bossche (Eds.), *Soavi sapori della cultura italiana: atti del 13 Congresso dell'AIPI, Verona/Soave, 27-29/08/1998*, (443-455). Presented at the Congresso dell'AIPI, Verona/Soave, Italia, 27 Jan 1998-29 Jan 1998. Firenze.

Salaets, H. (1993). Codice narrativo e codice autobiografico. In: J. Eynaud (Eds.), *Interferenze di sistemi linguistici e culturali nell'italiano, Atti del X Convegno A.I.P.I.*, (129-140). Presented at the Congresso Internazionale A.I.P.I., Malta. Malta.

Salaets, H. (1992). Libero Bigiaretti alla ricerca di se stesso. In: E. Visalberghi (Eds.), *Atti del IX Convegno AIPI*, (165-177). Presented at the AIPI, Roma, Italia, 06 Nov 1992-07 Nov 1992. Roma.

Abstracts/Presentations/Posters

Theys, L., Pype, P., Salaets, H., Wermuth, M-C., Krystallidou, D. (2019). Gaze and Body Orientation in Empathic Communication through Interpreters. In: *InDialog 3 Interpreter Practice, Research and Training: The impact of Context*, (43-44). Presented at the InDialog 3, Antwerp, 21 Nov 2019-22 Nov 2019.

Salaets, H., Balogh, K., Costa, B. (contr.), Elman, D. (contr.), Sluyts, D. (contr.), Vandaele, P. (contr.) (2019). Interprofessional Training for All Stakeholders of Interpreter-Mediated Questioning of Minors: A path to Teamwork. In: *InDialog 3 Interpreter Practice, Research and Training: The Impact of Context*, (67-68). Presented at the InDialog 3, Antwerp, 21 Nov 2019-22 Nov 2019.

Theys, L., Pype, P., Salaets, H., Wermuth, M-C., Krystallidou, D. (2019). The Co-Construction of Empathic Communication in Interpreter-Mediated Consultations. In: *nDialog 3 Interpreter Practice, Research and Training: The impact of Context*, (45-46). Presented at the InDialog 3, Antwerp, 21 Nov 2019-22 Nov 2019.

Salaets, H., Balogh, K., Wijnants, M. (2019). Niet-begeleide vreemdelingen: effectief recht op meningsuiting en informatie dankzij tolken. Presented at the Studiedag & lancering van het boek Rechten van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen in België, Gent, 21 May 2019-21 May 2019.

Theys, L., Krystallidou, D., Salaets, H., Wermuth, M-C., Pype, P. (2018). Emotional Display in Interpreter-mediated Clinical Consultations: A systematic literature review. In: https://www.th-koeln.de/mam/downloads/deutsch/hochschule/fakultaeten/information_und_kommunikation/cgn18_book_of_abstracts_19-11-18.pdf, (28-28). Presented at the CGN18 2nd Conference on Translation, Interpreting and Technical Documentation. Interdependence and Innovation., Cologne, Germany, 29 Nov 2018-30 Dec 2018.

Balogh, K., Salaets, H. (2018). Adjusting the ethical code when interpreting for children? Or how ethical rules should change in order to guarantee a fair trial for each person involved in an Interpreter-mediated Questioning of Minors (ImQM). In: https://www.th-koeln.de/mam/downloads/deutsch/hochschule/fakultaeten/information_und_kommunikation/cgn18_book_of_abstracts_19-11-18.pdf, (2-2). Presented at the CGN18 2nd Cologne Conference on Translation, Interpreting and Technical Documentation. Interdependence and Innovation, Cologne, Germany, 29 Nov 2018-30 Nov 2018.

Salaets, H., Balogh, K. (2018). Interdependence of investigating legal authorities and the FoLiTex (Forensic Linguistic Tap Expert): an unexplored area of expertise. In: https://www.th-koeln.de/mam/downloads/deutsch/hochschule/fakultaeten/information_und_kommunikation/cgn18_book_of_abstracts_19-11-18.pdf, (24-24). Presented at the CGN18 2nd Cologne Conference on Translation, Interpreting and Technical Documentation. Interdependence and Innovation., Cologne, Germany, 29 Nov 2018-30 Nov 2018.

Krystallidou, D., Theys, L., Salaets, H., Wermuth, M-C., Pype, P. (2018). EmpathicCare4All: Interprofessional education for interpreting and medical students. In: *Background: Although the expression of empathy during medical consultations is associated with positive health outcomes, 1-5 research suggests that empathy is compromised more in interpreter-mediated consultations (IMCs). While methods to enhance empathy in medical education are emerging, 6 7 the management of empathy has received insufficient attention in the interpreter education. Need: Interpreting- and medical students would benefit from joint training on the complexity of co-constructing, expressing and managing empathic communication. Objective: To develop and assess a research-based interprofessional educational intervention for undergraduate medical- and interpreting students on empathic communication. Data: authentic video recorded IMCs (n=15); VSR interviews with doctors, interpreters, patients (n=45); medical- and interpreting students (Master's, n=20), simulated patients (n=10). Method: The Medical Research Council (MRC) framework for the development and evaluation of complex interventions (phases 0-II) 8 9: 2 systematic literature reviews, multimodal interaction analysis, Empathic Communication Coding System, development and validation of intervention, feasibility testing, proof-of-concept event. Expected outcomes: The transfer of the findings into the curricula of both faculties will pave the way for better trained professionals who will be able to co-construct and manage empathic communication more effectively in linguistically and culturally diverse*

contexts. *References*, (13-13). Presented at the CGN18 2nde Cologne Conference on Translation, Interpreting and Technical Documentation. Interdependence and Innovation., Cologne, Germany, 29 Nov 2018-30 Nov 2018.

Krystallidou, D., Theys, L., Salaets, H., Wermuth, C., Pype, P. (2018). EmpathicCare4All: Development of Interprofessional Education (IPE) curriculum for interpreting – and medical students on empathic communication. Presented at the 1st APTIS conference (Association of Programmes in Translation and Interpreting Studies) in the UK and Ireland, Birmingham, 23 Nov 2018-24 Nov 2018. Open Access

Salaets, H., Balogh, K. (2018). TOCAT: Transnational Organised Crime and Translation. Translating guidance and training: Report from Belgium. Presented at the TOCAT: Transnational Organised Crime and Translation., House of Europe , London, 14 Sep 2018-14 Sep 2018. (professional oriented)
Salaets, H. (2018). Terugblik op de Co-Minor-IN/QUEST projecten. Presented at the Final Workshop Co-Minor-IN/QUEST II, Antwerpen, 20 Jun 2018-20 Jun 2018.

Salaets, H., Balogh, K., Van Schoor, D. (2018). Co-Minor-IN/QUEST II rapport over de semigestructureerde interviews met kinderen. Presented at the Afsluitende workshop Co-Minor-IN/QUEST II, Antwerp, 20 Jun 2018-20 Jun 2018.

Krystallidou, D., Theys, L., Salaets, H., Wermuth, C., Pype, P. (2018). EmpathicCare4All: Interprofessional education for interpreting – and medical students. In: *CIUTI book of abstracts*. Presented at the CIUTI conference, Edinburgh, UK, 30 May 2018-31 May 2018.

Salaets, H., Balogh, K. (2018). Forensic Linguistic Tap Expert - the FoLiTex. Presented at the EULITA Conference 2018, Sofia (Bulgaria), 16 Mar 2018-17 Mar 2018.

Balogh, K., Salaets, H. (2017). Interpreter-mediated questioning of Minors: an interactional and communicative training for legal professionals. In: *ALAPP 2017 Communication, interaction and quality of service: Book of Abstracts*, (68-68). Presented at the ALAPP 2017 Communication, interaction and quality of service, Ghent University, Belgium, 21 Nov 2017-23 Nov 2017. [Open Access](#)

Salaets, H., Balogh, K. (2017). A case-study of a real VCI-hearing between Belgium and Austria: how a judge allows for increased interpreter's visibility. Presented at the Congresso Internazionale LARIM Potere e ideologia in contesti mediati da interprete, Rome, Italy, 23 Nov 2017-24 Nov 2017.
Salaets, H., Dam, H.V., Ahrens, B., Nicodemus, B., Richardson, M., Wallace, M. (2017). Research, practice and training: cross-fertilization or compartmentalization? A discussion about quality in interpreting. In: *ICIQ3 Third International Conference on Interpreting Quality*, (73-73). Presented at the ICIQ3 Third International Conference on Interpreting Quality, Granada, 05 Oct 2017-07 Oct 2017.

Salaets, H., Balogh, K. (2017). Enhancing the quality of ImQM (Interpreter mediated Questioning of Minors) through inter-professional joint training. In: *Third International Conference on Interpreting Quality: Book of Abstracts*, (Abstract No. 48), (73-73). Presented at the International Conference on Interpreting Quality, Granada, Spain, 05 Oct 2017-07 Oct 2017.

Dam, H.V., Ahrens, B., Nicodemus, B., Richardson, M., Salaets, H., Wallace, M. (2017). Plenary Debate 3: Interpreting research, practice and training: cross-fertilization or compartmentalization. Presented at the ICIQ3 International Conference on Interpreting Quality, Universidad de Granada, Spain, 05 Oct 2017-07 Oct 2017.

Salaets, H., Balogh, K. (2017). Als kwetsbaarheid wordt vergroot door anderstalig rechtspraak: minderjarigen en procedurele waarborgen. Presented at the Internationaal Juristencongres der Lage Landen "Recht en Taal", Antwerpen, België, 25 Sep 2017-26 Sep 2017. (professional oriented)

Balogh, K., Salaets, H. (2017). Taal en eerlijk proces: debat. Presented at the Internationaal Juristencongres der Lage Landen "Recht en Taal", Antwerpen, België, 25 Sep 2017-26 Sep 2017. (professional oriented)

Salaets, H., Balogh, K. (2017). Interpreter mediated encounters with Minors. Presented at the Bilingual Therapist & Interpreter Forum Agenda of Mother tongue, multi-ethnic counselling, London, UK, 06 Jun 2017-06 Jun 2017.

- Balogh, K., Salaets, H. (2017). The impact of research on the society. The TrailLD, the CMIQ and the Avidicus projects. Presented at the Transius, Bratislava, Slovakia, 01 Jun 2017-02 Jun 2017.
- Balogh, K., Salaets, H. (2017). Video Mediated Interpreting within a legal context. The impact of the interpreter on innovation. Presented at the Legal Innovation: New technologies in Legal Practice, Wroclaw, Poland, 21 Apr 2017-22 Apr 2017.
- Salaets, H., Balogh, K. (2017). Folitex (Forensic Linguistic tap expert) and why it should take the place of the "wiretap interpreter". Presented at the Legal Innovation: New technologies in Legal Practice, University of Wroclaw, Poland, 21 Apr 2017-22 Apr 2017.
- Remael, A., Salaets, H. (2017). Training and Accreditation: Curriculum Development. Presented at the International Conference on Public Service Interpreting and Translating (PSIT), Alcalà, Spain, 06 Mar 2017-08 Mar 2017.
- Balogh, K., Salaets, H. (2017). Enhancing quality of ImQM (Interpreter mediated Questioning of Minors) through inter-professional joint training. Presented at the EULITA Conference on Legal interpreting & Translation, Vienna, Austria, 30 Mar 2017-31 Mar 2017.
- Balogh, K., Salaets, H. (2016). Interpreter mediated questioning of children in criminal procedure: results of the Co-Minor-IN/QUEST project. Presented at the ERA: Procedural Safeguards in the EU, Trier, Germany, 08 Dec 2016-09 Dec 2016. (professional oriented)
- Salaets, H. (2016). Interpreter mediated questioning of Minors (ImQM): from theory to practice, from research to society. Presented at the CTIS Seminar Series, Manchester University, UK, 24 Nov 2016-24 Nov 2016.
- Salaets, H. (2016). (Un)accompanied minors and the refugee crisis: how to deal with the vulnerability of young people, the building stones of tomorrow's Europe? Presented at the Research Development Symposium, Universitat Jaume I, Spain, 18 Nov 2016-18 Nov 2016.
- Salaets, H., Balogh, K. (2016). "Interacting boundaries": from interpreting research to society... and back. (Abstract No. 0226). Presented at the EST COngress : Translation Studies: Moving Boundaries, Aarhus, Denmark, 15 Sep 2016-16 Sep 2016. [Open Access](#)
- Balogh, K., Salaets, H. (2016). Eliminating boundaries or videoconferencing in a legal context: a comparative study of simulated and real-life settings. (Abstract No. 0215). Presented at the EST Congress: Translation Studies: Moving boundaries, Aarhus, Denmark, 15 Sep 2016-16 Sep 2016.
- Salaets, H., Balogh, K. (2016). Professionalization of interpreters and interpreter users in Belgium through inter-professional joint training. (Abstract No. 8). Presented at the Community Interpreting in Greece: an international roundtable, Igoumenitsa, Greece, 14 Jul 2016-15 Jul 2016.
- Balogh, K., Salaets, H. (2016). TrailLD: Training in Languages of Lesser Diffusion: Best Practices. (Abstract No. F 3.1). Presented at the Critical Link: Critical LinkS/a new generation - Future-proofing interpreting and translating, Edinburgh, UK, 29 Jun 2016-01 Jul 2016.
- Salaets, H., Balogh, K. (2016). Interpreter-mediated questioning of minors: an urgent matter. (Abstract No. F 4.4). Presented at the Critical Link: Critical LinkS/a new generation - Future-proofing interpreting and translating, Edinburgh, UK, 29 Jun 2016-01 Jul 2016.
- Napier, J., Skinner, R., Leeson, L., Lynch, T., Haug, T., Salaets, H., Vermeerbergen, M., Sheikh, H., Turner, G., Katschinka, L., Calles, L. (2016). Justisigns: Future Proofing access to Justice for deaf sign language users. (Abstract No. TH 3.4). Presented at the Critical Link: Critical LinkS/a new generation - Future-proofing interpreting and translating, Edinburgh, UK, 29 Jun 2016-01 Jul 2016.
- Aguilar-Solano, M., Lazaro-Gutierrez, R., Salaets, H., Meyer, B., Schuster, M., Pollard, R., Fowler, Y., Allen, K. (2016). Exploring the macro-social context of voluntary and non-professional interpreting: alternative approaches? (Abstract No. TH 8.3). Presented at the Critical Link: Critical LinkS/a new generation - Future-proofing interpreting and translating, Edinburgh, UK, 29 Jun 2016-01 Jul 2016.
- Salaets, H. (2016). Lunchtime session ENPSIT. (Abstract No. LS 1). Presented at the Critical Link: Critical LinkS/a new generation - Future-proofing interpreting and translating, Edinburgh, UK, 29 Jun 2016-01 Jul 2016.

Salaets, H., Balogh, K. (2016). Interpreter mediated questioning of minors (ImQM): convergence and interaction through joint training of police officers and interpreters. Presented at the Translation and Interpreting: convergence, contact, interaction, Trieste, Italy, 26 May 2016-28 May 2016.

Salaets, H., Balogh, K. (2016). Videoconferencing in legal settings: a Belgian-Austrian case study. Presented at the Colloque international. Interprétation pour les services publics Le discours de l'interprète et son influence sur la relation interpersonnelle - apport des approches discursives et argumentatives, Mons, Belgique, 20 Jan 2016-22 Jan 2016.

Balogh, K., Salaets, H. (2016). Features of multilingual online mediation : The role of the legal interpreter in a multilingual online setting. Presented at the Features of multilingual online mediation, Budapest, Hungary, 05 May 2016-06 May 2016.

Salaets, H., Napier, J., Skinner, R., Leeson, L., Vermeerbergen, M., Haug, T., Lynch, T., Sheikh, H., Turner, G., Katschinka, L., Calles, L. (2016). Justisigns: access to justice for deaf sign language users. In: *Translaw 2016: Book of abstracts*, (19-19). Presented at the Translaw 2016 Translation and Interpreting as a Means of Guaranteeing Equality under Law, Tampere, Finland, 02 May 2016-03 May 2016.

Balogh, K., Salaets, H. (2016). Legal interpreting: presentation of the social and practical results of research. The TrailLD and CMIQ-projects. In: *Translaw 2016: Book of abstracts*, (3-4). Presented at the Translaw 2016 Translation and Interpreting as a Means of Guaranteeing Equality under Law, Tampere, Finland, 02 May 2016-03 May 2016.

Salaets, H., Balogh, K. (2016). Legal interpreting in the EU : interdisciplinary research and dissemination. In: *Translaw 2016: Book of abstracts*, (21-21). Presented at the Translaw 2016 Translation and Interpreting as a Means of Guaranteeing Equality under Law, Tampere, Finland, 02 May 2016-03 May 2016.

Salaets, H. (2016). "Wiretap interpreting": from a national to an international viewpoint. In: *International symposium "wiretap" interpreting: Booklet of abstracts*, (Abstract No. 1). Presented at the International symposium "wiretap" interpreting, Antwerp, Belgium, 21 Apr 2016-21 Apr 2016.

Vermeerbergen, M., Salaets, H. (2016). Informatiesessie "Contacten met dove slachtoffers, verdachten en getuigen en samenwerken met tolken Vlaamse Gebarentaal". Presented at the Afsluitend evenement Justisigns project, Antwerpen, België, 16 Apr 2016-16 Apr 2016. (professional oriented)

Salaets, H. (2016). Les nouveaux (en)jeux de l'interculturalité et de la médiation. Presented at the Langues et diversité(s). Quelles stratégies interculturelles pour demain, Paris, France, 15 Jan 2016-15 Jan 2016.

Balogh, K., Salaets, H. (2016). De Gerechtstolk. Presented at the Tolk- en Vertaalcongres, Hilversum, Nederland, 11 Jan 2016-12 Jan 2016.

Balogh, K., Salaets, H. (2016). "Videoconference-based interpreting in legal settings": a case study. In: *Louis Meerts Chair: Book of Abstracts*, (Abstract No. 3), (3-3). Presented at the Linking Up with Video in interpreting practice and research. Louis Meerts Chair, Antwerp, Belgium, 25 Feb 2016-25 Feb 2016.

Remael, A., Salaets, H., Führer, U., Isaacs, P., Valero-Garcés, C. (2015). ENPSIT Panel Discussion: Let's talk about training: How do we move on? In: *InDialog. Community Interpreting In Dialogue With Technology*, (33-39). Presented at the InDialog. Community Interpreting In Dialogue With Technology, Berlin, Germany, 20 Nov 2015-21 Nov 2015.

Salaets, H., Balogh, K. (2015). Co-Minor-IN/QUEST (Cooperation in Interpreter-Mediated Questioning of Minors): The Norwegian Point of View. In: *InDialog. Community Interpreting In Dialogue With Technology*, (20-20). Presented at the InDialog. Community Interpreting In Dialogue With Technology, Berlin, Germany, 20 Nov 2015-21 Nov 2015.

Balogh, K., Salaets, H. (2015). TrailLD (Training in Languages of Lesser Diffusion) : An Example of Best Practices. In: *InDialog. Community Interpreting In Dialogue With Technology*, (44-44). Presented at the InDialog. Community Interpreting In Dialogue With Technology, Berlin, Germany, 20 Nov 2015-21 Nov 2015.

Salaets, H., Böser, U. (2015). Co-Minor/Interpreting with children in investigative interviews. In: *Interpreter-mediated justice: Different languages, different research methodologies*, (5-5). Presented at the Interpreter-mediated justice: different languages, different research methodologies, Edinburgh, UK, 07 Nov 2015-07 Nov 2015.

Salaets, H., Balogh, K. (2015). Interpreter-mediated questioning of minors: to bridge or not to bridge socio-cultural differences ? Presented at the Interculturality: applied and critical perspectives.(International EPIC conference), Antwerp, Belgium, 15 Oct 2015-16 Oct 2015.

Salaets, H. (2015). Testing the Test: Assessing Evaluation instruments through Qualitative Research. In: *Training, testing and accreditation in PSIT - Formación, evaluación y acreditación en TISP*, (25-26). Presented at the Training, testing and accreditation in PSIT, Alcalá, Spain, 01 Oct 2015-02 Oct 2015.

Salaets, H., Baigorri, J., Viezzi, M., Zamorano, C., Blasco, M.J., Valero-Garcés, C. (2015). Round table 1: Training and Testing in PSIT. In: *Training, testing and accreditation in PSIT - Formación, evaluación y acreditación en TISP*, (4-5). Presented at the Training, testing and accreditation in PSIT, Alcalá, Spain, 01 Oct 2015-02 Oct 2015.

Salaets, H., Vermeerbergen, M. (2015). Interpreter-mediated Questioning of Deaf Minors. (Abstract No. pp. 27-28). Presented at the Multilingual perspectives on professional discourse in Europe, Ghent, Belgium, 10 Sep 2015-11 Sep 2015.

Napier, J., Skinner, R., Turner, G.H., Haug, T., Katchinka, L., Leeson, L., Llewellyn-Jones, P., Lynch, T., Salaets, H., Sheikh, H., Vermeerbergen, M. (2015). "What to say or not to say in police interviews? An overview of evidence from the Justisigns research project". Presented at the EFSLI2015 conference: "To say or not to say? Challenges of interpreting from sign language to spoken language.", Warsaw, Poland, 11 Sep 2015-13 Sep 2015.

Haug, T., Katschinka, L., Leeson, L., Llewellyn Jones, P., Lynch, T., Napier, J., Sheikh, H., Turner, G.H., Vermeerbergen, M., Salaets, H. (2015). Justisigns: An overview of accessibility to legal sign language interpreter provision, training and assessment across Europe. Presented at the Human Rights. Where do interpreters fit in? WASLI2015 conference, Istanbul, Turkey, 22 Jul 2015-25 Jul 2015.

Salaets, H. (2015). Testing interpreting competences in a reliable and valid way. In: *Beating Babel in Multilingual Service Settings*, (34-35). Presented at the Beating Babel in Multilingual Settings, Paris, France, 05 Jun 2015-06 Jun 2015. (professional oriented)

Salaets, H., Balogh, K. (2015). Improving interpreter--mediated pre--trial interviews with minors (CO--Minor-- IN/QUEST). Adapting language to the linguistic level of the child: who is responsible? Presented at the MIAM International Colloquium on Multilingualism and Interpreting in Settings of Globalisation: Asylum and Migration, Ghent , Belgium, 19 Feb 2015-20 Feb 2015.

Salaets, H., Balogh, K. (2014). Studiedag Medisch tolken/Workshop Medical Interpreting. Presented at the Studiedag Medisch tolken, Antwerpen, België, 10 Dec 2014-10 Dec 2014.

Salaets, H., Balogh, K. (2014). Co-Minor-IN/QUEST. Cooperation in interpreter mediated questioning of minors. Presented at the First international SOS-VICS conference : Building communication bridges in gender violence, Vigo, Spain, 24 Sep 2014-25 Sep 2014.

Salaets, H. (2014). Consecutive or not: that's the question (?). Presented at the Teaching Mind Tricks? From Consecutive to Simultaneous Interpreting... and Back., Antwerp, Belgium, 15 Sep 2014-16 Sep 2014.

Alsulaiman, A., Salaets, H., Balogh, K. (2014). Het concept "taptolken": duiding. Presented at the Studiedag Taptolken, Antwerpen, België, 29 Apr 2014-29 Apr 2014.

Salaets, H., Balogh, K. (2014). Co-Minor-IN/QUEST. Current practice: survey findings. Presented at the Co-Minor-IN/QUEST Final Conference, Antwerp, Belgium, 13 Nov 2014-14 Nov 2014.

Salaets, H., Balogh, K. (2013). Valid tests and reliable assessment tools in legal interpreting: A test case. In: *In Dialog: Mapping the field of community interpreting - Community Interpreting Heute*, (77-78). Presented at the In Dialog Mapping the field of Community Interpreting, Berlin, Germany, 15 Nov 2013-16 Nov 2013.

Salaets, H., Balogh, K. (2013). Antwerp-Flanders-Belgium-Europe: ImPLI and the long way to go in court interpreting. Presented at the Interpreter-Mediated Interactions: Methodologies and Models, Rome, Italy, 07 Nov 2013-09 Nov 2013. [Open Access](#)

Salaets, H. (2013). Common ground in LIT research and training: the Antwerp case. Presented at the Traduzione e interpretazione per la società e le istituzioni, Università di Trieste, Italy, 21 Nov 2013-22 Nov 2013.

Balogh, K., Salaets, H. (2012). ImPLI: Improving Police and Legal Interpreting: The Belgian case. Presented at the European Conference of the International Association of Forensic Linguists (IAFL), Universidade do Porto, Portugal, 15 Oct 2012-18 Oct 2012. [Open Access](#)

Salaets, H. (2011). Once in a while: from practice into theory? Presented at the Annual EALTA Conference (Pre-conference meeting of the SIG Translation and Interpreting), University for Foreigners in Siena, Italy, 05 May 2011-08 May 2011. [Open Access](#)

Salaets, H., Timarova, S. (2011). Assessment in conference interpreting: the case of aptitude testing. Presented at the Annual EALTA Conference (Pre-conference meeting of the SIG Translation and Interpreting), University for Foreigners in Siena, Italy, 05 May 2011-08 May 2011. [Open Access](#)

Salaets, H., Flynn, P., Dufloy, V., Ferreira Alves, F. (2010). Trekking further into context: Exploring the relation between translators'/interpreters' practice and their discourses. In: *Book of abstracts EST Conference Tracks and Treks in TS*, (149-151). Presented at the EST Conference Tracks and Treks in TS, KULeuven, Belgium, 23 Sep 2010-25 Sep 2010. [Open Access](#)

Salaets, H. (2010). La qualité de l'interprétation multiculturelle à travers la « pollinisation croisée » dans la formation. Presented at the Colloque international de l'ISIT : Les pratiques de l'interprétation et l'oralité dans la communication interculturelle, Paris, France, 20 Nov 2009-21 Nov 2009. [Open Access](#)

Salaets, H. (2010). The next step in the CBI professionalisation process: training the public services providers ... whose job is it? Presented at the Emerging Topics in Translation and Interpreting Nuovi percorsi in traduzione e interpretazione, University of Trieste, Italy, 16 Jun 2010-18 Jun 2010. [Open Access](#)

Salaets, H., Vermeerbergen, M. (2009). Quality parameters and testing methods in spoken and signed language interpreting. Presented at the CIUTI Symposium: Community Interpreting. Training and research at University Level, Karl-Franzens-Universität Graz, Austria, 17 Sep 2009-19 Sep 2009. [Open Access](#)

Salaets, H. (2009). The miracle of a master's in liaison interpreting : training, research and practice. Presented at the Mediation at Work. Learning to Liaise in Business., Trieste, Italy, 04 Dec 2009-04 Dec 2009. [Open Access](#)

Salaets, H., Timarova, S. (2009). Determining aptitude for interpreting. Presented at the CETRA Periodical Lectures 2009, KULeuven, Belgium, 05 Feb 2009-05 Feb 2009. [Open Access](#)

Timarova, S., Salaets, H. (2009). Aptitude for interpreting: assessing what isn't there (yet). Presented at the EALTA: Synergies and Tensions in Language Testing and Assessment, University of Turku, Finland, 04 Jun 2009-07 Jun 2009. [Open Access](#)

Salaets, H., Timarova, S. (2009). Aptitude in interpreting: predicting competences in a reliable way. Presented at the Symposium on Aptitude for Interpreting: Towards Reliable Admission Testing, Lessius University College Antwerp, Belgium, 28 May 2009-29 May 2009. [Open Access](#)

Accepted Abstracts/Presentations/Posters

Salaets, H., Balogh, K., Bambust, I. (2019). Certification of sworn legal interpreters in Europe: the implementation of the 2010/64/EU directive. Belgium as a case. Presented at the CIUTI conference 2019 Bridging the Divide between Theory and Practice: Innovative Research and Training Strategies in Translation and Interpreting Studies., Monash University, Melbourne, Australia, 03 Jun 2019-05 Jun 2019.

Science Outreach

Salaets, H., Balogh, K., Aelbrecht, S. (2021). "Translaw" in Belgium: a Qualitative Comparative Study on the Perception of Communication with Foreign Detainees. 91-105.

Bambust, I., Salaets, H., Balogh, K. (2019). Nationaliteit en taal, niet noodzakelijk altijd onlosmakelijk verbonden. *De Juristenkrant*, nr. 387, 12-12. [Open Access](#)

Wijnants, M., Salaets, H., Balogh, K. (2019). 'Een daadkrachtig sociaal tolkbeleid is blijkbaar geen prioriteit voor minister Homans'. *Knack.be*.

Salaets, H. (2018). Lustrumviering OG Tolkwetenschap: verleden, heden en toekomst in onderzoek, opleiding en praktijk.

Balogh, K., Bambust, I., Salaets, H., Fleerackers, F. (contr.) (2018). TransLaw. Exploring Legal Interpreting Service Paths and transcultural Law Clinics for persons suspected or accused of crime.

Salaets, H., Balogh, K., Van Schoor, D. (2017). Tolken: een stem voor kwetsbare kinderen. *Website KU Leuven Faculteit Letteren*, (09).

Salaets, H., Balogh, K. (2017). Co-Minor-IN/QUEST: cooperation in interpreter mediated questioning of minors. *Termcoord*, (19).

Vermeerbergen, M., Salaets, H. (2016). Interactie en communicatie met dove mensen. Een kleine gids. [Open Access](#)

Creations in the Arts or Design

Vintage, P., Salaets, H. (contr.), Balogh, K. (contr.), Van Schoor, D. (contr.) with Vintage, P. (graphic designer), Vintage, P. (product designer), Vintage, P. (visual artist), Vintage, P. (writer) *Video for stakeholders in interpreter-mediated child interviews*. (Animation). 20 Jun 2018.

Vintage, P., Salaets, H. (contr.), Balogh, K. (contr.), Van Schoor, D. (contr.) with Vintage, P. (graphic designer), Vintage, P. (visual artist), Vintage, P. (writer) *Animation movie for children aged 3-6 about the role of the interpreter*. (Animation). 20 Jun 2018.

Vintage, P., Salaets, H. (contr.), Balogh, K. (contr.), Van Schoor, D. (contr.) with Vintage, P. (graphic designer), Vintage, P. (visual artist), Vintage, P. (writer) *Animation movie for children aged 6-18 about the role of the interpreter*. (Animation). 20 Jun 2018.

Reports

Salaets, H., Balogh, K., Bambust, I., Falbo, C., Kadric-Schneider, M., Kaloh Vid, N., Kucis, V.,

Rennert, S., Viezzi, M., Weissenböck, C., Rennert, S., Weissenböck, C. (Eds.) (2019). Workshops and meetings with university internal and external stakeholders. Workshops report - compiled English version. Report No. D. 1.3 WorkshopsReport–compiled English version. ([URL](#))

Salaets, H., Balogh, K., Bambust, I., Drnovsek, K., Falbo, C., Kadric-Scheiber, M., Kaloh Vid, N., Rennert, S., Viezzi, M., Weissenböck, C., Kucis, V., Salaets, H., Balogh, K., Bambust, I. (Eds.) (2018). Legal and interpreting service paths of persons suspected or accused of crime. Desk research report. *Legal and interpreting service paths of persons suspected or accused of crime. Desk research report.*, Report No. D.2.1. ([URL](#))

Salaets, H., Balogh, K., Bambust, I., Falbo, C., Viezzi, M., Kaloh Vid, N., Kucis, V., Rennert, S., Weissenböck, C., Rennert, S., Weissenböck, C. (Eds.), Gialuz, M. (contr.), Spitaleri, F. (contr.), van der Vlis, E-J. (contr.) (2018). Legal Clinic Report. Report No. Workstream 1 D.1.2. ([URL](#))

Salaets, H., Balogh, K. (2012). ImPLI: Improving Police and Legal Interpreting : Final report JLS/2010/JPEN/AG. Paris: ISIT. [Open Access](#)

Translations (not peer reviewed)

(1995). Vertaling van Roberto Pazzi, "Cercando l'imperatore" en "La stanza sull'acqua" (romanfragmenten), *Kreatief*, 29 (3), *Kreatief*, unknown.

Other

Pienaar, M., Cornelius, E., Salaets, H. (contr.), Segers, W. (contr.), Bloemen, H. (contr.) (2018). Interpreting terminology/Terminologie van het tolken/Tolkterminologie/Mareo a botoloki/Amatemu okutolika. doi: [10.18820/9781928314417](https://doi.org/10.18820/9781928314417)

Salaets, H. (2013). Tolktechnieken. *Handboek: basisopleiding sociaal tolken*.

Salaets, H., Balogh, K. (2012). ImPLI : Improving Police and Legal Interpreting: Moving towards best interpreting practices.

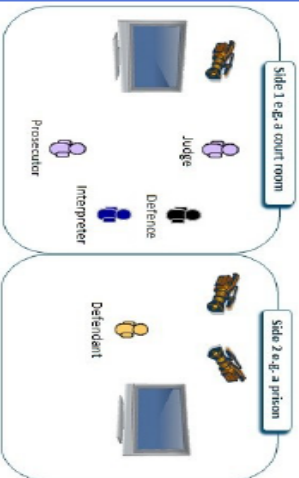
Salaets, H. (2007). Begeleid zelfstandig leren vertalen via een elektronische leeromgeving in de Master in het vertalen (website).

Salaets, H. (2006). Tolktechnieken. *Handboek: basisopleiding sociaal tolken*, 3-42.

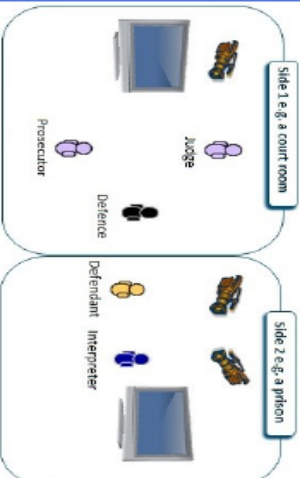
(2005). Sociaal tolken : als u begrijpt wat ik wil zeggen: spelregels voor het werken met een sociale tolk (Instructievideo).

**Participant locations
in a VC with interpreter**

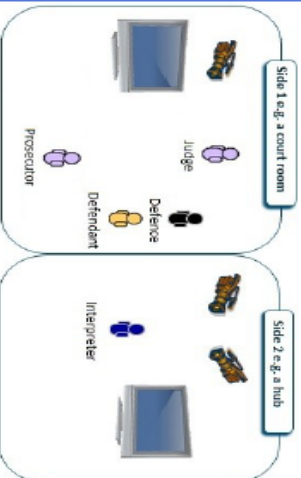
**Where to get help
and more information...**

Videoconference interpreting, variant 1

Videoconference interpreting, variant 2

Remote Interpreting

- **AVIDICUS Project**
Centre for Translation Studies
University of Surrey
Guildford
GU2 7XH
United Kingdom
info@videoconference-interpreting.net

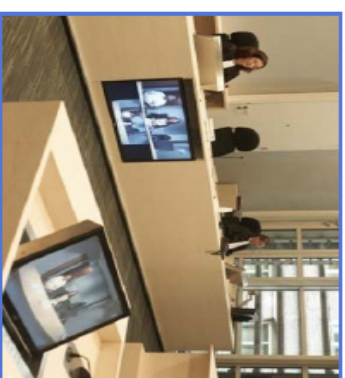
- **AVIDICUS guidelines**
The full version of the guidelines is included in the *Guide on Videoconferencing in Cross-Border Proceedings*, published by the European Council and available at the European eJustice portal:
<https://e-justice.europa.eu>
- **AVIDICUS website**
For further information, please see:
<http://www.videoconference-interpreting.net>

This guide has been produced by the European project AVIDICUS 2 (Assessment of Video-Mediated Interpreting in the Criminal Justice Programme of the European Commission. The contents of this publication are the sole responsibility of the AVIDICUS 2 consortium and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

**VIDEOCONFERENCING
& INTERPRETING IN
LEGAL PROCEEDINGS**

**A Quick Guide for
Legal Interpreters**

Before the VC Session...

- You should be provided with practical details, in addition to the normal briefing, e.g. date and time of the VC session, expected duration, who else is involved, and where they will be located (see diagrams). If these details are not provided, ask for them.
- Ascertain from the person booking you whether you have a choice of location (e.g. whether you could work from court or from prison). If you do, let the person know of your choice. If you don't, ask where you will be located.
- If possible, ask to visit the site at which you will be located in advance and/or arrive early to acquaint yourself with the setup.
- The VC link should be tested in advance in your presence. If it is not, ask for this to be done.
- Agree communication procedures with the legal professional conducting the session; e.g. how long speech turns should be, how you will intervene for clarification, and so on.
- Ask the legal professional what should happen in the event of technological breakdown.

During the VC Session...

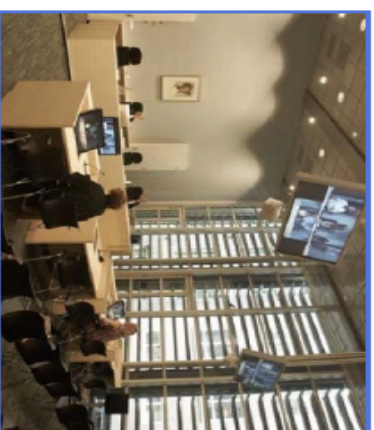
- Before the start of the interview, hearing or similar, ask to be given a concise and factual briefing and, where relevant, ask to see any exhibits.
- Control your position in relation to the camera (or the camera that is nearest to you) and the screen(s).
- Check that you can see/hear and be seen/heard.
- Agree procedures with the legal professional for the start of the session, including how the introductions will be carried out.
- Agree procedures with the legal professional for the rest of the session, including communication management (e.g. visual signals to stop a speaker).
- Pace your speech delivery carefully and ensure you follow the communication procedures you agreed with the legal professional before the session.
- Speak clearly, but do not raise your voice unduly. Speak as you would in a face-to-face encounter.
- Monitor your comprehension closely to avoid misunderstandings. Ask for clarification if you are unsure.
- Be clear in your output but avoid repetitiveness.
- Use the signals agreed at the start to take the floor; if you use gesture, make sure your hands are visible to the other side.
- Control your non-verbal behaviour: create an illusion of eye contact by looking at the screen and towards the camera, and control your facial expression.
- If you have to move out of shot, explain what you are doing.
- Ask for a break if you need one.

After the VC Session...

- If possible and appropriate, ask for a short debriefing with the legal professional after the session.
- If you encountered particular problems during the session, try to identify the source of these.
- Report any problems to the legal professional or the institution for which they work.
- Keep a record of VC sessions in which you have participated, noting problems, how these were resolved during the session, and what points of good practice you observed.
- Revisiting this record periodically and modifying your VC behaviour will help improve VCs for you and for the other participants.

Remember:

The videoconference setting should be as similar to a traditional encounter as possible. Do not change anything just because of the video link if it is not necessary to do so.

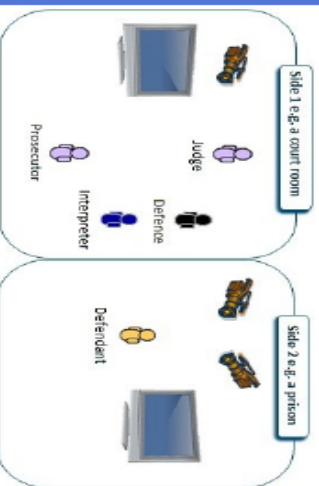

Participant locations in a VC with interpreter

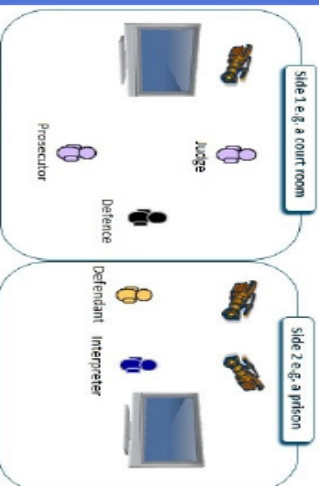
Where to get help and more information...

- **AVIDICUS Project**
Centre for Translation Studies
University of Surrey
Guildford
GU2 7XH
United Kingdom
info@videoconference-interpreting.net

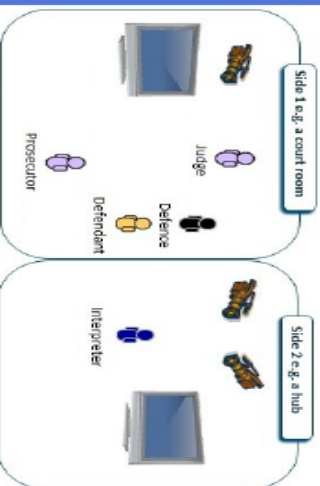
Videoconference interpreting, variant 1

Videoconference interpreting, variant 2

Videoconference interpreting, variant 2

- **AVIDICUS guidelines**

The full version of the guidelines is included in the *Guide on Videoconferencing in Cross-Border Proceedings*, published by the European Council and available at the European ejustice portal:

<https://e-justice.europa.eu>

- **AVIDICUS website**

For further information, please see:

<http://www.videoconference-interpreting.net>

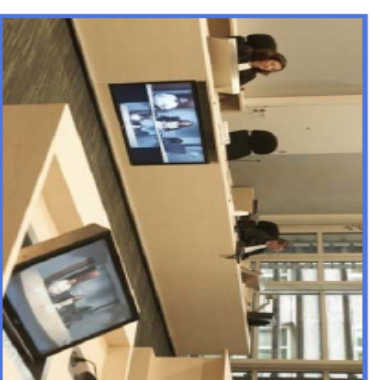

This guide has been produced by the European project AVIDICUS 2 (Assessment of Video-Mediated Interpreting in the Criminal Justice System) with financial support of the Criminal Justice Programme of the European Commission. The contents of this publication are the sole responsibility of the AVIDICUS 2 consortium and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

VIDEOCONFERENCING & INTERPRETING IN LEGAL PROCEEDINGS

A Quick Guide for Legal Practitioners and Police Officers

Before the VC Session...

- Ensure that all participants, especially the interpreter and the other-language speaker, know in advance of the session that a video link is required.
- Use a qualified and experienced legal interpreter. If possible, the interpreter should be trained in working via video link.
- Provide the interpreter with practical details, in addition to the normal briefing, e.g. date and time, expected duration, who else is involved, and where they will be located (see diagrams).
- If the interpreter has a choice of location (e.g. court or prison), ascertain their choice. Otherwise, inform them of where they will be located.
- Let the other-language speaker know where the interpreter will be located.
- Ensure that the VC connection is tested in advance. The testing should be done in the interpreter's presence.
- Agree communication procedures with the interpreter; for example, how long speech turns should be, how the interpreter will intervene for clarification, and so on.
- Ensure that a course of action is in place in the event of technological breakdown.

During the VC Session...

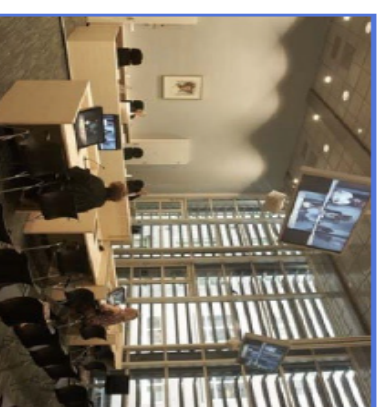
- Before the start of the interview, hearing or similar, give the interpreter a concise and factual briefing and, where relevant, show exhibits to the interpreter, just as you would in a traditional setting.
- Control the way you are positioned in relation to the camera (or the camera that is nearest to you) and the screen(s).
- Check that all participants can see and hear each other adequately before you start the proceedings.
- Pace your speech delivery carefully and ensure you follow the communication procedures you agreed with the interpreter before the session. Do not rush.
- Remember to pause regularly for the interpreter and give them enough time to deliver the interpretation. Keep in mind that it is often more difficult in a VC than in a traditional setting to coordinate who speaks.
- Speak clearly, but do not raise your voice unduly. You should be able to speak as you would in a face-to-face encounter.
- Use clear, unambiguous language as far as possible.
- Check periodically that all participants can be seen and heard clearly.
- If you have to move out of shot, explain what you are doing.
- Respect the interpreter's requests for clarification and resolution of problems, and requests for a break.
- Stop the session if technological adjustments are required, e.g. if the camera zoom needs to be altered.

After the VC Session...

- If possible and appropriate, have a short debriefing with the interpreter after the session.
- If you encountered particular problems during the session, try to identify the source of these.
- Report any recurring problems you may encounter to your institution, technician or, if appropriate, technology provider.
- Keep a record of VC sessions in which you have participated, noting problems, how these were resolved during the session, and what points of good practice you observed.
- Revisiting this record periodically and modifying your VC behaviour will help improve VCs for you and for the other participants.

Remember:

The videoconference setting should be as similar to a traditional encounter as possible. Do not change anything just because of the video link if it is not necessary to do so.

VIDEOCONFERENCE LINKS WITH INTERPRETERS: A QUICK GUIDE

This guide shows you what to do when your police interview, lawyer consultation or court hearing takes place using a videoconference link and an interpreter.

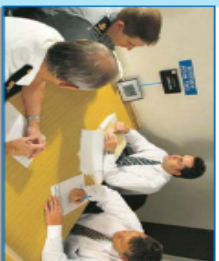
Here are examples of what you might expect to happen in a police station or in a court:

Example 1:

At the police station

The police want to interview you. If you need an interpreter, the police will arrange this. The interpreter may be on a video link. This means you will see the interpreter on a video screen and hear them through loud speakers. The interpreter will be able to hear and see you, too.

The video link can also be used to get help from an interpreter when you speak to a solicitor.

Example 2: At the court

You might take part in a court hearing from a police station or prison. You will be able to see the court on a video screen and hear what is said. The interpreter may also be in court, or may be beside you.

The video link can also be used to access an interpreter when you speak to a solicitor.

What you can expect

- Although your interview or hearing takes place via video link, you have the right to a qualified legal interpreter.
- The interpreter may not be sitting beside you, but they will be impartial and independent.
- You will be shown where to sit in front of the video screen.
- You will see and hear everything that happens on the other side of the video link.
- The people at the other end of the video link will introduce themselves.
- You won't be asked to operate any equipment.

If there is anything you do not understand, ask for help.

During the video link

In a video link, it is very important that everyone can see and hear each other properly.

- Face the video screen, just as you would face a person sitting across from you.
- If you cannot see or hear the people at the other end of the video link, say so.
- Try not to move around too much.
- Speak clearly but do not shout.
- Do not speak too quickly.

In a video link it can be difficult for people to interact. At the start, what you need to keep in mind will be explained to you.

- Pause regularly after 2 or 3 sentences, to allow the interpreter to interpret.
- Do not speak when the interpreter or others are speaking. They may not hear what you are saying.
- If you cannot hear or understand, say so.
- If you need to say something, raise your hand to get the attention of the people at the other end.

This guide has been produced by the European project AVIDICUS 2 (Assessment of Video-Mediated Interpreting in the Criminal Justice System) with financial support of the Criminal Justice Programme of the European Commission. The contents of this guide are the sole responsibility of the AVIDICUS 2 consortium and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

AVIDICUS Project
Centre for Translation Studies
University of Surrey
Guildford, GU2 7XH
United Kingdom
info@videoconference-interpreting.net

Příloha 7 – Letáček k projektu CO-MINOR-IN/QUEST

PROJECT PRESENTATION

The CO-Minor-IN/QUEST project focuses on interpreter-mediated interviews with vulnerable victims, suspects and witnesses under the age of 18 (vulnerable for two reasons: age and native language) and how to provide the necessary information, support and protection to this group.

In a first stage the project has concentrated on the questioning of children in the pre-trial phase of criminal cases. This very specific setting was investigated by sharing expertise on how to implement a child-centred approach. This exchange involved a multi-disciplinary team including child support workers, legal actors (lawyers, police officers and examining magistrates) and interpreters.

By means of an international online survey, we undertook a first mapping of the existing needs in the partner countries. In a second stage, we are focusing on particularly vulnerable interviewees (such as traumatised children, children from minority groups or with special needs, and deaf & hard of hearing children) who require the assistance of an interpreter to communicate.

Finally, our findings are presented and disseminated by means of a final conference (13-14 November 2014, Antwerp) and a publication (February 2015). Recommendations are also formulated for all stakeholders and other member states. It is hoped that the dissemination practices above will advance the interdisciplinary exchange of knowledge, expertise and best practices in the field, in both academic and professional domains.

PROJECT PARTNERS

* University of Leuven (BE)

* ISIT (FR)

* Università di Bologna (IT)

* Heriot-Watt University (UK)

* Eszter Foundation (HU)

* Ministerie van Veiligheid en Justitie (NL)

Visit our project website:

<http://www.eszterfoundation.com/en/asktheexpert>
<http://www.eszterfoundation.com/en/asktheexpert>
<http://www.eszterfoundation.com/en/asktheexpert>

This publication has been produced with the financial support of the Criminal Justice Programme of the European Union. The contents of this publication are the sole responsibility of the CO-Minor-IN/QUEST consortium and can in no way be taken to reflect the views of the European Commission.

CO-MINOR-IN/QUEST

Cooperation in interpreter-mediated questioning of MINORS

(JUST/2011/JPEV/AG/2961)

RECOMMENDATIONS FOR INTERPRETERS AND OTHER PROFESSIONALS WHO WORK WITH CHILDREN

BEFORE THE INTERVIEW

INTERPRETERS

Request a briefing from the other participants about:

- * the interviewing strategies planned
- * the case (any particular issues or special needs).

Stress to the other participants that in order to provide high-quality interpreting, you must be able to prepare as in any other profession.

Agree an appropriate seating arrangement with the other professionals.

Agree the interpreting mode and whether to interpret in the first or the third person when addressing the minor.

Disclose any potential difficulties you might have in handling the child's language or the demands of the situation and discuss coping strategies.

Bear in mind that impartiality must be maintained from the moment all parties gather.

OTHER PROFESSIONALS

Request a professional interpreter as soon as you become aware that your language is not the child's first or preferred language.

- * You must not use family members as interpreters.
- * You should check that the interpreter appointed matches the language of the child.

Enable the interpreter to prepare, like any other professional, in order to provide high quality interpreting (e.g. by offering access to relevant documentation).

Brief the interpreter in a separate room about:

- * the case (highlighting any particular issues or special needs),
- * your interviewing strategies.

Agree the interpretation mode, and the strategies for cooperation and interaction.

Agree an appropriate seating arrangement with the interpreter. Ensure that impartiality is maintained from the moment all parties gather.

DURING THE INTERVIEW

INTERPRETERS

Ask to be introduced and for your role to be made clear before the interview starts.

Reflect the child's use of language (e.g. register, word choice, marked non-verbal signals, etc.).

- * Do not take the lead in the communication process.

- * Do not interrupt the child's story.

Channel requests for clarification or repetition through the other professionals, if you need to address the child.

Remain neutral and do not display your emotions or allow your interpreting to be influenced by them

Respect the child and avoid any patronising behaviour.

Do not take initiatives such as adapting the language to the needs of the child. This is the responsibility of the other professionals involved.

Do not fill any 'empty' gaps in the communication, because silence may be a part of the process.

OTHER PROFESSIONALS

Introduce the interpreter and explain the ground rules for communicating together before the actual questioning starts.

Take the lead in the interaction; you are responsible for:

- * adapting the language to the age, maturity and needs of the child,
- * explaining difficult words and technical/legal terminology, asking for clarification if necessary.

Replace the interpreter if they are not the right person for that particular job.

AFTER THE INTERVIEW

INTERPRETERS

Request a debriefing with all the professionals as an opportunity to raise any concerns related specifically to the interpreting.

Do not give your personal opinion, even if you are asked to do so.

Do not retain any documentation or your notes after the interview.

Be aware that you might be affected afterwards: if you find that the effect is prolonged or recurring, ask the institution which employed you or your professional body to facilitate access to counselling.

OTHER PROFESSIONALS

- * Request a debriefing with all the professionals to give the interpreter the opportunity to highlight any issues relating specifically to the interpreting.
- * Do not ask the interpreter to give their personal opinion regarding individuals or on the case.

[@how2ask.nl](#)

Příloha 8 – Letáček k projektu TraiLLD

Project presentation

TraiLLD (Training Interpreters in Languages of Lesser Diffusion) focuses on the training of legal interpreters for LLDs, i.e., languages with few speakers and no (or not enough) accredited interpreters in a specific geographical area. Multilingualism in legal proceedings is becoming ever more frequent. There is an urgent need in all member states to provide the requisite quality in legal interpreting in languages of lesser diffusion, in order to comply with Article 5 and Article 6 of the European Convention, with the European Charter and with Directives 2010/64/EU (on the right to interpretation and translation), 2012/13/EU (on the right to information) and 2012/29/EU (on victims' rights). Interpreting enables legal professionals to inform, guide and hear the parties when there is a language barrier. TraiLLD aims to ensure that high quality interpreting is also provided for LLDs.

Visit our project website:

http://www.arts.kuleuven.be/home/en/ish/rq_inlepreting_studies/research-projects/trai/ld/index

Project partners

- KU Leuven (BE)
- Università di Bologna (IT)
- University of Ljubljana (SI)
- SIGV (NL)
- External experts:
  - Andrew Constable (ICC, AIIC)
  - Christiane Driesen (AIIC, EULITA)
  - Erik Hertog (KU Leuven)
  - Hanne Skaaden (HIOA, Oslo and Akershus UC of Applied Sciences)

With financial support from the Criminal Justice Programme of the European Commission DG Justice

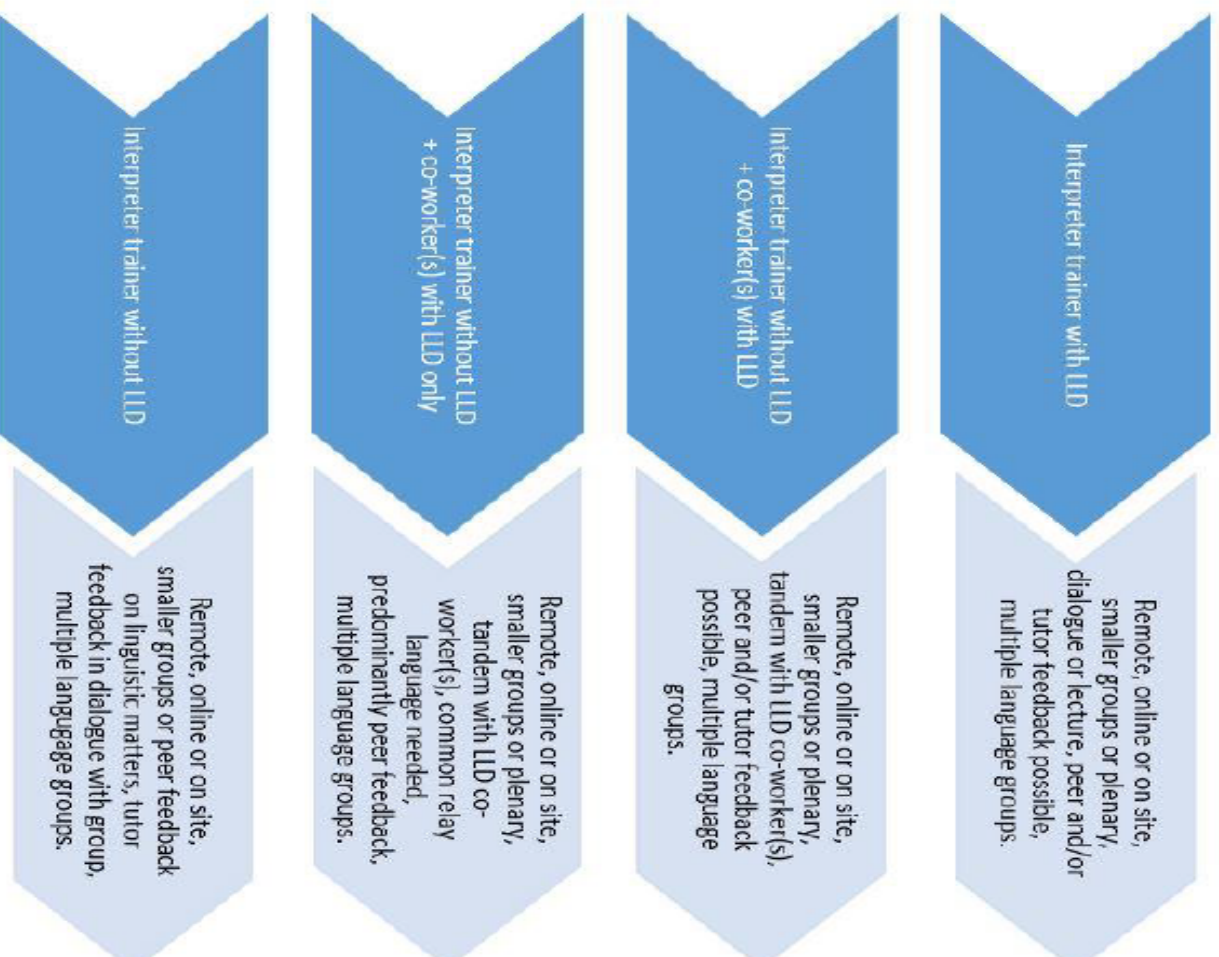
TraiLLD

Training Interpreters in Languages of Lesser Diffusion

JUST/2013/JPEN/AG/4594

Recommendations for Interpreter Trainers and Legal Professionals

Recommendations for interpreter trainers

Recommendations for interpreter users

- Consider the fact that individuals coming from a certain country do not always speak the official language of that country. Ask them what language they do speak.
- Consult the national register of the country to find sworn interpreters for the LLD language combination.
- Contact training institutes to recommend a legal interpreter or language expert.
- Inform training institutes if there is a significant need for a particular language, so that they can train LLD interpreters in time.
- If there is nobody available in the country itself, resort to cross-border cooperation.
(cf. LIT Search project: interconnected register, remote & relay* interpreting)
- If no interpreter can be found for an LLD-specific combination: consider relay interpreting.

* The speaker's utterances are first rendered into one language, which is in turn translated into other languages (Asco International, n.d.). E.g. from Lingala into French (by interpreter 1), from French into Slovene (by interpreter 2).

Příloha 9 – Letáček k projektu JUSTISIGNS

Sign language is at the core of Deaf people's lives; sign language makes accessibility for Deaf people possible; without accessibility, Deaf people will be isolated. Thus, full enjoyment of human rights for Deaf people is based on the recognition and respect for Deaf culture and identity. Everywhere in the world, language creates culture and vice versa.

World Federation of the Deaf

CONSORTIUM OF EUROPEAN PARTNERS

- INTERRESOURCE GROUP (IRELAND) LIMITED, Ireland
- EUROPEAN FORUM OF SIGN LANGUAGE INTERPRETERS, Belgium
- EUROPEAN LEGAL INTERPRETERS' & TRANSLATORS' ASSOCIATION, Belgium
- FACULTY OF ARTS, KU LEUVEN, Belgium
- UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES FOR SPECIAL NEEDS EDUCATION, Switzerland
- CENTRE FOR DEAF STUDIES, TRINITY COLLEGE DUBLIN, Ireland
- HERIOT-WATT UNIVERSITY, Scotland, UK

INTERRESOURCE GROUP —— (IRELAND) LIMITED ——

ABOUT THE COORDINATOR

Interresource Group (Ireland) Limited is an Irish SME specialising in vocational training, management training, research & development, and project management. The company has a proven track record in developing business solutions in human resource management and business strategy, training & development, creative media film and web, publishing & printing, and property & real estate consulting.

Since 1999, Interresource Group has been involved in the European Commission's Vocational Education and Training programmes, funded under the Leonardo da Vinci and the Lifelong Learning frameworks. Within these, Interresource Group has promoted and led 11 projects and has been a partner in 6 projects, working in over 18 countries as well as collaborating with organisations in the USA, Japan and Australia. The company continues to promote several projects and is engaged in research with Universities, private companies and non-governmental/not-for-profit organisations.

Interresource Group has expertise in a variety of education, economic and social domains. Areas include the tourism and hospitality, disability and equality, e-learning, social inclusion, healthcare risk management, international trade, language and culture in business, Deaf employment, culture, communication and sign language.

Some of the projects have been awarded with prestigious accolades such as the European Language Label for the MEDSIGNS PROJECT, the SIGNALL project and the EUROSIGNS II project. MORPH was selected as one of the top 32 best practice projects in Europe and FOSTER was reported in Business and Disability. In 2010, SIGNALL II was acknowledged in the European Year for Combating Poverty and Social Exclusion booklet.

For further information on the JUSTISIGNS project or products please contact:

Haaris Shehli, Chief Executive
Interresource Group (Ireland) Limited
48 South William Street | Dublin 2 | Ireland
[t] +353 1 677 1957 | [f] +353 1 677 1329
[e] info@interresourcegroup.com | [w] www.interresourcegroup.com

DISCLAIMER & ACKNOWLEDGEMENT
The JUSTISIGNS consortium acknowledges the support of the European Commission. JUSTISIGNS products and publications reflect the views only of the author(s) and the European Commission is not responsible for any use which may be made from the information contained therein.

EQUAL ACCESS TO JUSTICE
FOR THE DEAF COMMUNITY

@justisigns

www.justisigns.com

WHAT IS JUSTISIGNS?

The JUSTISIGNS project is a transnational education and training project involving experts from Ireland, Belgium, UK and Switzerland. JUSTISIGNS is co-funded under European Commission's Life Long Learning Programme and runs from 2013-2016. The partners in Ireland include Interresource Group (Ireland) Limited (project coordinator) and the Centre for Deaf Studies, Trinity College Dublin. The Belgian partners include the European Forum of Sign Language Interpreters (efsil), the European Legal Interpreters and Translators Association (EULITA) and KU Leuven's Faculty of Arts, Campus Antwerpen. The other partners are The Centre for Translation & Interpreting Studies in Scotland at Heriot Watt University and the University of Applied Sciences for Special Needs Education in Zurich, Switzerland.

JUSTISIGNS focuses on creating training content for three target groups:

- Qualified and qualifying signed language interpreters working in legal settings;
- Deaf community;
- Police and legal professionals.

While legal settings refers to the court room, interactions with solicitors, barristers and lawyers, a particular emphasis of JUSTISIGNS is on the interactions of Deaf people with the national police services who are often the first point of contact effective communication is a pre-requisite for ensuring a case proceeds through the judicial process.

The training material includes:

- A 5-credit (ECTS and ECVET) course for sign language interpreters, Deaf community and front-line legal professionals available across the JUSTISIGNS European network;
- A European guide for sign language interpreters practicing in legal settings;
- A European guide for legal professionals working with Deaf communities and signed language interpreters to improve their communication skills;
- An information resource for Deaf people in their national signed language to better understand the legal framework in each country;
- Outreach seminars and awareness sessions for the Deaf community and legal profession;
- Master classes for signed language interpreters;
- Training posters with practical legal/signed language/Deaf culture & communication tips;
- Video documentary evidence outlining the experiences of Deaf users in legal contexts and examples of good practices.

WHY IS JUSTISIGNS SO IMPORTANT?

Directive 2010/64/EU of the European Parliament and of the Council of 20 October 2010 establishes common minimum rules for European Union (EU) countries on the right to interpretation and translation in criminal proceedings as well as in proceedings for the execution of the European arrest warrant. It contributes to the proper functioning of the European arrest warrant. It facilitates the mutual recognition of judicial decisions within the EU by facilitating the mutual recognition of judicial decisions in criminal matters. The directive also aims to improve the protection of individual rights by developing the minimum standards for the right to a fair trial and the right of defence guaranteed by the European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms and the Charter of Fundamental Rights of the EU.

When the law is applied, we use models of social policy, knowledge of majority cultural behaviour and morality, assumptions about the use of a shared common language and the application of legal precedents. None of these assumptions work well when Deaf people are included in legal settings.

JUSTISIGNS recognises a number of specific reasons why Deaf people do not have the same access to legal and judicial services in the same way as their hearing (i.e. non-Deaf) peers.

- There is a lack of, or limited status, afforded to sign languages which inhibits access to information at all stages of the legal process for Deaf sign language users;
- There is limited understanding amongst legal professionals of the constraints imposed by the interpreting process when working between any two languages, with additional challenges arising when working between a spoken (auditory-verbal) and a sign (visual-spatial) language;
- There is a lack of awareness amongst legal professionals of the historical educational and cultural background of Deaf people which gives rise to challenges in legal settings;
- Interpreters are not adequately trained in complex legal settings.

ABOUT THE PARTNER

The Centre for Translation & Interpreting Studies in Scotland (CTISS) at Heriot Watt University combines the examination of translation, interpretations and communicative performances across spoken, signed, written and multimodal media.

The Centre is part of The School of Management & Languages (SML). Historically, the Department of Languages and Intercultural Studies' (LUNCS) primary research focus has been in the field of Translation & Interpreting studies: it was with the express purpose of promoting such a focus that the Department was founded over 40 years ago.

Staff are expert participants in court and police activities in Scotland, including the Institute for Policing Research and European Legal Interpreters and Translators Association. Academic staff are increasingly specialising in sign language studies and have been involved in various studies of interpreter-mediated communication in legal contexts. These activities have involved association with international partners in the UK, Finland, Greece, and Sweden, as well as the opportunity to work alongside the following Scottish and UK-wide organisations: Scottish Government's Equality Unit, Scottish Council on Deafness, Sign Linguistics Corpora Network, Scottish Deaf Association, British Deaf Association, Scottish Association of Sign Language Interpreters, Association of Sign Language Interpreters UK.

For more information on our role in JUSTISIGNS, please contact:

Prof. Jemina Napier,
Deputy of School
Head of Languages and Intercultural Studies

School of Management & Languages
Department of Languages & Intercultural Studies
Heriot-Watt University
Edinburgh | EH14 4AS | United Kingdom

[e] j.napier@hw.ac.uk
[t] +44 (0)131 451 4104
[w] www.hw.ac.uk/schools/management-languages/

www.justisigns.com

